

แนวทางการกำหนดรูปแบบความร่วมมือ
การบรรเทาสาธารณภัยของ
กลุ่มประเทศอาเซียน
ในบทบาทของ
กองทัพอากาศ

โดย

นาวาอากาศเอก สิทธิชัย แก้วบัวดี
รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ
กองทัพอากาศ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๒๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนในบทบาทของ
กองทัพอากาศ

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย นาวาอากาศเอก สิทธิชัย แก้วบัวดี **หลักสูตร** ปรอ. **รุ่นที่** 26

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นปัญหาการวิจัยคือทำอย่างไรให้กองทัพอากาศมีรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมปฏิบัติกรบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญ คือการศึกษาระบบความร่วมมือ การบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน แล้วกำหนดรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยบทบาทของกองทัพอากาศเป็นการศึกษาวิจัยโดยกระบวนการวิจัยเอกสาร (Document Research) พร้อมการจัดทำกรสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเสริมผลการวิเคราะห์ เอกสารจากผู้มีบทบาทการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยพิบัติของอาเซียนจะต้องมีการทำกำหนดโครงสร้างการทำงาน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการใช้ขีดความสามารถของกองทัพอากาศต่อกรให้ความช่วยเหลือการบรรเทาสาธารณภัยมีแนวทางกรใช้อากาศยานของกองทัพอากาศเพื่อรองรับกรกิจการบรรเทาสาธารณภัยของประเทศสมาชิกอาเซียน และมีระบบกรบริหารกรจัดการเพื่อกรช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย โดยรูปแบบระบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในกรอบเสาหลักความร่วมมือ ความมั่นคงและการเมือง มีมิติที่ประชุมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและคู่เจรจากรสร้างระบบและโครงสร้างกรจัดการที่สอดคล้องกับ AHA เชื่อมโยงกับนโยบายและระบบกรบริหารของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ มีสาระสำคัญของระบบรูปแบบความร่วมมือการจัดการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ต้องประสานระบบกรปฏิบัติความร่วมมือในกองทัพ ระหว่างหน่วยงานในประเทศและการจัดการความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยที่กองทัพอากาศจะต้องมีระบบกรบริหารกรจัดการศูนย์ปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย (ศบก.สนอ.) ที่มีทรัพยากร 3 ประการ คือ ความประหยัด มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างศักยภาพ (3ข้อ) มีทรัพยากร 4'R เพื่อกรปฏิบัติ คือ มี Resource มีความรวดเร็ว (Rapid)มีกรตอบสนอง (Response) และพร้อมให้กรช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย (Resource) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่สำคัญ 5 ประการคือ ศบก.สนอ.ทอ. เป็นศูนย์ข้อมูลพิบัติภัยเป็นศูนย์ประสานงาน เป็นศูนย์ช่วยเหลือ เป็นศูนย์กรจัดการ และเป็นศูนย์กรเรียนรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ศบก.สนอ.ทอ.ต้องมีความพร้อม 6 ประการ คือ พร้อมด้านกำลังพล ระบบงานด้านแผนงาน ด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี ด้านทรัพยากร และด้านการฝึกซ้อมกรบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์ปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของ ทอ. มีการจัดการเป็นแบบจำลอง (Model) 3E 4R Function + 6 ความพร้อมปฏิบัติการ

คำนำ

งานวิจัยนี้มีคุณภาพ มีคุณค่า และมีความหมายต่อสาธารณะชน ต่อประชาคมอาเซียน และสร้างชุดความรู้ในการสร้างความพร้อมของกองทัพอากาศ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนในบทบาทของกองทัพอากาศ

ขอขอบคุณบุคลากร ทีมงาน กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศทุกคนที่มีส่วนร่วมค้นหา ข้อมูลเอกสารอันเป็นประโยชน์ต่อการสังเคราะห์เป็นผลงานวิจัยในครั้งนี้และขอขอบคุณอย่างมาก สำหรับ น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนาค อาจารย์อาวุโสวิทยาลัยการทัพอากาศ ที่ได้ช่วยให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการทำวิจัยทั้งในด้าน Research Methodology และการประสานงานวิจัยให้เอกสารฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นาวาอากาศเอก

(สิทธิชัย แก้วบัวดี)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ 26

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
บทที่ 2 ประชาคมอาเซียนกับระบบความร่วมมือทางการทหาร	4
ประชาคมอาเซียน	5
อาเซียนกับประเทศไทย	8
ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	12
กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	16
บทบาทของไทยกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน	19
บทบาทของทหารในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	22
รูปแบบความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	34
รูปแบบความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	32
รูปแบบความร่วมมือของประเทศสมาชิกด้านการขนส่งของอาเซียน	38
รูปแบบความร่วมมือการบริหารจัดการภัยพิบัติ (พลเรือน)	40

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การประชุมความร่วมมือระดับพหุภาคีของกองทัพ กลุ่มประเทศ- อาเซียน เพื่อมนุษยธรรมและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	42
บทบาทของทหารในการใช้ขีดความสามารถและการนำยุทธโศปกรณ์- มาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	45
การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความ- ช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ	46
การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านการให้ความช่วยเหลือ- ด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ	47
อาเซียนกับการจัดการภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	49
ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	53
กิจกรรมกองทัพไทยกับการมีส่วนร่วมประชาคมการเมืองและ- ความมั่นคง	66
กองทัพสหรัฐอเมริกากับบทเรียนที่ได้รับจากการบรรเทาภัยพิบัติ	69
อาเซียนกับบทเรียนที่ได้รับจากการบรรเทาภัยพิบัติ	71
ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน	75
การจัดการในภาวะวิกฤติและแผนการป้องกันและบรรเทา- สาธารณภัยแห่งชาติ	79
ทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาค	85
ภาพอนาคตของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน- ด้านการบรรเทาภัยพิบัติ	90
การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยในการบรรเทาภัยพิบัติ- ในอาเซียน	92
การแบ่งมอบภารกิจ	94
การบูรณาการตามแผนการบริหารจัดการสาธารณภัยของไทย	95
ความร่วมมือบริหารจัดการภัยพิบัติในอาเซียน	96

สารบัญ(ต่อ)

		หน้า	
บทที่ 3	ความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน	98	
	ข้อตกลงความร่วมมือทางการทหาร	98	
	ประเภทของสาธารณภัยและความร่วมมือ	99	
	สถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในเอเชีย	100	
	ความร่วมมือระดับนานาชาติ (International Level)	101	
	ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้- สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER)	102	
	มาตรฐานวิธีปฏิบัติสำหรับระบบเตรียมพร้อมและการประสานงาน- ในการปฏิบัติการร่วมกันของภูมิภาคอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติ- และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (SASOP)	104	
	การจัดการความร่วมมือการบรรเทาภัยพิบัติ	104	
	บทที่ 4	รูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศ อาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ	107
		การจัดโครงสร้างรูปแบบระบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัย- อาเซียน	108
การกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ ในการใช้ขีดความสามารถของ- กองทัพอากาศ ต่อการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย		112	
ใช้อากาศยานของกองทัพอากาศเพื่อรองรับภารกิจการ- บรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน		113	
ระบบการบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย		119	
บทที่ 5		สรุปและข้อเสนอแนะ	124
	สภาพปัญหาในการปฏิบัติการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัย- ของอาเซียน	124	
	แนวทางการกำหนดรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัย- อาเซียนในบทบาทของกองทัพอากาศ	128	
	กำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ของ ศปก.สนอ.ทอ.	131	

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) บุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับงาน- บรรเทาสาธารณภัย	133
ผลการวิเคราะห์ประเมินระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ - ของรูปแบบความร่วมมือ ฯ ด้วยเทคนิค IOC (Index of Consistency) กองทัพอากาศได้จัดให้มีการฝึกกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของ- อาเซียน เมื่อ 28 เม.ย.57 – 2 พ.ค.57 (ASEAN Humanitarian- Assistance and Disaster Relief Exercise)	134
ข้อเสนอแนะการวิจัย	135
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	139
คณะผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย	140
ประวัติย่อผู้วิจัย	141
	142

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3-1 จำแนกรายละเอียดของภัยพิบัติในปี 2011 (พ.ศ.2554) – เทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา (2001-2010)	100
4-1 ตารางแสดงภารกิจที่อากาศยานกองทัพอากาศสามารถดำเนินการ- รองรับประชาคมอาเซียน	117
5-1 ผลการวิเคราะห์ประเมินระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ- ของรูปแบบความร่วมมือ ฯ ด้วยเทคนิค IOC	134

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1-1 ระบบความร่วมมือ 3 เสาหลักของสมาชิกอาเซียน	1
2-1 กิจกรรมหลักตามแผนงาน APSC ที่กองทัพไทยมีส่วนร่วม	67
2-2 วงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ	76
2-3 การบริหารสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง	81
3-1 บทบาทของศูนย์ AHA	99
3-2 เปรียบเทียบภัยพิบัติในแต่ละทวีปในแง่จำนวนครั้งอัตราการตาย - และความเสียหายทางเศรษฐกิจ	101
3-3 Natural disaster occurrence by disaster type 2011 vs 2001-2010 - Average	101
4-1 โครงสร้างรูปแบบระบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน	108
4-2 โครงสร้างการจัดหน่วยของ สปก.สนอ.ทอ.	111
4-3 กรอบระบบการบริหารจัดการ สปก.สนอ.ทอ.: 3'E 4'R 5Function 6 - ความพร้อม	119
4-4 ระบบการจัดการ 4'R ของ สปก.สนอ.ทอ.	120
4-5 Function ของ สปก.สนอ.ทอ. ตามกรอบ AHA Center	121
4-6 ระบบความพร้อมการปฏิบัติงานความช่วยเหลือภัยพิบัติอาเซียน	122
4-7 ระบบ 3'E ผลลัพธ์การจัดการ สปก.สนอ.ทอ.	123
5-1 ระบบปัญหาความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน	125
5-2 3 ระดับการจัดการระบบความร่วมมือบรรเทาสาธารณภัย	125
5-3 ระบบปฏิบัติการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน	126
5-4 ระบบการสื่อสารในภาวะวิกฤติการเกิดสาธารณภัยอาเซียน(5'C)	127
5-5 กรอบบทบาทหน้าที่งานสำคัญของ สปก.สนอ.ทอ.	131
5-6 หลักการและระบบการบริหารจัดการ สปก.สนอ.ทอ.	132
5-7 สารระการฝึกซ้อมการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน	136

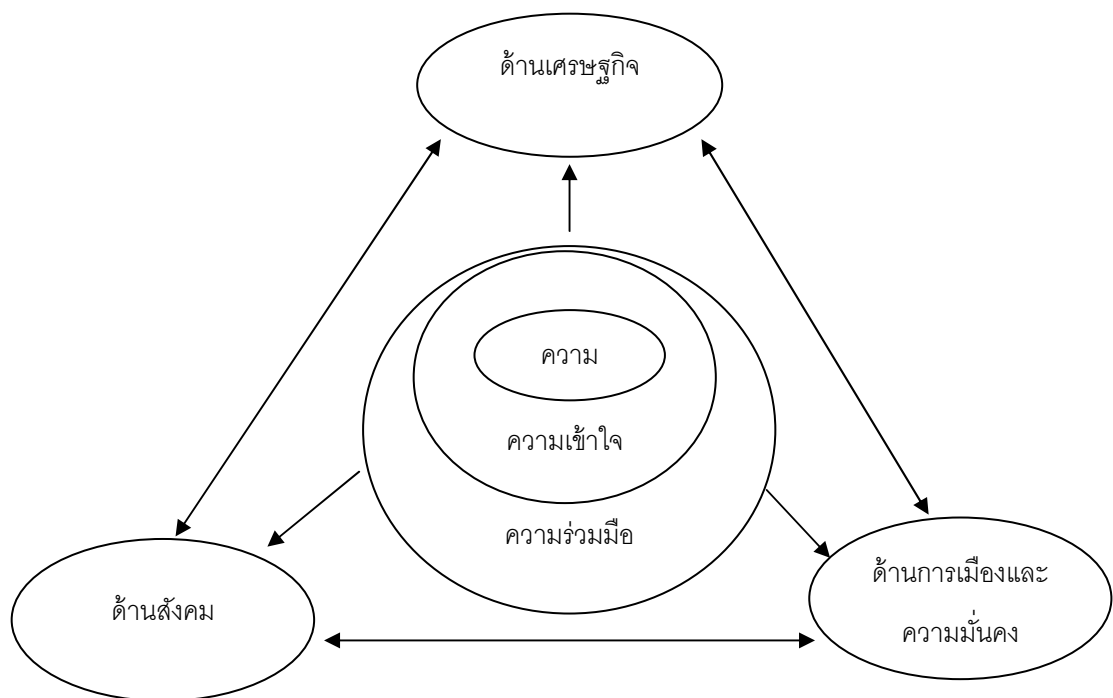
บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของ 10 ประเทศในภูมิภาค ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม ร่วมกิจกรรมการอยู่ร่วมกันมากยิ่งขึ้น ทั้งระบบความร่วมมือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านความมั่นคงในภูมิภาค โดยมีแนวทางรูปแบบความร่วมมือเป็นกฎ กติกาหรือปฏิญญาร่วมกันของทุกประเทศสมาชิก ที่ต้องปฏิบัติตามมติ เงื่อนไขและข้อตกลงที่ดี นำมาซึ่งความเข้าใจ ร่วมกัน ความสนใจร่วมกัน และมีส่วนร่วมพัฒนาความร่วมมือกันทั้ง 3 เสาหลัก ตามแผนภาพที่ 1-1 ระบบความร่วมมือ 3 เสาหลักของสมาชิกอาเซียน

แผนภาพที่ 1-1 ระบบความร่วมมือ 3 เสาหลักของสมาชิกอาเซียน

โดยที่แต่ละประเทศจะต้องมีการดำเนินงานเพื่อการสร้างกลไกการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ร่วมกัน ที่เป็นกฎ กติกา ที่ต้องนำมาวิเคราะห์ศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างเหมาะสม กลมกลืน และประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน อันจะทำให้เป็นความสนใจร่วมกัน ความเข้าใจ ร่วมกัน และมีแนวทางความร่วมมือร่วมกัน ในทุกมิติของ 3 เสาหลัก ความเป็นประชาคมอาเซียน -

โดยเฉพาะเสาหลักด้านการเมือง และความมั่นคงที่ส่วนหนึ่งเป็นกลไกทางทหารของแต่ละประเทศ ที่จะต้องร่วมกันพัฒนาและส่งเสริมด้านสัมพันธภาพ มิตรภาพที่ดีต่อกัน เพื่อความมั่นคงของภูมิภาค กองทัพอากาศ เป็นองค์กรสำคัญด้านการปฏิบัติการทางทหารที่พร้อมปฏิบัติตามกรอบความร่วมมือของอาเซียน ทั้งด้านการส่งเสริมความสงบสุข ไม่มีความหวาดระแวง การต่อต้านภัยคุกคาม อาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนการสร้างความพร้อมเพื่อป้องกันภัย การจัดการภัยพิบัติ และภัยธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานของ กองทัพอากาศ ที่มีการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ซึ่งมีภารกิจทั้งการเตรียมการ การป้องกัน และการดำเนินการบรรเทาภัยความเดือดร้อนของประชาชน โดยใช้ ทรัพยากรหลักของกองทัพอากาศ และการประสานงานกับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ซึ่งกองทัพอากาศ ได้ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปฏิบัติงานกิจการพลเรือน ร่วมกับมิตรประเทศ หรือหน่วยงานการทหารด้าน ความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะการร่วมกันปฏิบัติการกิจด้านความพร้อมที่จะดำเนินการได้ตาม กรอบความร่วมมือ ตามรูปแบบการจัดการที่จะกำหนดขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่ารูปแบบหรือระบบการมีส่วนร่วมการบรรเทาสาธารณภัยของ มิตรประเทศอาเซียน ควรมีโครงสร้างการดำเนินงาน มีปัจจัยประกอบการและยุทธศาสตร์การ จัดการอย่างไร อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีของการปฏิบัติพันธกิจการ บรรเทาสาธารณภัยอาเซียน

ฉะนั้นประเด็นการวิจัยคือ การพัฒนารูปแบบ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการบรรเทาสา รณภัยของอาเซียน โดยกองทัพอากาศของมิตรประเทศ ด้วยเหตุผล คือ ควรมีการออกแบบระบบ และโครงสร้างการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดความเข้าใจและมีแนวทางความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบ ความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน
2. เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่ม ประเทศอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่ม ประเทศอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์จาก เอกสาร นโยบาย งานวิจัยและปัญญาข้อตกลงอาเซียน และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการ สัมมนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย ภายใต้อกรอบข้อตกลงทางทหาร ในพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับกองทัพอากาศ และนำมาศึกษา วิเคราะห์ เพื่อให้ได้กรอบความคิดเป็นรูปแบบความร่วมมือบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ ซึ่งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบสภาพปัญหาของการปฏิบัติในการบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากความร่วมมือ ของกลุ่มประเทศอาเซียน ด้าน โครงสร้างการทำงาน ระบบปฏิบัติการ และการติดต่อสื่อสาร
2. ได้แนวทางการกำหนดรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่ม ประเทศอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ

บทที่ 2

ประชาคมอาเซียนกับระบบความร่วมมือทางการทหาร

ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกสำคัญของความเป็นประชาคมอาเซียน มีบทบาทและพลังกลไกการขับเคลื่อนการจัดตั้งประชาคมและผลักดันกรอบรูปแบบความร่วมมือใน 3 เสาหลักให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านพัฒนาการที่มีความต่อเนื่อง ทั้งด้านระยะเวลาและเนื้อหาสำคัญต่างๆ ตามรายการต่อไปนี้

1. ประชาคมอาเซียน
2. อาเซียนกับประเทศไทย
3. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
4. กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
5. บทบาทของไทยกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน
6. บทบาทของทหารในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
7. ตัวอย่าง : รูปแบบความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
8. ตัวอย่าง : รูปแบบความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
9. ตัวอย่าง : รูปแบบความร่วมมือของประเทศสมาชิกด้านการขนส่งของอาเซียน
10. ตัวอย่าง : รูปแบบความร่วมมือการบริหารจัดการภัยพิบัติ (พลเรือน)
11. การประชุมความร่วมมือระดับพหุภาคีของกองทัพ กลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อมนุษยธรรมและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
12. บทบาทของทหารในการใช้ขีดความสามารถและการนำยุทธโศปกรณ์มาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย
13. การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
14. การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
15. อาเซียนกับการจัดการภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
16. ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
17. กิจกรรมกองทัพไทยกับการมีส่วนร่วมประชาคมการเมืองและความมั่นคง

18. กองทัพสหรัฐอเมริกากับบทรเย็นที่ได้รับจากการบรรเทาภัยพิบัติ
 19. อาเซียนกับบทรเย็นที่ได้รับจากการบรรเทาภัยพิบัติ
 20. ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน
 21. การจัดการในภาวะวิกฤติและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
 22. ทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาค
 23. ภาพอนาคตของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนด้านการบรรเทาภัยพิบัติ
 24. การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยในการบรรเทาภัยพิบัติในอาเซียน
 25. การแบ่งมอบภารกิจ
 26. การบูรณาการตามแผนการบริหารจัดการสาธารณสุขของไทย
 27. ความร่วมมือบริหารจัดการภัยพิบัติในอาเซียน
- โดยที่สาระสำคัญแต่ละหัวข้อการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

ประชาคมอาเซียน

ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) ประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี 2563 (ค.ศ.2020) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน โดยในด้านการเมืองให้จัดตั้ง “ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน” หรือ ASEAN Political-Security Community (APSC), ด้านเศรษฐกิจให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือ ASEAN Economic Community (AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรมให้จัดตั้ง “ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” หรือ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) โดยมีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นกรอบพื้นฐานทางกฎหมายรองรับ ซึ่งจะสร้างกฎเกณฑ์สำหรับองค์กรอาเซียนให้สมาชิกมีพันธกิจที่จะต้องปฏิบัติตาม (Legal Binding)

ต่อมา ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี เป็นปี 2558 และในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพเมื่อปี 2552 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาชะอำหัวหินว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียนปี 2552-2558

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

1. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) อาเซียนมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเมืองและความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) โดยเน้น 3 ประการคือ

1.1 การมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆที่จะร่วมกันทำเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งเสริมพัฒนาการทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หลักการประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การต่อต้านการทุจริต การส่งเสริมหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล

1.2 ส่งเสริมความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกัน ในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่ครอบคลุมในทุกด้าน ครอบคลุมความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในรูปแบบเดิม ซึ่งหมายถึงมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการระงับข้อพิพาทโดยสันติเพื่อป้องกันสงคราม และให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ด้วยกันโดยสงบสุขและไม่มีความหวาดระแวง นอกจากนี้ ยังขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ

1.3 การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก กำหนดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบ ASEAN + 3 กับจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) อาเซียนจะรวมตัวทางเศรษฐกิจเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2558 อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4 ด้าน คือ

2.1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Single Production Base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการการลงทุน เงินลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรีมากขึ้น ผู้บริโภคสามารถเลือกสรรสินค้า บริการได้อย่างหลากหลายภายในภูมิภาค และสามารถเดินทางในอาเซียนได้อย่างสะดวกและเสรีมากยิ่งขึ้น (Free flows of goods, services, investment, and skilled -

labors, and free flow of capital) รวมทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดเวลาที่จะลด หรือยกเลิกอุปสรรคระหว่างกันเป็นระยะ ทั้งนี้ กำหนดให้ลดภาษีสินค้าเป็น 0% และลดหรือเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษี เปิดเสรีการลงทุน และเปิดตลาดภาคบริการทั้งหมดภายในปี 2558 ซึ่งนับเป็นความท้าทายที่สำคัญของอาเซียนที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจ และช่วยกันนำพาอาเซียนไปสู่เป้าหมาย

2.2 การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษีและ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศและพลังงาน)

2.3 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ให้มีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่างๆ เช่น ขั้วริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration-IAI) เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก

2.4 การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัว เพื่อให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว โดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ภายใต้งค์คมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้าน ได้แก่ เยาวชน การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนา วัฒนธรรมและสารสนเทศ กิจการพลเรือน การตรวจคนเข้าเมืองและกงสุล ยาเสพติด และการจัดการภัยพิบัติ โดยมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบการดำเนินความร่วมมือในแต่ละด้าน อาเซียนได้ตั้งเป้าหมายเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี 2558 โดยมุ่งหวังเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน

ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือ 6 ด้าน ได้แก่

- 3.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)
- 3.2 การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
- 3.3 สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
- 3.4 ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
- 3.5 การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building an ASEAN Identity)

3.6 การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) โดยมีกลไกการดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมรายสาขาระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials Meeting) และระดับรัฐมนตรี (Ministerial Meeting) และคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Council) (กรมกำลังพลทหารอากาศ, 2556)

อาเซียนกับประเทศไทย

จากผลการสำรวจว่าคนไทยรู้จักอาเซียนแค่ไหน มีความเห็นอย่างไร ตื่นเต้น กังวลใจหรือไม่ กับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เมื่อวันที่ 10-15 สิงหาคม 2556 ของเอแบคโพลนั้น รายการ ASEAN Talk by WatcharinStakudan ได้พูดคุยกับคุณบุญทริก อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์วิจัยด้านนโยบายสาธารณะเพื่อกิจการอาเซียนมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2556 ที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการรับรู้ที่ยังไม่ถุกมากนัก เพราะฉะนั้นเมื่อกลับไปดูคนที่อยู่ชนบทห่างไกลยากจะเข้าถึงข่าวสาร เมื่อเทียบกับประชาชนทั้งประเทศ เฉลี่ยแล้วก็ยังไม่ถึงครึ่งและพบว่าประชาชนชาว กทม. ไม่น้อยที่ตื่นเต้นในหลายมุม เช่น ตื่นเต้นที่จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตื่นเต้นที่จะมีการไหลเวียนทรัพยากร เงิน การลงทุนต่างๆ เขามองว่าอาจจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการกระตุ้นให้คนไทยมีแรงขับเคลื่อนพัฒนาตนเองพัฒนาประเทศไปได้ดี ถ้าเปรียบเทียบกับร้อยละจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนคนที่ตื่นเต้นในแง่บวกก็ประมาณ ร้อยละ 61.6 ส่วนที่เหลืออยู่ในกลุ่มหวาดหวั่น ตื่นตระหนกหรือกังวล เช่น ช่วงนี้เศรษฐกิจไม่ดีสถานการณ์ทางการเมืองยังมีความวุ่นวาย อาจจะรุนแรงในอนาคต เพราะว่าการเมืองสะท้อนถึงความมั่นคงในประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หลายๆ อย่าง ถ้าเกิดรวมกันแล้วประเทศไทยอาจจะลงไปอยู่ในระดับท้ายๆ

ปัญหาที่มาเป็นอันดับหนึ่ง ที่คนตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กล่าวว่าไทยจะไม่ทันอีก 9 ประเทศ เพราะความรู้สึกของประชาชนนั้น มันก็จะเปลี่ยนแปลงไป ความรู้สึก ทศนคติ อารมณ์มักเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นตามสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะช่วงนี้นอกจากผลการสำรวจ สิ่งที่พบเจอในหลายๆครั้ง ประชาชนจะระบุปัญหาการเมือง ความวุ่นวาย ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม เป็นลำดับต้นๆ พอพูดถึงอาเซียนเขาก็จะมีความกังวลเพิ่มเติมที่อยู่ในใจเขาตลอดเวลา ในเรื่องการศึกษา การใช้ภาษาอังกฤษ การคิดวิเคราะห์ การที่จะทำงานร่วมกับประเทศอื่นๆ เมื่อมาอยู่ร่วมกัน อันนี้เป็นสิ่งที่ประชาชนกังวลไม่น้อยเหมือนกัน หากมองในภาพรวมของประเทศไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วจะได้รับผลประโยชน์ในทางบวกหรือผลดี สรุปได้ดังนี้

ด้านการเมืองและความมั่นคง

1. ทำให้ไทยอยู่ในประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกันมากขึ้น มีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง มีการสร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจและความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน ขจัดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกัน และลดปัญหาความมั่นคงรูปแบบเดิม รวมทั้งส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค

2. ช่วยสนับสนุนประเทศสมาชิกอาเซียนในการหาข้อยุติต่อปัญหาต่างๆ ระหว่างกัน โดยสันติวิธี ซึ่งแม้ว่าการเป็นประชาคมอาเซียนจะมีได้เป็นการแก้ไขปัญหาโดยตรง แต่ก็จะช่วยส่งเสริมการดำเนินการในกรอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรอบทวิภาคี

3. ช่วยทำให้ไทยสามารถแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับประเทศอื่นทั้งในและนอกภูมิภาค โดยเฉพาะการแก้ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น การบริหารจัดการภัยพิบัติ ความมั่นคงทางทะเล และอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ

4. การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศในอาเซียน และเพิ่มน้ำหนักในการเสนอท่าทีและความเห็นต่างๆ ของประเทศอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ

5. การเคลื่อนตัวของประชาชนและสินค้าอย่างเสรีมากขึ้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามพรมแดนต่างๆ เช่น การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธยาเสพติด และการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

ด้านเศรษฐกิจอาเซียน

1. อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้านของไทยที่มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีสินค้าและบริการ ที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ หรือมีสินค้าบริการที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งหากสามารถร่วมมือกัน ก็จะสามารถสร้างความแข็งแกร่งในด้านอำนาจการต่อรอง อันจะนำมาซึ่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจการค้าที่มีความสำคัญยิ่ง

2. การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งของประเทศไทยเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิต ส่งออกและบริการ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่างๆมากขึ้น

3. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุนของไทย เนื่องจากจะมีการแสวงหาความร่วมมือเพื่อยกเลิกหรือลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้าอื่นๆ ที่มีไม่ภาษี รวมถึงอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน ทั้งนี้ผู้ประกอบการควรใช้โอกาสที่เกิดจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

4. ประชาคมเศรษฐกิจจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัวและเตรียมความพร้อมกับสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในโลก ซึ่งช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยในเศรษฐกิจโลกในภาพรวมต่อไป

5. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันและการเป็นพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศจากการขจัดอุปสรรคในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก

6. ช่วยให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีความเท่าเทียมและเสมอภาคยิ่งขึ้น จากการลดอุปสรรคด้านการค้าและจากการดำเนินงานตามความริเริ่มสำหรับการรวมตัวอาเซียน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานของประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า

7. การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถทำให้ประเทศไทยมีอำนาจในการเจรจาต่อรองต่อเวทีโลกได้มากขึ้น เพราะจะมีฐานประชาคมอาเซียนสนับสนุน ซึ่งสามารถทำให้ประเทศคู่ค้ารับฟังมากขึ้น

8. เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะมีการปรับปรุงแรงงานฝีมือในสาขาวิชาชีพต่างๆ (7 วิชาชีพ) ให้เท่าเทียมนานาชาติ สาขาวิชาชีพเหล่านี้ ได้แก่ วิศวกร แพทย์ –

พยาบาล นักบัญชี นักสำรวจ ทันตแพทย์ และผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปนิก เพราะสาขาวิชาชีพเหล่านี้เป็นสาขาวิชาชีพหน้าด่านของไทยที่มีความพร้อมสูงมีสมาคมและการรวมตัวที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ประจักษ์ และเป็นสมาคมที่ประชาคมอาเซียนได้ยกมาเป็นกลุ่มแรก การวางกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ หากจะมีคนในประเทศสมาชิกเข้ามาทำงานในกลุ่มวิชาชีพทั้งเจ็ดนี้ในไทย อาทิ การเปิดให้ผู้ประกอบอาชีพที่มีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการประสานงานวิชาชีพสาขาต่างๆ ทั้ง 7 สาขา (ASEAN Joint Coordinating Committee) และหน่วยงานที่กำกับดูแลวิชาชีพหรือองค์การระดับประเทศสมาชิกต่างๆ หรือสภาวิชาชีพ (Professional Regulatory Authority) หรือกระทรวง/องค์การที่เกี่ยวข้องของประเทศสมาชิก ขึ้นทะเบียนหรือออกใบอนุญาตให้ผู้ประกอบวิชาชีพชาวต่างชาติเข้ามาประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนได้ โดยต้องปฏิบัติตามกฎและระเบียบภายในประเทศนั้นๆ ในทำนองกลับกันหากคนไทยที่ประกอบวิชาชีพเหล่านี้ก็สามารถที่จะไปทำงานยังประเทศอื่นที่มีค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการไทย หรือแรงงานไทยก็จะมีโอกาสออกไปลงทุนหรือทำงานในต่างประเทศมากขึ้น

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

1. การดำเนินการใดๆ ของภาครัฐ จะต้องเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ในการสร้างประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
2. จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนรู้จักกันมากขึ้น โดยมีความเอื้ออาทรและแบ่งปันกันเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างกัน และสร้างความรู้สึกเป็นประชาคมร่วมกัน
3. จำเป็นต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศอาเซียนอื่นมากยิ่งขึ้น
4. ช่วยขจัดปัญหาด้านสาธารณสุขที่อาจเกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน และนักท่องเที่ยว โดยเสรี อาทิ การควบคุมโรคติดต่อ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ และภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือจากมนุษย์
5. ไทยอาจต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียน เช่น การสรรหาและขยายอัตราข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาประจำหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น

ผลกระทบทางด้านลบ ได้แก่

1. ทำให้แรงงานต่างชาติไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น และมาแย่งวิชาชีพแรงงานไทย ทำให้แรงงานไทยเสียโอกาสในการถูกว่าจ้าง ดังนั้น แรงงานไทยต้องพัฒนาทักษะด้านฝีมือและภาษามากขึ้น

2. ประเทศไทยก็อาจจะได้รับสินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพ ขาดมาตรฐาน และไม่มีความปลอดภัยที่เพียงพอทะลักเข้ามาตีตลาด เนื่องจากสินค้าเหล่านี้มีราคาที่ถูกกว่า ดังนั้นควรมีหน่วยงานภาครัฐคอยกำกับ ดูแล ด้านคุณภาพของสินค้าและบริการอย่างเข้มงวด เพื่อประโยชน์ของสังคมไทย
3. เกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง ทำให้นักลงทุนชาวไทยต้องมีการพัฒนา วิจัย วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาธุรกิจของตนเอง อาจจะส่งผลให้ต้นทุนในการดำเนินงานและการผลิตสูงขึ้นส่งผลไปต่อราคาสินค้า และภาวะเงินเฟ้อได้เช่นกัน
4. เมื่อมีผู้ค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศมากขึ้น ทำให้ส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น อาจจะเสียลูกค้าให้แก่นักลงทุนต่างชาติ ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยจึงต้องหาวิธีและกลยุทธ์ในการรักษาลูกค้าไว้
5. มีสินค้าและบริการแปลกใหม่เข้ามาในประเทศ ทำให้เกิดกระแสการบริโภคสินค้าต่างชาติจนละเลยสินค้าที่ผลิตในประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้นักลงทุน และเกษตรกร เดือดร้อน ดังนั้น รัฐบาลจะต้องให้การดูแลผู้ค้า ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้บริโภคชาวไทย
6. เมื่อมีการเปิดเสรีในการลงทุน นักลงทุนไทยอาจจะย้ายไปลงทุนต่างประเทศ ส่งผลต่อการจ้างแรงงานไทย ขณะเดียวกัน แรงงานไทยก็ไปทำงานยังต่างประเทศที่มีค่าแรงสูงกว่า ส่งผลให้อุตสาหกรรมต่างๆ หยุตชะงักลง อาจจะทำให้เกิดภาวะการณ้ตงงาน ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมการเกี่ยวกับกฎหมาย และหลักเกณฑ์ในการจ้างงานและการลงทุนภายในประเทศ
7. เมื่อนักลงทุนต่างชาติที่มีความพร้อมกว่าเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ทำให้ผู้ประกอบการชาวไทยที่มีขนาดกลางและเล็ก (SMEs) แข่งขันได้ยากและสูญเสียผลประโยชน์ได้

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

1. ภาพรวม

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นกลไกสืบเนื่องจาก Bali Concord II (ซึ่งเดิมที่กลไกใช้คำว่า ASEAN Security Community) แต่ได้รับการก่อตั้งเป็นทางการภายหลังจากที่กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม 2551 แม้ว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนไม่เน้นการมี common foreign and security policy อีกทั้งไม่ได้พยายามที่จะมี convergence criteria เหมือนสหภาพยุโรป แต่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงพยายามที่จะหาจุดยืนร่วมกันในหลายเรื่องเพื่อสร้างฐานที่มั่นคงสำหรับสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. เป้าหมาย

ตามเอกสารแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้ตกลงที่จะให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

2.1 ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (A rules-based community of shared values and norms) ซึ่งเป็น 2 หลักการที่ counter-balance ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ 1) การไม่แทรกแซงกิจการภายใน และ 2) ส่งเสริม Community values

2.2 ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พ้องทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (A cohesive, peaceful and resilient region with shared responsibility for comprehensive security) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้อาเซียนพึ่งพาอาศัยกลไกของตนมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่างๆ ในภูมิภาค

2.3 ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น (A dynamic and outward looking region in an increasingly integrated and interdependent world) ซึ่งสะท้อนถึงการที่อาเซียนยอมรับว่าไม่ควรมุ่งเพียงเรื่องภายใน แต่เน้นการสร้างหุ้นส่วนกับโลกภายนอกให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

3. สถานะล่าสุด

ปัจจุบันเสถียรภาพและความมั่นคงอาเซียนมีความคืบหน้าในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานท่าทีมากยิ่งขึ้นในเรื่องที่มีนัยทางนโยบายและการเมืองของภูมิภาค โดยการดำเนินการขับเคลื่อนเสถียรภาพและความมั่นคงอาเซียน จัดตั้งโดยคณะมนตรีประชาคมการเมืองและความมั่นคง ซึ่งประชุมปีละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อยประเด็นที่ประชาคม ฯ ให้ความสำคัญใน 1-2 ปีที่ผ่านมาคือการส่งเสริมให้กลไกอาเซียนต่างๆ กล่าวคือ sectoral bodies เน้นการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาของ cross-cutting issues ซึ่งเป็นประเด็นที่คาบเกี่ยวกับกลไกต่างๆ ในการนี้ ตัวอย่างสำคัญที่ประชาคม ฯ กำลังพิจารณาอย่างต่อเนื่องคือ ความเสี่ยงของการส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาค หรือ inherent risks of enhanced ASEAN connectivity ซึ่งรวมถึงอาชญากรรมข้ามชาติและผลกระทบทางด้านลบต่างๆ เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และปัญหาสาธารณสุข ซึ่งเป็น nontraditional security แบบหนึ่ง

4 บทบาทของไทยในด้านการเมืองและความมั่นคง

4.1 เร่งให้กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน (ธันวาคม 2551) จัดตั้งและผลักดันการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights – AICHR)

4.2 รับรองและผลักดันการปฏิบัติตามแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

4.3 ส่งเสริมให้คณะมนตรีของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนมีผลงานเป็นรูปธรรม เช่น การส่งเสริมความร่วมมือด้านการรักษาสันติภาพในภูมิภาค

4.4 ยกย่องบทบาทของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนในด้านการจัดการภัยพิบัติ และความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการแก้ไข Non – Traditional Security Threats

4.5 ผลักดันให้สหรัฐ ฯ เข้าเป็นภาคีสันธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia – TAC)

4.6 ผลักดันให้เขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Nuclear Weapon – Free Zone – SEANWFZ) มีบทบาทมากยิ่งขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ และสร้างเสถียรภาพในอาเซียน

4.7 ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นเขตปลอดอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

4.8 ส่งเสริมให้มีความโปร่งใสด้านนโยบายและข้อมูลทางทหารในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4.9 ส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures - CBMs) และการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) ในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum – ARF)

4.10 ส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการอาเซียน

5. Priority Issues ของไทยในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคง

5.1 ส่งเสริมค่านิยมของประชาธิปไตย ธรรมาธิบาล และหลักการนิติธรรมในอาเซียน โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

5.2 ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในงานของประชาคมการเมืองและความมั่นคง โดยใช้หัวข้อการหารือเป็นตัวตั้งในการเชิญองค์กรที่มีใช้ของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา nontraditional threats เช่น เรื่องการบริหารจัดการภัยพิบัติ อาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ายาเสพติดและการค้ามนุษย์ เป็นต้น และมุ่งดำเนินภารกิจทางมนุษยธรรมมากกว่าด้านการเมือง

5.3 “ส่งเสริมให้มีความโปร่งใสมากขึ้นระหว่างฝ่ายกลาโหมอาเซียน โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่อง arms modernization และการส่งผู้สังเกตการณ์ในการซ้อมรบ ควรมีความร่วมมือกันให้มากยิ่งขึ้นในเรื่องการบริหารจัดการภัยพิบัติและการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ”

5.4 ส่งเสริมความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เช่นในเรื่องของ (1) ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (2) การบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยเฉพาะการจัดทำระบบและยุทธศาสตร์บูรณาการโดยประสานการทำงานของฝ่ายพลเรือน ฝ่ายกลาโหมอาเซียน และสำนักเลขาธิการอาเซียน และ (3) การส่งเสริมความมั่นคงทางทะเลและการปราบปรามโจรสลัด

6. ปัญหาอุปสรรคและความท้าทาย (challenges)

ปัญหาอุปสรรคสำคัญที่สุดในเสาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คือการสร้างค่านิยมร่วมกัน เนื่องจากความหลากหลายของวัฒนธรรมการเมือง (political culture) ของประเทศสมาชิกอาเซียน และการที่แต่ละประเทศยังไม่มุ่งไปสู่การสร้าง community interests อย่างชัดเจน ส่วนหนึ่งของปัญหาเกิดจากการที่ระบบสถาบันของอาเซียนที่จะช่วยส่งเสริมค่านิยมอาเซียนยังอ่อนแอ โดยเฉพาะสำนักเลขาธิการอาเซียน

ความท้าทายสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่ยังมีประเด็นที่มีความอ่อนไหวสูงในแต่ละประเทศสมาชิกต่างๆ หรือระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งสร้างข้อจำกัดให้กับการที่อาเซียนจะใช้กลไกของตนได้ การเผชิญหน้าและแก้ไขปัญหาคความท้าทายเหล่านี้ เช่นกรณีที่เกี่ยวข้องทุกประเทศไม่ประสงค์ที่จะให้อาเซียนมายุ่งเกี่ยวกับปัญหาภายในประเทศ แม้ว่าปัญหาดังกล่าวจะมีภัยหรือผลกระทบในระดับภูมิภาคก็ตาม เช่นเรื่องพัฒนาการในพม่า หรือปัญหาหมอกควัน เป็นต้น อีกทั้งไม่ประสงค์ให้อาเซียนมายุ่งเกี่ยวกับปัญหาทวิภาคี โดยเฉพาะปัญหาเขตแดน (ซึ่งในกรณีของข้อขัดแย้งระหว่างสิงคโปร์กับมาเลเซียในปี 2552 ทั้งสองประเทศได้ใช้กลไกของ International Court of Justice (ICJ) มากกว่ากลไกอาเซียนในการแก้ไขพิพาททางเขตแดน

แม้ว่าอาเซียนจะพยายามสร้างหลักการของ ASEAN centrality ในภูมิภาค แต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจได้สร้างข้อจำกัดให้กับอาเซียนในการที่จะผลักดันให้กลไกต่างๆ ในภูมิภาคเป็น ASEAN agenda ในเรื่องของความมั่นคงในภูมิภาค นอกจากนี้ โดยที่ความมั่นคงในภูมิภาคยังต้องพึ่งพาอาศัยบทบาทของประเทศนอกภูมิภาค ดังนั้น อาเซียนยังจำเป็นต้องสร้างหุ้นส่วนสำคัญกับประเทศนอกภูมิภาค และในบางกรณี ยังต้องใช้วิธีการ balance of power เพื่อไม่ให้มหาอำนาจใดมาครอบงำภูมิภาค

ปัญหาอุปสรรคอีกอันหนึ่งคือ การที่ยังไม่มีความไว้วางใจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากประเทศต่างๆ ยังอยู่ในสภาพที่ต้องแข่งขันแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างกัน เช่นในเรื่องการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล ซึ่งมีส่วนให้เกิดความตึงเครียดมากขึ้นในทะเลจีนใต้ เป็นต้น

กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การจัดทำกฎบัตรอาเซียน หรือธรรมนูญอาเซียนในปี 2551 เพื่อวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร นำไปสู่การจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 ในทั้ง 3 เสาหลัก คือ เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคง เสาประชาคมเศรษฐกิจ และเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรม หลักในการ - โดยมีเป้าหมาย รวมทั้งที่สำคัญคือการสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือกับสิ่งที่ท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีความสุข ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น รวมถึงประชาชนในอาเซียนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งหากกระทรวงกลาโหมสามารถสนับสนุนให้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ประสบความสำเร็จ โดยเป็นประชาคมที่มีกฎเกณฑ์และบรรทัดฐาน และการดำเนินการร่วมกัน รวมทั้ง เป็นภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และมีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติแล้ว ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์โดยตรงก็คือประชาชนชาวไทยและประเทศไทย นั่นเอง และหากมองในเสาหลักเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแล้ว ประเทศไทยถือว่าได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์มากที่สุด และจะส่งผลดีให้กับประเทศไทยมีการพัฒนาขึ้นตามไปอีกด้วยในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน จึงมีความจำเป็นที่กระทรวงกลาโหม ต้องเร่งจัดทำแนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรับรองการจัดตั้งเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์โดยพิจารณาจากประเด็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหมในด้านการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไว้ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น และลดความหวาดระแวงระหว่างประเทศในภูมิภาค
2. เพื่อสร้างความโปร่งใสในการป้องกันประเทศ อันจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างประเทศ
3. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน มิตรประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อม สร้างสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง ความมั่งคั่ง ความก้าวหน้า และความสงบสุขร่วมกัน และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558
4. เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติ และลดโอกาสของการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อาทิ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องพรมแดนทั้งทางบกและทางทะเล และความขัดแย้งในการอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

5. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกิจกรรมระหว่างประเทศ และการขยายบทบาทในเวทีระดับนานาชาติของกองทัพ อันจะเป็นการเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ อาทิ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ และการรักษาความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

กระทรวงกลาโหม กำหนดเป้าหมายและเตรียมการดำเนินงานให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการเตรียมการด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และรองรับในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี 2558 ในเรื่องที่สำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาด้านกำลังพล พัฒนาการฝึกและศึกษา การใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของชาติในอาเซียนของกำลังพลในกองทัพให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เช่น การพัฒนารูปแบบในการฝึกร่วมผสม หรือการปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพเพื่อให้รองรับนายทหารนักเรียนต่างชาติในอาเซียนได้มากขึ้น เป็นต้น

2. การพัฒนาด้านการจัดทำงบประมาณ ปรับปรุงแผนปฏิบัติการราชการ 4 ปี ของกระทรวงกลาโหม และหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (ปี 2555-2558) และแผนปฏิบัติการประจำปีให้สามารถตอบสนองและสามารถรองรับต่อการกิจในความรับผิดชอบและสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

3.1 บูรณาการกิจกรรมต่างๆ ของอาเซียนที่ได้มีการจัดทำไว้อยู่แล้ว เช่น การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมผู้บัญชาการเหล่าทัพอาเซียน การแข่งขันยิงปืนอาเซียน การประชุมเจ้ากรมข่าวทหารอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมเจ้ากรมยุทธการทหารอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ เป็นต้น โดยให้รายงานผ่านกองบัญชาการกองทัพไทย และนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อกรณาทราบ

3.2 ดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดในร่างกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting – Plus : ADMM – Plus) ทั้ง 9 ฉบับ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยการจัดทำแผนงานงบประมาณเพื่อรองรับทั้ง 9 ด้าน กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ 4 ปี ของกระทรวงกลาโหมและหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (พ.ศ.2555-2558) และแผนปฏิบัติการประจำปีของกระทรวงกลาโหมและหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (ปี 2556 ปี 2557 และ ปี 2558)

3.3 จัดตั้งกลไกในการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียน และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกลไกหรือกฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพรวมถึงอาจจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการสร้างความไว้วางใจ สถาบันด้านการศึกษาและวิจัยงานด้านอาเซียนเพิ่มเติม หรือมีการปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆที่ล้าสมัยเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน เป็นต้น

3.4 ปรับปรุงแผนป้องกันประเทศและภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนในปีการสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่งสามารถสร้างโอกาสและรับมือกับสิ่งท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีความสุข ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ยุทธโศภรณ์ บุคลากร ให้มีความเป็นสากลและสามารถรองรับการแก้ไขปัญหา ร่วมกันของอาเซียนในภาพรวมได้

3.5 สนับสนุนการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการใช้ศักยภาพและขีดความสามารถที่มีอยู่ของกระทรวงกลาโหม การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : APSC Blueprints) กระทรวงกลาโหม เตรียมแผนปฏิบัติการ 3 ปี (2556 - 2558) ในการเตรียมการด้านความมั่นคงประชาคมอาเซียนในปี 2558 โดยมีกรอบแนวคิดในร่างกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus : ADMM-Plus) ใน 9 เรื่อง ดังนี้

3.5.1 แนวความคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organisations (CSOs) Cooperation on Non – Traditional Security)

3.5.2 แนวความคิดเรื่องการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief)

3.5.3 แนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน (Concept Paper on ASEAN Defence Industry Collaboration)

3.5.4 แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน (Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centers Network)

3.5.5 แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM – Plus : Maritime Security Working Group Concept Paper)

3.5.6 แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM – Plus : Concept Paper for the Establishment an Experts’ Working Group on Humanitarian Assistance and Disaster Operations)

3.5.7 แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ADMM – Plus : Work Plan of the Experts’ Working Group on Peacekeeping Operations)

3.5.8 แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (Experts’ Working Group on Military Medicine work plan)

3.5.9 แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM – Plus : Concept Paper for the Counter Terrorism Experts’ Working Group)

บทบาทของไทยกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน

ภายในปีพุทธศักราช 2558 ไทยและประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนอีก 9 ประเทศ จะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนตามเป้าหมายที่ผู้นำอาเซียนกำหนดไว้ในปฏิญญาเซบู เมื่อปี พ.ศ.2551 ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องปฏิบัติตามแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้งสามเสาให้สมบูรณ์

ในส่วนของ การสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน หรือ ASEAN Political – Security Community (APSC) วิสัยทัศน์ของการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อยู่บนพื้นฐานของการจัดตั้งเป็นประชาคม ที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการนำไปสู่การขยายความร่วมมือในประชาคม เศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอก และมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

การทำให้ภูมิภาคมีความสงบสุขได้นั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงที่จะร่วมมือด้านการพัฒนาทางการเมืองให้บรรลุเป้าหมายที่จะส่งเสริมธรรมาภิบาล และหลักนิติธรรม ป้องกันการทุจริต ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมประชาธิปไตยอาเซียน โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้จะต้องแก้ไขปัญหาคความมั่นคงในรูปแบบเดิมหรือที่เรียกว่า Traditional Security ซึ่งหมายถึงการสงครามและความขัดแย้งระหว่าง -

ประเทศ และปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ หรือ Non-Traditional Security เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งครอบคลุม การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ โจรสลัด การลักลอบขนอาวุธ การฟอกเงิน การก่อการร้าย และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

บทบาทของไทยในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนที่ผ่านมา หลังจากมีการจัดทำแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เมื่อปี พ.ศ.2552 มีหลายประการ อาทิ การผลักดันให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการอาเซียน การส่งเสริมให้คณะมนตรีของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนมีผลงานเป็นรูปธรรม เช่น การสร้างความร่วมมือด้านการรักษาสันติภาพในภูมิภาค การยกระดับบทบาทของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในด้านการจัดการภัยพิบัติ และความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้มีการแสดงความโปร่งใสด้านนโยบายและข้อมูลทางทหาร ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรูปแบบของการจัดทำรายงานการเมืองและความมั่นคงรายประเทศ

ในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ไทยส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ (Confidence Building Measures : CBMs) และการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) โดยไทยเป็นเจ้าภาพร่วมกับสาธารณรัฐเกาหลี ในการจัดการฝึกซ้อมการบรรเทาภัยพิบัติในกรอบ ARF (Disaster Relief Exercise-DiREx) ระหว่างวันที่ 7-11 พฤษภาคม 2556 เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศที่เข้าร่วม ARF โดยการประสานการปฏิบัติร่วมระหว่างหน่วยงาน ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน นอกจากนี้ไทยผลักดันให้อาเซียนเป็นเขตปลอดอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง โดยผลักดันให้ประเทศผู้มียาขีปนาวุธนิวเคลียร์ลงนามในพิธีสารสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Nuclear Weapon - Free Zone - SEANWFZ) เพื่อให้หลักประกันต่ออาเซียนในการไม่ใช้ ทดลอง หรือส่งผ่านอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคนี้ ในการจัดการเรื่องภัยพิบัติ ไทยได้ผลักดันจนเป็นผลสัมฤทธิ์ให้ผู้นำอาเซียนได้รับรองแถลงการณ์ผู้นำอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านอุทกภัย ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 19 เมื่อ พฤศจิกายน 2554 เพื่อให้อาเซียนมีการจัดการเรื่องน้ำอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม

ในปี พ.ศ.2555 ไทยแสดงบทบาทนำในการเสนอปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาเซียนปลอดยาเสพติด ค.ศ.2015 ซึ่งผู้นำได้รับรองในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 20 เมื่อเดือน เมษายน 2555 ซึ่งปฏิญญานี้จะช่วยเสริมสร้างมาตรการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการแก้ไข

ปัญหาหาเสพติดร่วมกัน โดยเน้นการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอาเซียน และกับภาคภายนอกซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้จัดประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศสมัยพิเศษด้านยาเสพติด เมื่อเดือนสิงหาคม 2555 เพื่อผลักดันประเด็นที่บรรจุไว้ในปฏิญญา ฯ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในประเด็นอาชญากรรมข้ามชาติ ไทยอยู่ระหว่างการผลักดันประเด็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมให้เป็นหนึ่งในสาขาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติของอาเซียนในปี พ.ศ.2556 นอกจากนี้ไทยได้ผลักดันเรื่องความปลอดภัย ความมั่นคง รวมทั้งการพิทักษ์ผลประโยชน์จากการใช้พลังงานนิวเคลียร์โดยได้รับเริ่มแนวคิดที่จะจัดตั้งเครือข่ายของผู้กำกับดูแลทางนิวเคลียร์ในอาเซียนขึ้นเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูล

การวัดผลสัมฤทธิ์ตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากหลายมาตราที่กำหนดไว้ในแผน ฯ เป็นการสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน ซึ่งกำหนดดัชนีหรือตัวชี้วัดได้ยาก อย่างไรก็ตามอาเซียนได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน ฯ หรืออยู่ระหว่างการดำเนินแล้วกว่าร้อยละ 80 ส่วนประเด็นที่อาเซียนดำเนินการตามแผนได้น้อยที่สุดคือ ประเด็นเรื่องการสร้างสันติภาพภายหลังความขัดแย้ง และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เนื่องจากตามวิถีอาเซียน (ASEAN Way) อาเซียนจะไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก จึงไม่สามารถดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวได้

ปัญหาอุปสรรคสำคัญที่สุดในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คือ การสร้างค่านิยมร่วมกัน โดยคำนึงถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมการเมือง (political culture) ของประเทศสมาชิกอาเซียน ความละเอียดอ่อนของประเด็นปัญหาในแต่ละประเทศสมาชิก หรือระหว่างประเทศสมาชิกกันเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการสร้างควมไว้วางใจระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้นในระดับประเทศ อุปสรรคที่สำคัญ คือ การที่ประชาชนยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนและการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ในการเตรียมความพร้อมของภาคราชการสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยบรรจุการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนเป็นหนึ่งในนโยบายหลักในการบริหารประเทศ ในส่วนของกลไกการผลักดันพันธกรณีต่างๆ ของไทยตามแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่ง เมื่อเดือนเมษายน 2552 จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐกว่า 30 หน่วยงาน โดยมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยประสานงานหลัก เพื่อดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนงาน ฯ ล่าสุด หน่วยงานต่างๆ อยู่ระหว่างการจัดทำ

แผนปฏิบัติการการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558 ซึ่งเป็นแผนบูรณาการการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนทั้งสามเสา เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

การก้าวไปสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จำเป็นจะต้องมีการผลักดันอย่างแข็งขันทั้งจากภายในประเทศ และในระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกันเอง จากการหารือในระดับเจ้าหน้าที่ของประเทศอาเซียนด้วยกัน พบว่า ไทยเป็นประเทศที่มีกลไกในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนที่แข็งแกร่งที่สุด รวมทั้งมีกิจกรรมการสร้างการตระหนักรู้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ในอีก 1 ปีที่เหลือ ไทยจะต้องแสดงบทบาทนำต่อไปในการผลักดันประเด็น ซึ่งยังไม่มี ความคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน เช่น ประเด็นการสร้างธรรมาภิบาล การปราบปรามการทุจริต ความโปร่งใส เป็นต้น นอกจากนี้ จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องและรองรับพันธกรณีต่างๆ ของไทยตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียนอีก 2 เสา ด้วย

บทบาทของทหารในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) ได้ก่อตั้งขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร ราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ด้วยการประกาศใช้ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ซึ่งในปัจจุบันมีการขยายตัวของบรรดา ประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สหภาพพม่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยบรรดา ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีฉันทามติร่วมกันที่จะเห็นประเทศสมาชิกอาเซียนมีความสัมพันธ์ รูปแบบใหม่ในอนาคตเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งมีเจตจำนงให้เป็นภูมิภาคที่มีสันติสุข รักษาสันติภาพ และความเป็นกลาง มีวิธีการร่วมแก้ไขข้อพิพาท ลดความขัดแย้ง โดยสันติวิธี มีเสรีทางการค้า โดยทุกประเทศในประชาคมจะให้ความร่วมมือกันและดำเนินกิจกรรมของอาเซียนในทุกรูปแบบทั้งระดับทวิภาคี อาทิ การแลกเปลี่ยนการเยือน การแลกเปลี่ยนการฝึกศึกษา หรือการเจรจาหารือ เป็นต้น และระดับพหุภาคี อาทิ การประชุมหรือการสัมมนา รวมทั้งครอบคลุมในทุกมิติ อันประกอบไปด้วย การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อลดความแตกต่างระหว่างกันในด้านต่างๆ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 เสาหลัก (three pillars) ได้แก่ 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community : APSC) -

2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community : ASCC)

กฎบัตรอาเซียน

1. ลงนามเมื่อ 20พ.ย.2550 และมีผลบังคับใช้เมื่อ 15 ธ.ค.2551
2. เปรียบเสมือนธรรมนูญที่กำหนดกรอบด้านกฎหมายและโครงสร้างองค์กรของอาเซียน
3. ทำให้อาเซียนมีกฎกติกาในการทำงาน
4. มีสถานะเป็นนิติบุคคล
5. มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
6. วางรากฐานการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558

โครงสร้างใหม่ของอาเซียน

1. ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน เป็นการประชุมของนายกรัฐมนตรีหรือประธานาธิบดีของประเทศสมาชิกอาเซียน
2. คณะมนตรีประสานงาน เป็นการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน
3. คณะกรรมการอาเซียน เป็นการประชุมรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน
4. คณะกรรมการความมั่นคง เป็นการประชุมด้านความมั่นคงของประเทศสมาชิกอาเซียน
5. คณะกรรมการวัฒนธรรม เป็นการประชุมด้านวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

แผนงานในการเป็นประชาคมอาเซียน มี 3 แผนงาน ได้แก่

1. แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC)
2. แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
3. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC)

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

1. การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง
2. การอยู่ร่วมกันโดยสันติ
3. การแก้ไขปัญหาขัดแย้งโดยสันติวิธี
4. การสร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน

5. ความรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้าน

6. การมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก

กลไกสำคัญ การแก้ไขปัญหา ป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง

1. Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC) สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. The Southeast Asia Nuclear-Weapon-Free Zone (SEANWFZ) สนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. ASEAN Regional Forum (ARF) การประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในเอเชีย-แปซิฟิก

4. ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) องค์กรสิทธิมนุษยชนอาเซียน

5. Declaration on the Conduct of Parties in South China Sea (DOC) ปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้

6. ASEAN Maritime Forum (AMF) การประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียน (ไทยเป็นเจ้าภาพในช่วงเดือนสิงหาคม 2554)

การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานด้านความมั่นคง

1. รัฐบาลมีนโยบายในการเร่งรัดการเป็นประชาคมอาเซียน โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเป็นประธาน และมีปลัดกระทรวงของหน่วยราชการต่างๆ เป็นคณะทำงาน โดยมีอธิบดีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศเป็นกรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการดำเนินการเพื่อจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง มีปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และมีปลัดกระทรวงหรือผู้แทนของหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นคณะทำงาน โดยมีอธิบดีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ เป็นกรรมการและเลขานุการ

3. สภาความมั่นคงแห่งชาติ อยู่ระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดตั้ง APSC ภายในปี 2015

4. แผนปฏิบัติการ (ทุกกระทรวง) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร/การเตรียมทรัพยากร/การสร้างความตระหนัก

ความร่วมมือที่สำคัญภายใต้กลไกการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงกลาโหมในอาเซียน

1. การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) มีดังนี้

1.1 มีสมาชิกจำนวน 26 ประเทศ และ 1 กลุ่มประเทศ

1.2 ให้ความสำคัญกับความร่วมมือเกี่ยวกับการสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกัน (ISG CBM and PD) การบริหารจัดการภัยพิบัติ (ISM DR) การต่อต้านการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ (ISM CTTC) ความมั่นคงทางทะเล (ISM-MS) และการไม่แพร่ขยายและลดอาวุธนิวเคลียร์ (ISM NPD)

2. การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting – Plus : ADMM-Plus)

2.1 มีสมาชิกจำนวน 18 ประเทศ

2.2 ให้ความสำคัญกับความร่วมมือในด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ (HADR) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (PKO) การต่อต้านการก่อการร้าย (CT) ความมั่นคงทางทะเล (MS) และการแพทย์ทางทหาร (Military Medicine)

บทบาทกระทรวงกลาโหมต่ออาเซียน

กระทรวงกลาโหมมีบทบาทในเสาหลักด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security COMMUNITY : APSC) อย่างต่อเนื่องผ่านกลไกที่เป็นรูปธรรม โดยมีการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับความร่วมมือทางทหารของอาเซียนให้เทียบเท่าความร่วมมือในด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจ ซึ่งการประชุม ADMM ได้รับการริเริ่มในที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit Meeting) ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547 ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยที่ประชุมได้รับรองแนวความคิดเรื่องการจัดให้มีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 8-9 พฤษภาคม 2549 มาเลเซียในฐานะประธานอาเซียนได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีฉันทามติที่จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยหน่วยงานในกระทรวงกลาโหมที่ดำเนินการจัดการประชุมในกรอบ ADMM คือ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม โดยมีหน้าที่ดำเนินการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับกระทรวงกับหน่วยงานภายในประเทศ รวมทั้งกับกระทรวงกลาโหมมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศในกิจการที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน

กลไกการประชุม ADMM

การประชุม ADMM เป็นการประชุมระดับรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นขั้นสุดท้ายในการรับรองเอกสารต่างๆ อาทิ ปฏิญญาร่วม (joint declaration) เอกสารแนวความคิด (concept paper) หรือแผนปฏิบัติการ (work program) เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดให้มีการประชุมเตรียมการก่อนการประชุม ADMM 2 เวที เพื่อรองรับการประชุม ADMM คือการประชุม ASEAN Defence Senior Officials' Meeting (ADSOM) เป็นการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือเทียบเท่า) มีหน้าที่หลัก คือ เตรียมการสำหรับการประชุม ADMM โดยทั่วไปจะพิจารณาความเหมาะสมของหัวข้อการหารือและพิจารณาแก้ไข ร่างเอกสารต่างๆ ที่จะให้รัฐมนตรีกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนรับรองในระหว่างการประชุม ADMM ก่อนจะมีการประชุม ADSOM นั้น จะจัดให้มีการประชุม ADSOM Working Group (ADSOM WG) ซึ่งเป็นการประชุมคณะทำงาน (ระดับผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหมหรือผู้แทน) – เพื่อเตรียมการด้านสารัตถะ และธุรการสำหรับการประชุม ADSOM และการประชุม ADMM ซึ่งที่ประชุม Working Group (WG) จะร่วมกันกำหนดหัวข้อการหารือ เตรียมการด้านเอกสารที่เกี่ยวกับการประชุม รวมทั้งด้านธุรการอื่นๆ นอกจากนี้ ในกรอบการประชุม ADMM ยังสามารถกำหนดให้มีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ADMM Retreat) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียน มีโอกาสได้หารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศที่ผ่อนคลายเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน

การประชุม ADMM ครั้งที่ 1

ประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2549 โดยมีรัฐมนตรีกลาโหมประเทศสมาชิกอาเซียน หรือผู้แทน เข้าร่วม 9 ประเทศ ยกเว้นสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งที่ประชุมได้รับรองเอกสารแนวความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ของการประชุม ADMM ได้แก่

1. เสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านกลไกการหารือและความร่วมมือด้านความมั่นคง
2. ให้คำแนะนำและแนวทางต่อเวทีและความร่วมมือที่มีอยู่แล้วของเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในประเทศอาเซียนและระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับประเทศอื่นๆ
3. สนับสนุนความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นระหว่างกัน โดยการสร้างความโปร่งใสและเปิดเผย
4. เป็นแนวทางสำหรับการจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียน ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาบาหลีว่าด้วยข้อตกลงอาเซียน ฉบับที่ 2 (Bali Declaration of ASEAN Concord II) และเพื่อสนับสนุนแนวทางตามแผนปฏิบัติการที่ประกาศไว้ที่เวียงจันทน์

การประชุม ADMM ครั้งที่ 2

ประชุม ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2550 ได้รับรองเอกสารสำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ เอกสารกำหนดหลักการและแนวทางในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Protocol to the Concept Paper for the Establishment of the ADMM), แผนปฏิบัติงาน 3 ปี (ADMM 3- year Work Program) และเอกสารกำหนดหลักการและแนวทางในการประชุมระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมของประเทศคู่เจรจา (ADMM – Plus Concept Paper) รวมทั้งร่วมกัน ลงนามในร่างปฏิญญาร่วม ADMM (ADMM Joint Declaration) ซึ่งได้เน้นย้ำถึงการปฏิบัติตามแนวทางเพื่อเร่งรัดสู่การเป็นประชาคมความมั่นคงอาเซียนภายใน ปี 2558 โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือ และการหารือด้านความมั่นคง โดยเน้นการสร้างควมไว้วางใจ ความโปร่งใส และเปิดเผย ทั้งนี้ยังคงยึดมั่นในหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน หลักันทามติ และความเคารพในหลักอธิปไตย

การประชุม ADMM ครั้งที่ 3

การประชุมครั้งนี้ส่งผลต่อการริเริ่มงานสาขาการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ ประชุม ณ ราชอาณาจักรไทย ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2551– ธันวาคม 2552 อันเป็นห้วงเวลาที่ประเทศไทยเป็นประธานอาเซียน กระทรวงกลาโหมได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และการประชุมเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum Defence Officials Dialogue : ARF DOD) จำนวนทั้งสิ้น 11 ครั้ง โดยเป็นการประชุมในกรอบ ADMM จำนวน 8 ครั้ง และการประชุมในกรอบ ARF3 ครั้ง ซึ่งการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนครั้งที่ 3 (The Third ADMM) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2552 ณ เมืองพัทยา มีพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รัฐมนตรีกลาโหมเป็นประธานและการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ADMM Retreat) เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 ณ กรุงเทพฯ

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนครั้งที่ 3 ได้รับรองเอกสารสำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่

1. เอกสารแนวความคิดเรื่องการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief)

2. เอกสารแนวความคิดเรื่องหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพการประชุมระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมของประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on ASEAN Defence Ministers Meeting (ADMM) – Plus : Principles for Membership) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยร่วมกับกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์

3. เอกสารแนวความคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organizations (CSOs) Cooperation on Non – Traditional Security) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทย รวมทั้งได้มีการลงนามร่วมกันใน “ปฏิญญาร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกระทรวงกลาโหมอาเซียน เพื่อเผชิญความท้าทายจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่” (ADMM Joint Declaration on Strengthening ASEAN Defence Establishments to meet the Challenges Non – Traditional Security Threat)

การประชุม ADMM ครั้งที่ 4

ประชุมเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2553 ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ เกี่ยวกับการจัดตั้งการประชุม ADMM – Plus จำนวน 2 ฉบับ กล่าวคือ

1. เอกสารเรื่องรูปแบบและองค์ประกอบของการประชุม ADMM-Plus (ADMM – Plus : Configuration and Composition) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยร่วมกับกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์

2. เอกสารเรื่องวิธีการและกระบวนการของการประชุม ADMM-Plus (ADMM – Plus : Modalities and Procedures) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ร่วมกับกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์ โดยที่ประชุม ฯ มีฉันทามติรับร่างเอกสารทั้ง 2 ฉบับ และให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบ การประชุม ADMM +8 โดยมีมติให้จัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา 8 ประเทศ (ASEAN Defence Ministers’ Meeting – Plus : ADMM – Plus)

การประชุม ADMM – Plus

การประชุม ADMM – Plus ครั้งที่ 1 ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2553 ขึ้นเป็นครั้งแรก ประกอบไปด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน 8 ประเทศ และประเทศคู่เจรจา ได้แก่ เครือรัฐออสเตรเลีย, สาธารณรัฐประชาชนจีน, สาธารณรัฐอินเดีย, ญี่ปุ่น, สาธารณรัฐเกาหลี, นิวซีแลนด์, สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา เพื่อขยายความร่วมมือกับประเทศนอกภูมิภาคในการดึงทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่มาพัฒนาประเทศสมาชิกด้วยกัน โดยริเริ่มความร่วมมือใน 5 ด้าน คือ

1. การให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
2. ความมั่นคงทางทะเล
3. การแพทย์ทางทหาร
4. การต่อต้านการก่อการร้าย

5. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

ได้เห็นชอบที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยริเริ่มจากความร่วมมือใน 5 ด้าน

จากการประชุม ADMM – Plus ครั้งที่ 1 ส่งผลให้มีการจัดการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา ADSOM – Plus WG ณ เมืองดาลัด เวียดนาม เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2553 ซึ่งที่ประชุม ฯ ได้เตรียมการรายละเอียด ในการดำเนินการสำหรับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหม อาเซียน กับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Senior Officials’ Meeting – Plus : ADSOM – Plus) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับปลัดกระทรวงกลาโหม ในการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Experts’ Working Group : EWG) ขึ้น ตามความริเริ่มในที่ประชุม ADMM – Plus ครั้งที่ 1 เพื่อให้กิจกรรมความร่วมมือเกิดความต่อเนื่องและเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยคณะทำงานทั้ง 5 ด้าน จะกระชับความสัมพันธ์ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากทุกประเทศในอาเซียน จะได้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะทำงานอย่างน้อย 1 ด้าน และ 1 วาระ ซึ่งแต่ละด้าน มีประธานร่วมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ คือ เวียดนามและจีน
2. ความมั่นคงทางทะเล คือ มาเลเซียและออสเตรเลีย
3. การแพทย์ทางทหาร คือ สิงคโปร์และญี่ปุ่น
4. การต่อต้านการก่อการร้าย คือ อินโดนีเซียและสหรัฐ ฯ
5. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ คือ ฟิลิปปินส์และนิวซีแลนด์

โดยไทยได้เข้าร่วมเป็นคณะทำงานทุกด้าน ซึ่งรัฐมนตรีกลาโหมได้ลงนามในคำสั่งกระทรวงกลาโหม แต่งตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย (Thai Experts’ Working Groups : Thai EWGs) ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers’ Meeting – Plus : ADMM – Plus) โดยมีหัวหน้าคณะทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. คณะทำงานด้านความมั่นคงทางทะเล มีเจ้ากรมยุทธการทหารเรือ
2. คณะทำงานด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ มีผู้อำนวยการศูนย์รักษาสันติภาพกรมยุทธการทหาร
3. คณะทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ มีรองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร
4. คณะทำงานด้านการแพทย์ทางทหาร มีรองเจ้ากรมการแพทย์ทหารบก

5. คณะทำงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย มีผู้บัญชาการศูนย์การต่อต้านการก่อการร้าย

การประชุม ADMM ครั้งที่ 5

การประชุม ADMM ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2554 ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ที่ประชุมได้รับรองเอกสารสำคัญ ดังนี้

1. ปฏิญญาร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกระทรวงกลาโหมอาเซียน เพื่อเผชิญความท้าทายจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (ADMM Joint Declaration on Strengthening ASEAN Defence Establishments to meet the Challenges of Non – Traditional Security Threat)

2. แผนปฏิบัติงาน 3 ปี ในกรอบ ADMM ระหว่างปี 2554–2556(ASEAN Defence Ministers’ Meeting (ADMM) Three (3) – Year – Work – Program)

3. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน (Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centers Network)

4. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน (Concept Paper on ASEAN Defence Industry Collaboration)

การประชุม ADMM Retreat

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย จัดการประชุม ADMM Retreat ขึ้น ในห้วงเดือนตุลาคม 2554 ณ เมืองบาห์ลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามแผนการดำเนินการในกรอบ ADMM และ ADMM – Plus รวมทั้งส่งมอบการเป็นเจ้าภาพการประชุม ADMM อย่างเป็นทางการ แก่กัมพูชาในปี 2555

การประชุม ADMM ครั้งที่ 6

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและคณะ ได้เยี่ยมคำนับนายกรัฐมนตรีกัมพูชาอย่างเป็นทางการ และเยี่ยมคำนับ พลเอก เตียบันห์ รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กัมพูชา อย่างเป็นทางการ

ผลการประชุม

1. รับรองเอกสารในการปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของอาเซียน เพื่อการเป็นประชาคมที่มั่นคงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Joint Declaration of the ASEAN Defence Minister on Enhancing ASEAN Unity for a Harmonised and Secure Community)

2. รับรองเอกสารว่าด้วยการทบทวนห้วงระยะเวลาของการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมคู่เจรจา (ADMM – Plus) โดยเปลี่ยนจากการประชุม ทุกๆ 3 ปี เป็น ทุกๆ 2 ปี

3. รับทราบกำหนดการประชุม ADMM และ ADMM – Plus ครั้งที่ 7 ณ ประเทศบรูไน รวมทั้งการเป็นเจ้าภาพการฝึก 2nd AHX ซึ่งจะมีการรวมการฝึกในกรอบของ ADMM – Plus ได้แก่ EWG on MM และ EWG on HADR

การดำเนินการเพื่อรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี 2558 ของกระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหมได้มีการจัดตั้งกองอาเซียน สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักนโยบายและแผนกลาโหม เมื่อเดือนตุลาคม 2553 โดยได้ปรับอัตราภายในของสำนักนโยบายและแผนกลาโหมเพื่อรองรับงานดังกล่าว โดยมีอัตรา นายทหาร 21 นายและนายสิบ 15 นาย แบ่งเป็น 3 แผนกคือ

แผนกอาเซียน 1 รับผิดชอบงานในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา และการดำเนินการอื่นๆ ในกรอบของเสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคง

แผนกอาเซียน 2 รับผิดชอบงานในกรอบการประชุม ASEAN Regional Forum และการดำเนินการอื่นๆ ในกรอบของเสาหลักประชาคมเศรษฐกิจและเสาหลักสังคมและวัฒนธรรม

แผนกกิจการชายแดน รับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับการดำเนินการด้านความมั่นคงชายแดน เช่น การประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไป ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และการดำเนินการอื่นๆภายใต้กรอบการประชุมดังกล่าว

เพื่อให้หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม มีแนวทางในการดำเนินการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 และจะได้นำแนวทางดังกล่าว ไปปรับปรุงการดำเนินการด้านกำลังพล การงบประมาณ และการบริหารจัดการต่างๆ ให้สอดคล้องต่อไป

กระทรวงกลาโหมได้จัดทำร่างแนวทางการปฏิบัติกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งนำเสนอสภากลาโหมเพื่อพิจารณาในเดือนกรกฎาคม 2555

กระทรวงกลาโหมสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการเตรียมการด้านกำลังพล ยุทธโธปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ร่างแนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคม อาเซียนในปี 2558

เป้าหมายในการดำเนินการ

1. พัฒนาการฝึกและศึกษา การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาของชาติในอาเซียนของกำลังพลในกองทัพ ให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เช่น การปรับปรุงหลักสูตร โรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพเพื่อให้รองรับนักเรียนต่างชาติในอาเซียนได้มากขึ้น

2. บูรณาการแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี ของกระทรวงกลาโหม และหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม ให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหมและนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล ให้สามารถตอบสนองและสามารถรองรับต่อภารกิจในความรับผิดชอบ และสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

3.1 บูรณาการในกิจกรรมต่างๆ ของอาเซียนที่ได้มีการจัดทำไว้อยู่แล้ว

3.1.1 การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ

3.1.2 การประชุมผู้บัญชาการเหล่าทัพอาเซียน

3.1.3 การแข่งขันยิงปืนอาเซียน

3.1.4 การประชุมเจ้ากรมข่าวทหารอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ

3.1.5 การประชุมเจ้ากรมยุทธการทหารอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ เป็นต้น

โดยให้รายงานผ่านกองบัญชาการกองทัพไทย และนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อกรณาทราบ

3.2 จัดทำเอกสารแนวความคิดในร่างกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และร่างกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting- Plus: ADMM-Plus) ทั้ง 9 ฉบับ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยการจัดทำแผนงานงบประมาณเพื่อรองรับทั้ง 9 ด้าน และรายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

3.3 จัดตั้งกลไกในการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียน และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกลไกหรือกฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพรวมถึงอาจจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจเพิ่มเติมในกรอบ -

ของอาเซียนเช่น มีหน่วยงานที่รองรับกับงานด้านอาเซียน โดยเฉพาะ หรือมีการปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆที่ล้ำสมัยภายในเหล่าทัพเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน เป็นต้น

3.4 ปรับปรุงแผนการป้องกันประเทศ และภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ด้วยการเตรียมความพร้อมของหน่วยยุทธโศภกรณ์ บุคลากร ให้มีความเป็นสากล และสามารถรองรับการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของอาเซียนในภาพรวมได้ เช่น ปรับปรุงแผนป้องกันประเทศให้สอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียนหรือกลไกอื่นๆที่ว่าการระงับข้อพิพาทในอาเซียน เป็นต้น

3.5 สนับสนุนการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการใช้ศักยภาพและขีดความสามารถที่มีอยู่ของกระทรวงกลาโหม

การแบ่งมอบความรับผิดชอบและแผนงานในการดำเนินการ

1. ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติข้างต้น มีหน่วยงานรับผิดชอบคือ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ
2. นำเข้าสภากลาโหมในเดือนกรกฎาคม 2555
3. หน่วยรับผิดชอบจัดทำแผนงาน/ โครงการ/ งบประมาณ เสนอสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ในเดือนกันยายน 2555
4. กระทรวงกลาโหม เสนอคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติในเดือนตุลาคม 2555

ปัญหาข้อขัดข้อง และแนวทางของกระทรวงกลาโหม ในการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ของกระทรวงกลาโหม มีดังนี้

1. การขาดเอกภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการของกระทรวงกลาโหม
2. การดำเนินการด้านการบริหารจัดการ แผนงาน โครงการ และงบประมาณที่แยกการ ทำให้การดำเนินการรองรับผลกระทบที่เกิดจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนเป็นไปได้อย่างล่าช้า โดยเฉพาะการจัดการกับการฝึกร่วมในปี 2556 ในกรอบอาเซียน และกรอบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบางหน่วยงานยังไม่มีเตรียมการรองรับผลกระทบดังกล่าว
3. การพัฒนาด้านการฝึกและศึกษาของกองทัพในภาพรวม ปัจจุบันเป็นแบบแยกการขาดการบูรณาการ
4. การรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงของการเป็นประชาคมอาเซียนของกำลังพลในกองทัพยังมีน้อย

แนวทางแก้ไขปัญหา

1. การจัดประชุมร่วมเพื่อรับทราบปัญหาและการแก้ไขปัญหาร่วมกันของผู้บังคับบัญชาระดับสูง เช่น การประชุมระหว่างรองปลัดกระทรวงกลาโหม กับเสนาธิการทหารเพื่อหารือเกี่ยวกับการดำเนินการของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมกับกองทัพไทย
2. การจัดทำแนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี 2558 โดยให้มีผู้รับผิดชอบแต่ละแนวทาง และการจัดทำแผนงาน โครงการและงบประมาณ เสนอสำนักนโยบายและแผนกลาโหม เพื่อรวบรวมจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ 3 ปี (2556-2558) กระทรวงกลาโหม
3. การประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงกลาโหม ในสื่อต่างๆ ของกระทรวงกลาโหมอย่างต่อเนื่อง
4. หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม ต้องปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีหน่วยงานที่จะรองรับและรับผิดชอบงานในกรอบความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งปรับปรุงกลไกหรือกฎระเบียบต่างๆ ให้มีความเหมาะสม และตอบสนองต่อการดำเนินการรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558

รูปแบบความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

1. สถานการณ์ในอาเซียน

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ประสบปัญหาการค้ามนุษย์มากที่สุดภูมิภาคหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการค้ามนุษย์ในภูมิภาค การเปิดพรมแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงทำให้การเดินทางข้ามแดนเป็นไปได้สะดวกขึ้น และในปัจจุบัน หลายประเทศในอาเซียน เป็นทั้งต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางในการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและเด็ก

2. การดำเนินการของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์

ปัญหาการค้าสตรีและเด็กได้รับการกล่าวถึงครั้งแรก โดยผู้นำอาเซียนในการประชุมผู้นำอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการในปี 2540 (ค.ศ.1997) และได้มีการเรียกร้องให้มีมาตรการที่เข้มงวดในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งรวมถึงการค้าสตรีและเด็ก ซึ่งในการประชุมครั้งนั้นได้มีการรับรองวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ซึ่งได้กำหนดให้มีแนวปฏิบัติ และมาตรการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ ซึ่งรวมถึงการค้าสตรีและเด็กในปี พ.ศ.2541 (1998) ผู้นำอาเซียนได้รับรองแผนปฏิบัติการฮานอย เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับอาเซียนในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมภายหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน โดยแผนดังกล่าวเรียกร้องให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการค้าและกระทำความรุนแรงต่อสตรีและเด็กที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่10 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2547 -

ที่เวียงจันทน์ ได้ให้การรับรองปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children) ซึ่งกำหนดแนวทางความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองของประเทศอาเซียน และได้รับรองแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Programme – VAP) ซึ่งประกอบด้วยแผนการดำเนินงานใน 3 เสาหลักอาเซียน (ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการดังกล่าวยังได้ครอบคลุมถึงการส่งเสริมความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ด้วย

3. กลไกของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์

3.1 การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime – AMMTC) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Officials Meeting on Transnational Crime – SOMTC) โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลัก

3.2 คณะกรรมการอาเซียนด้านสตรี (ASEAN Committee on Women) โดยมีสำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยงานหลัก

3.3 การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหัวหน้าฝ่ายกงสุลกระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน (Meeting of the ASEAN Directors-General of Immigration Department and Heads of Consular Affairs Divisions of the Ministries of Foreign Affairs – DGCIM) โดยมีสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกรมการกงสุลเป็นหน่วยงานหลัก

4. การดำเนินการในกรอบ SOMTC/AMMTC

ที่ประชุม SOMTC ครั้งที่ 2 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2545 ได้เห็นชอบแผนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Work Programme to Implement the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime) ซึ่งระบุความร่วมมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ 8 ด้าน ซึ่งการต่อต้านการค้ามนุษย์ เป็นหนึ่งในความร่วมมือ 8 ด้านนั้น โดยได้มีการระบุถึงความร่วมมือในด้านต่างๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความร่วมมือทางด้านกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การฝึกอบรม การเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กร และความร่วมมือกับประเทศภายนอก เป็นต้น

5. บทบาทของไทยในกรอบอาเซียน

ไทยให้ความสำคัญต่อปัญหาการค้ามนุษย์ และได้แสดงบทบาทและเข้าร่วมในที่ประชุมในกรอบอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 6 (พฤศจิกายน 2550) ได้ตกลงใจที่จะพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาอนุสัญญาอาเซียน -

ว่าด้วยการค้ามนุษย์ (ASEAN Convention) ต่อมาที่ประชุม SOMTC ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนมิถุนายน 2551 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้เห็นชอบในหลักการที่จะร่วมกันพิจารณาถึงความเป็นไปได้ที่จะจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ (ASEAN Convention on Trafficking in Persons) อันเป็นข้อเสนอของอินโดนีเซียโดยมอบหมายให้ฟิลิปปินส์ในฐานะ Lead Shepherd ด้านการค้ามนุษย์พิจารณาจัดการประชุมเพื่อหารือถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ข้างต้น ต่อมาในที่ประชุม SOMTC ครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน-4 กรกฎาคม 2552 ณ เมืองเนปโคว์ สหภาพพม่าที่ประชุมมีมติให้ส่งความเห็นเรื่องการเจรจาความเป็นไปได้เรื่องการจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ให้กับสำนักเลขาธิการอาเซียนต่อไป ซึ่งประเทศสมาชิกเห็นชอบในหลักการในการจัดทำอนุสัญญาดังกล่าว และอนุสัญญาฯ ควรส่งเสริมการดำเนินงานของกฎหมายภายในประเทศในเรื่องการค้ามนุษย์ ในส่วนของกระทรวงฯ ไม่มีข้อขัดข้องต่อการจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ดังกล่าว หากการดำเนินการไม่ช้าช้อนและสอดคล้องกับมาตรการและพันธกรณีที่ไทยมีอยู่ (โดยเฉพาะ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551) ทั้งนี้ ควรรวมถึงการดำเนินมาตรการเชิงป้องกัน การคุ้มครองและการปราบปรามด้วย

รูปแบบความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

1. ภูมิหลัง

เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2541 รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนได้ร่วมกันลงนามในปฏิญญาร่วมสำหรับการเป็นเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน ภายในปี 2563 (ค.ศ.2020) เพื่อเป็นการยืนยันพันธะผูกพันของประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะจัดการผลิต กระบวนการแปรรูป การลักลอบค้า และการใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายในภูมิภาคอาเซียน ภายในปี 2563 (ค.ศ.2020) ต่อมาในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 33 เมื่อปี 2543 (ค.ศ.2000) ได้เห็นชอบที่จะร่นระยะเวลาของปีเป้าหมายของการเป็นเขตปลอดยาเสพติดเร็วขึ้น จากปี 2563 (ค.ศ.2020) เป็นปี 2558 (ค.ศ.2015) เพื่อให้เป้าหมายของการเป็นเขตปลอดยาเสพติด สอดคล้องกับปีเป้าหมายของการเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งนี้เรื่องอาเซียนปลอดยาเสพติด ได้ถูกบรรจุอยู่ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วย

2. เลขาธิการอาเซียนได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเสนอให้บรรจุเรื่อง “Realizing Drug-Free ASEAN 2015” เป็นหัวข้อการหารือของผู้นำอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 20 ระหว่างวันที่ 3-4 เมษายน 2555 เนื่องจากเห็นว่า ผู้นำอาเซียนจำเป็นต้องให้แรง -

กระตุ้นทางการเมือง (political impetus) แก่องค์กรเฉพาะสาขา (Sectoral Bodies) ที่เกี่ยวข้องเพื่อ
ดำเนินการให้อาเซียนเป็นประชาคมที่ปลอดจากยาเสพติดภายในปี 2558 (ค.ศ.2015) ตามเป้าหมายที่
กำหนดไว้

3. ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 20 เมื่อวันที่ 2-4 เมษายน 2555
ที่กรุงพนมเปญ ทุกประเทศได้ให้การสนับสนุนปฏิญญาอาเซียนดังกล่าว และเห็นว่ายาเสพติดเป็น
ความท้าทายร่วมของภูมิภาค ทั้งนี้เมียนมาร์แจ้งว่า จะเร่งดำเนินการให้เมียนมาร์ปลอดยาเสพติดในปี
2557 (ค.ศ.2014) ในส่วนของไทย ได้ขอให้ทุกประเทศให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติด
เป็นวาระสำคัญของอาเซียน และได้เสนอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนวาระพิเศษ
ว่าด้วยเรื่องยาเสพติดภายในปี 2555

4. ประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ปปส.)
กำหนดจัดการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนวาระพิเศษว่าด้วยเรื่องยาเสพติด ระหว่างวันที่ 30 สิงหาคม -
1 กันยายน 2555 ที่โรงแรมแชงกรีล่า กรุงเทพฯ

กรอบความร่วมมือของอาเซียนในด้านยาเสพติด

กลไกของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านยาเสพติด ซึ่งอยู่ภายใต้ที่ประชุมระดับ
รัฐมนตรีด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime –
AMMTC) มีดังนี้

1. การประชุมประจำปีของเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติด (ASEAN Senior
Officials on Drug Matters – ASOD) โดยเริ่มมีการประชุมเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2519 โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการต่อต้านยาเสพติด และแสวงหามาตรการต่างๆทั้งใน
ด้านการปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยประเทศสมาชิกจะ
ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพเรียงตามลำดับตัวอักษร ทั้งนี้ การประชุมในกรอบนี้จัดมาแล้ว
32 ครั้ง และประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ครั้งที่ 27 ระหว่างวันที่ 1-2 สิงหาคม 2549

2. การประชุมประจำปีของเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ
(Senior Officials Meeting on Transnational Crime – SOMTC) ซึ่งจะดูแลภาพรวมด้านอาชญากรรม
ข้ามชาติทั้งหมด ทั้งนี้ที่ประชุม AMMTC ครั้งที่ 1 เมื่อ 2540 ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาอาเซียนว่า
ด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Declaration on Transnational Crime) และต่อมาในการประชุม
AMMTC ครั้งที่ 3 เมื่อปี 2544 ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Work
Programme to Implement the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime) โดยกำหนด
ความร่วมมือในด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทั้งหมด 8 ด้าน โดยเรื่องการลักลอบ ค้ายาเสพติด
เป็น 1 ใน 8 ความร่วมมือ นั้น และไทยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบหลัก(Lead Shepherd) -

ด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยมีสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นหน่วยงานหลัก และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานสนับสนุน

3. การประชุมผู้อำนวยการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง หัวหน้ากรมการกงสุลของกระทรวงการต่างประเทศ (ASEAN Directors of Immigration Department and Heads of Consular Affairs Divisions of the Ministries of Foreign Affairs – DGCIM) ซึ่งเป็นการประชุมประสานงานหน่วยปฏิบัติในด้านการต่อต้านยาเสพติด

4. การประชุมประจำปีในกรอบ ARF Inter-sessional Meeting on Counter Terrorism and Transnational Crime (ARF on ISM-CTTC) เป็นการหารือและติดตามผลการดำเนินการภายใต้ ARF CTTC Work Plan โดยไทยได้รับมอบหมายให้เป็น Lead Country ด้านการต่อต้านยาเสพติด

รูปแบบความร่วมมือของประเทศสมาชิกด้านการขนส่งของอาเซียน

ความร่วมมือด้านการขนส่งของอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างระบบการขนส่งให้มีการรวมตัวกันในภูมิภาคอาเซียนและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการขนส่ง (ASEAN Transport Action Plan (ATAP) 2005-2010) ความร่วมมือด้านการขนส่งของอาเซียนได้มุ่งเน้นเรื่องการเสริมสร้างความเชื่อมโยงในการขนส่งหลายรูปแบบ การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายคนและสินค้าแบบไร้พรมแดน และการส่งเสริมการเปิดเสรีบริการด้านการขนส่งทางน้ำและทางอากาศให้ดียิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเคลื่อนย้ายสินค้าในภูมิภาคอาเซียน

อาเซียนได้จัดทำกรอบความตกลงด้านการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งที่สำคัญ 3 ฉบับ ดังนี้

1. กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit : AFAFGIT)

2. กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการขนส่งหลายรูปแบบ (ASEAN Framework Agreement on Multimodal Transport : AFAMT)

3. กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดน ((ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Inter-State Transport :AFAFIST)

ทั้งนี้กรอบความตกลงทั้ง 3 ฉบับ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดขั้นตอนในกระบวนการด้านการค้า/ การขนส่งในอาเซียนให้ง่ายขึ้น มีการปรับประสานกัน จัดทำแนวทางและข้อกำหนดร่วมกันในการจดทะเบียนผู้ประกอบการขนส่งผ่านแดน และขนส่งหลายรูปแบบ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการขนส่งสินค้าแบบไร้พรมแดน

ความร่วมมือด้านการขนส่งทางอากาศ

ในด้านการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ ได้มีการให้สิทธิรับขนส่งการจราจรเสรีภาพอย่างไม่จำกัดระหว่างเมืองใดๆในอาเซียน ซึ่งสายการบินสามารถทำการบินไปยังเมืองที่มีท่าอากาศยานระหว่างประเทศ และสามารถให้สิทธิรับขนส่งการจราจรระหว่างเมืองต่างๆของอาเซียนและระหว่างเมืองหลวงของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยสิทธิเสรีภาพคล้ายคลึงกันนี้ จะขยายรวมไปถึงการให้บริการระหว่างเมืองอื่นๆของอาเซียน ภายใต้ความตกลงพหุภาคีอาเซียนว่าด้วยการเปิดเสรีอย่างเต็มที่ของบริการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ (ASEAN Multilateral Agreement on the Full Liberalisation of Passenger Air Services : MAFLPAS) สำหรับการเปิดน่านฟ้าเสรี (Open Skies) อย่างเต็มรูปแบบในส่วนของเที่ยวบินขนส่งเฉพาะสินค้าประเทศสมาชิกอาเซียน ได้มุ่งมั่นที่จะเปิดเสรีอย่างเต็มที่ที่เที่ยวบินขนส่งสินค้าทางอากาศ ขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการพัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อบรรลุการเป็นตลาดการบินร่วมอาเซียนภายในปี 2015 สำหรับการเชื่อมโยงด้านการขนส่งทางอากาศกับประเทศคู่เจรจา อาเซียนและจีน ใกล้เคียงบรรลุผลการเจรจาจัดทำความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางอากาศกับจีน และอาเซียนมีกำหนดจะเจรจากับอินเดียและเกาหลีต่อไป

ความร่วมมือด้านการขนส่งทางน้ำ

อาเซียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการว่าด้วยการขนส่งทางทะเล ที่มีการรวมตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันในภูมิภาคอาเซียน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการบริการและการตลาดขนส่งสินค้าทางเรือภายในอาเซียน ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภค และการเชื่อมโยงทางการตลาด โดยจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการรวมกลุ่มสาขาการขนส่งทางทะเลของอาเซียนเป็นตลาดเดียว (ASEAN Single Shipping Market) โดยขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ความร่วมมือด้านการขนส่งทางบก

อาเซียนได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินโครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสายสิงคโปร์-คุนหมิง (the Singapore-Kunming Rail Line : SKRL) และพัฒนาโครงการโครงข่ายทางหลวงอาเซียน (AHN) โดยเส้นทางผ่านสิงคโปร์-มาเลเซีย-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม-จีน (คุนหมิง) เป็นเส้นทางหลักของ SKRL คือมีเส้นทางเชื่อมไทย-พม่า และ ไทย-ลาว จากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการโครงข่ายทางหลวงอาเซียน (AHN) ได้รายงานไว้ว่า โครงข่ายเส้นทางหลวงอาเซียนทั้งหมด มีระยะทาง 26,207.8 กิโลเมตร โดยมีสัดส่วนโครงข่ายเส้นทางที่มีมาตรฐานขั้นที่ 3 (ถนนลาดยาง 2 ช่องจราจร ผิวทางกว้าง 6 เมตร) หรือสูงกว่า เป็นระยะทางเกือบ 24,000 กิโลเมตร ทั้งนี้ยังได้ให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงถนนต่ำกว่าขั้นที่ 3 สำหรับเส้นทางขนส่งผ่านแดน (Transit Transport Routes : TTR) เป็นระยะทาง 1,858 กิโลเมตร ในประเทศลาว พม่า และฟิลิปปินส์ -

ภายในปี 2015 นอกจากนี้การสนับสนุนด้านเงินลงทุนยังเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงโครงข่าย และเส้นทางหลวงให้มีมาตรฐานอย่างน้อยขั้นที่ 1 และการบำรุงรักษาดนเส้นทางหลวงอาเซียนที่มี อยู่เดิม ขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ด้านการขนส่งอาเซียน (ASEAN Strategic Transport Plan) ปี 2554-2558 ซึ่งได้รับการรับรองเรียบร้อยแล้ว

รูปแบบความร่วมมือการบริหารจัดการภัยพิบัติ (พลเรือน)

1. ภูมิหลัง

คณะรัฐมนตรีอาเซียนได้ริเริ่มความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบของ ปฏิญญากรุงเทพฯ ค.ศ.1967 โดยร่วมกันจัดตั้ง ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities หรือคณะกรรมการอาเซียนด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งรวม เรื่องการจัดการภัยพิบัติ ต่อมา ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1976 ที่บาหลี อินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียน ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (The Declaration of ASEAN Concord or Bali Concord I) โดยประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติได้ถูกบรรจุไว้เป็นหลักการ ซึ่งได้กล่าวไว้ ว่า “ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยอื่นๆ สามารถเป็นปัจจัยที่คุกคามการก้าวเดินของการพัฒนาของ ประเทศสมาชิกได้ ดังนั้น ประเทศสมาชิกจะให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประเทศที่ประสบภัย ตามกำลังและขีดความสามารถที่มีอยู่” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการพัฒนา ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management – ACDM) พร้อมทั้งกำหนดหลักการมาตรการ และ กลไกต่างๆ เพื่อสนับสนุนความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัจจุบันการบริหารจัดการด้านภัยพิบัติของไทยในระดับภูมิภาคส่วนใหญ่จะผ่านกลไก ของ ACDM โดยอยู่บนพื้นฐานของความตกลงอาเซียนว่าด้วยการบริหารจัดการภัยพิบัติและการ ตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER) เพื่อเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดตั้งระบบเตรียมความพร้อมในการ ปฏิบัติการร่วมอาเซียนเพื่อให้ความช่วยเหลือระหว่างกันในกรณีภัยพิบัติและสนับสนุนการ ดำเนินงานของศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance : AHA Centre)

2. คณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management – ACDM) คณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ หรือ ACDM เป็นคณะทำงานที่เปลี่ยนสถานะมาจากคณะผู้เชี่ยวชาญของอาเซียน (ASEAN Experts Group on Disaster Management : AEGDM) ซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ.2003 มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้มีการดำเนินการในเชิงรุก (Proactive) ในการจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบความร่วมมือของภูมิภาคอาเซียน และกำหนดให้มีการประชุมเป็นประจำทุกปีอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยมีพันธกิจ คือการส่งเสริมความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติทุกด้านอย่างครบวงจร ได้แก่ การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การตอบโต้ การบรรเทาและฟื้นฟู โดยผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติต่อการพัฒนาด้านสังคมเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน

สมาชิกของ ACDM คือหัวหน้าหน่วยงานระดับชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการจัดการภัยพิบัติ ปัจจุบันมีการประชุมไปแล้วจำนวน 19 ครั้ง โดยประธาน ACDM จะมาจากประเทศสมาชิกซึ่งจะเวียนกันเป็นเจ้าภาพตามลำดับตัวอักษร ในปี 2555 ประเทศไทยได้รับหน้าที่เป็นประธาน ACDM (ได้มีการส่งมอบตำแหน่งจากสิงคโปร์เมื่อวันที่ 13 มี.ค.2555 ในการประชุม ACDM ครั้งที่ 19)

3. ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER) ACDM ได้ร่วมกันจัดทำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการบริหารจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER) ขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยในส่วนของประเทศไทย คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 เห็นชอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามในความตกลงฯ และมอบหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการตามความตกลงฯ ดังกล่าว โดยมีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นผู้ประสานงานหลัก (Focal Point) ของ ACDM ทั้งนี้รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนได้มีการร่วมลงนามใน AADMER เรียบร้อยแล้วในการประชุมครั้งที่ 38 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2548 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2552

AADMER มีลักษณะเป็นความตกลงที่มีพันธกรณีที่ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหากลไกที่มีประสิทธิภาพที่สามารถลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อชีวิตและทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของภาคี และเพื่อร่วมกันตอบโต้ภัยพิบัติฉุกเฉิน โดยกำหนดกรอบความร่วมมือและการจัดตั้งกลไกด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนในลักษณะครบวงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ครอบคลุมทั้งในยามปกติ ก่อนเกิดภัย (การกำหนดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ -

การเฝ้าระวังการแจ้งเตือนภัย การป้องกัน การเตรียมความพร้อม) ในขณะเกิดภัย (การตอบโต้ สถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์) ภายหลังเกิดภัย (เช่น การบูรณะฟื้นฟู) ตลอดจนความร่วมมือ ทางด้านวิชาการ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยเน้นหลักการที่ให้แต่ละประเทศสมาชิกได้ช่วยเหลือตนเองให้เต็มที่ก่อน และหากเกินขีด ความสามารถจึงใช้กลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER ในการช่วยเหลือต่อไป

ไทยเป็นประเทศนำ (lead shepherd) ในด้าน (1) Working Group on Prevention and Mitigation ร่วมกับลาว (2) Implementing National Action Plans on Disaster Risk Reduction and Strengthening Legal and Institutional Frameworks และ (๓) Outreach and Mainstreaming ภายใน กรอบของ AADMER Work Programme 2010-2015

10.4 ศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance : AHA Centre)

AADMER ข้อ 20 ได้มีการระบุให้จัดตั้ง AHA Centre ลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศอาเซียน ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2554 ศูนย์ฯ มีที่ตั้งที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

AHA Centre จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานของภาคีกับ องค์การสหประชาชาติ/องค์กรระหว่างประเทศ และจะดำเนินงานบนพื้นฐานความเข้าใจว่าภาคีจะ ดำเนินการก่อนเพื่อจัดการภัยพิบัติ

ในกรณีร้องขอความช่วยเหลือนอกจากจะขอโดยตรงไปยังผู้ให้ความช่วยเหลือแล้ว อาจจะผ่าน AHA Centre เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งคำขอดังกล่าว

ที่ประชุม ACDM ครั้งที่ 19 ได้เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งนาย Said Faisal ชาว อินโดนีเซียให้ดำรงตำแหน่ง Executive Director ของศูนย์ฯ

10.5 สถานะล่าสุด

ในปี 2555 ไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย) เป็นประธาน ACDM และได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ACDM ครั้งที่ 20 ระหว่างวันที่ 23-25 ส.ค.2555 ณ กรุงเทพฯ

การประชุมความร่วมมือระดับพหุภาคีของกองทัพกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อมนุษยธรรมและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

การประชุมความร่วมมือระดับพหุภาคีของกองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อ มนุษยธรรมและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ASEAN Military Workshop on Multilateral Cooperation in Humanitarian Assistance and Disaster Relief (HADRR)

กองบัญชาการกองทัพไทย ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือระดับพหุภาคีของกองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรมและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ASEAN Military Workshop on Multilateral Cooperation in Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) เมื่อวันที่ 18-21 มีนาคม 2551 ณ โรงแรมดุสิตธานี กรุงเทพฯ เพื่อเตรียมข้อมูลให้กับการประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ACDFIM) ครั้งที่ 5 โดยผู้แทนประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุมเป็นผู้แทนจากกองทัพในกลุ่ม ประเทศอาเซียนจาก 7 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศไทย ผู้แทนจากหน่วยงานของ UN คือสำนักงานประสานกิจการเพื่อให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรม (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs : OCHA) และผู้สังเกตการณ์อีก 5 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย จีน และกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) รวมทั้งสิ้น 36 นาย สำหรับประเทศที่ไม่สามารถมาร่วมประชุมได้ ได้แก่ พม่า ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

การฝึก และประชุมแลกเปลี่ยน Disaster Response Exchange and Exercise ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 16 – 22 พ.ค.53 เพื่อเป็นการเตรียมการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอันเกิดจากภูเขาไฟระเบิด

ประชุมภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารในการปฏิบัติการบรรเทาภัยพิบัติ (APC-MADRO) ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกต กทม.

ร่วมสัมมนา Civil Military Interaction Seminar ในหัวข้อเรื่อง “Advancing Civil Military Effectiveness in Conflicts and Disasters : From Theory to Practice” ระหว่างวันที่ 6 –10 ธ.ค.53 ณ กรุงซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย (เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ : 2557)

ความเป็นมาจากผลการประชุม ADMM-Plus และ ADSOM-Plus WG

ที่ประชุม ADMM-Plus ได้เห็นพ้องกันที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม 5 ด้าน กล่าวคือ

1. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ
2. ความมั่นคงทางทะเล
3. การแพทย์ทางทหาร
4. การต่อต้านการก่อการร้าย
5. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

ให้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Experts' Working Groups : EWGs) เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมความร่วมมือ 5 ด้าน

สนผ.กท. ได้จัดการประชุมเตรียมการคณะฝ่ายไทยในการเข้าร่วมการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสประเทศอาเซียนและเจ้าหน้าที่อาวุโสประเทศคู่เจรจา (ADSOM-Plus WG) ร่วมกับ บก.ทท. และ เหล่าทัพ เมื่อ 3 พ.ย.53

เมื่อ 5 ธ.ค.53 สนผ.กท. ได้จัดคณะทำงานฝ่ายไทยเดินทางไปเข้าร่วมการประชุม ADSOM-Plus WG ณ ประเทศเวียดนาม ซึ่งที่ประชุมมีมติรับทราบการเป็นประธานร่วมใน EWGs ทั้ง 5 ด้าน

แผนการเข้าร่วมEWGs ในปี 2554

1. ประชุมร่วมกับ บก.ทท. และเหล่าทัพ ใน 6 ม.ค.54
2. ขออนุมัติจัดตั้งคณะทำงานฯ ฝ่ายไทย ใน 7 – 17 ม.ค.54
3. ขอเสนอเข้าร่วมเป็นคณะทำงานฯ กับประธานร่วมใน 10–21 ม.ค.54
4. เข้าร่วมประชุม ADSOM WG/ADSOM-Plus WG ณ เมืองสุราบายา อช.

ใน 22 – 25 ก.พ.54

5. เข้าร่วมประชุม ADSOM/ADSOM-Plus ณ กรุงจาการ์ตา ใน 26–30 เม.ย.54
6. ที่ประชุมรับรองการจัดตั้ง EWGsอย่างเป็นทางการในการประชุม ADSOM-Plus ใน 26–

30 เม.ย.54

7. EWGs ถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการ และมีร่างแผนการประชุมฯ ดังนี้
 - 7.1 Maritime Security ครึ่งแรกปี 54
 - 7.2 HADR ไม่กำหนดสถานที่ ครึ่งหลังปี 54
 - 7.3 PKO
 - 7.4 Maritary Medicine
 - 7.5 Counter-terrorism ณ เมืองมาคัสซา ก.ย.54

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของฝ่ายไทย ในการเข้าร่วมคณะทำงานฯ (EWGs) โดยจะพิจารณา ดังนี้

1. พิจารณาแนวทางในการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ฝ่ายไทย ทั้ง 5 ด้าน (องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ของคณะทำงานฯ)

- 1.1 พิจารณาองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่
- 1.2 พิจารณานำหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละด้าน
 - 1.2.1 คณะทำงานด้านความมั่นคงทางทะเล : ยก.ทร.

1.2.2 คณะทำงานด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ : ศสภ.ยก.ทหาร

1.2.3 คณะทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทา
ภัยพิบัติ : กร.ทหาร

1.2.4 คณะทำงานด้านการแพทย์ทางทหาร: พบ.

1.2.5 คณะทำงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย: (ศตค.)

3.2 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินการของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย
(EWGs)

- งบประมาณ 54 (ผู้รับผิดชอบ :สป.)

- งบประมาณ 55 - 56 (ผู้รับผิดชอบ : แต่ละหน่วยที่เป็นหัวหน้าคณะทำงานฯ)

บทบาทของทหารในการใช้ขีดความสามารถและการนำยุทธโศปกรณ์มาให้ความ ช่วยเหลือ

1. การจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน หรือ AHA Centre
ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของสำนักเลขาธิการอาเซียน ตั้งอยู่ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
โครงสร้างของ AHA Centre ที่ควรจัด คือ

1.1 ผู้อำนวยการศูนย์ AHA Centre กำหนดวาระคนละ 3 ปี โดยมีเลขาธิการ
อาเซียน เป็นผู้แต่งตั้ง

1.2 เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ AHA Centre จำนวน 5 คนจากประเทศสมาชิก
มีวาระคนละ 3 ปี

1.3 การจัดนายทหารติดต่อของแต่ละกองทัพกลุ่มประเทศอาเซียน
(อาจกำหนดให้ ผชท.ทหาร ประจำกรุงจาการ์ตาของแต่ละประเทศ)

1.4 การจัดผู้แทนจากสหประชาชาติ หรือองค์กรระหว่างประเทศ ร่วมด้วย

2. ศูนย์ประสานงานในแต่ละประเทศ

3. ศูนย์ประสานงานของกองทัพในแต่ละประเทศ

4. การแลกเปลี่ยนข่าวสาร

4.1 กองทัพกลุ่มประเทศอาเซียนควรแจ้ง AHA Centre ให้ทราบเกี่ยวกับขีด
ความสามารถและรายการสินทรัพย์(ยุทธโศปกรณ์)ที่สามารถให้การสนับสนุนได้บนพื้นฐานของ
ความสมัครใจ ทั้งนี้ควรมีรายละเอียดในเรื่องของ ห้วงเวลา และประมาณการค่าใช้จ่าย

4.2 การแจ้งรายการสินทรัพย์(ยุทธโศปกรณ์)ของกองทัพแต่ละประเทศ จะต้องระบุ
ขีดจำกัดในการให้การสนับสนุน ในเรื่องของห้วงเวลา ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

4.3 การแจ้งรายการสินทรัพย์(ยุทธโศปกรณ์)ที่ควรแจ้ง เช่น เครื่องมือในการค้นหา เครื่องมือในการกู้ภัย รายการยารักษาโรคและเวชภัณฑ์ ความสามารถในการสนับสนุนด้าน วิศวกรรม อาหารพร้อมรับประทาน น้ำสะอาดสำหรับบริโภค(พร้อมดื่ม) การจัดสร้างสถานที่พักพิง เครื่องนุ่งห่ม การติดต่อสื่อสาร

การจัดชุดปฏิบัติการช่วยเหลือฯ(เฉพาะกิจ)

1. การจัดหน่วย (ขนาด เล็ก, กลาง, ใหญ่)
 - 1.1 บก.เฉพาะกิจ/ส่วนควบคุม
 - 1.2 ส่วนปฏิบัติการ
 - 1.2.1 ด้านสาธารณภัยทั่วไป
 - 1.2.2 ด้านสาธารณภัยเฉพาะทาง
 - 1.2.3 ด้านสาธารณูปโภค คริวสนาม เครื่องทำน้ำดื่ม
 - 1.2.4 ด้านสาธารณสุข การป้องกันโรค การรักษาโรค
 - 1.3 ส่วนสนับสนุน
 - 1.4 ส่วนระวังป้องกัน
2. การจัดกำลังพล
3. การจัดยุทธโศปกรณ์
4. การส่งกำลังบำรุง
5. การงบประมาณ

การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

วัตถุประสงค์

เพื่อเร่งรัดการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพของฝ่ายทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาคและระหว่างประเทศ และเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ในขณะที่ที่ยังให้ความเคารพต่ออธิปไตยของประเทศประสภักย์

หลักการ

1. เคารพต่ออธิปไตยแห่งชาติ บูรณภาพแห่งดินแดนและเอกภาพของประเทศผู้ประสภักย์

2. ประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือต้องเคารพกฎหมายของประเทศ และกฎระเบียบต่างๆ ของประเทศผู้ประสบภัย

3. ประเทศผู้ประสบภัย จะบริหารในภาพรวมเรื่องการอำนวยความสะดวก การควบคุมการ ประสานงานและการดูแลความช่วยเหลือภายในดินแดนของตน

4. ความมีมนุษยธรรม

5. ความเป็นกลาง

6. การไม่เลือกข้าง

7. ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารควรถูกนำมาใช้โดยพิจารณาจากทรัพยากรของฝ่ายพลเรือนที่มีอยู่

การดำเนินการมีดังนี้

1. เพื่อให้รับประกันถึงการสนองตอบที่มีประสิทธิภาพและทันเวลาเมื่อเกิด สถานการณ์ฉุกเฉินประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศจะยึดถือกรอบเวลามาตรฐานในการ สนองตอบที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อการจัดกำลังเข้าปฏิบัติการกิจ ภายหลังจากได้รับการร้องขอจาก ประเทศผู้ประสบภัย หรือเมื่อมีการยอมรับข้อเสนอในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของ อาเซียน

2. กรอบเวลาในการจัดกำลังปฏิบัติการกิจ คือ ภายใน 30 วันแรก ภายหลังจากการเกิด ภัยพิบัติหรืออยู่กับการตัดสินใจของประเทศผู้ประสบภัย

3. กรอบเวลาในการตอบสนองมีดังนี้

3.1 การจัดกำลังเข้าไปปฏิบัติการกิจ : ภายใน 0-24 ชั่วโมง

3.2 การค้นหาและกู้ภัย : ภายใน 0-48 ชั่วโมง

3.3 การบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน : ภายใน 0-5 ชั่วโมง

3.4 การให้ความช่วยเหลือในการบรรเทาทุกข์ : ภายใน 0-4 ชั่วโมง

การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดตั้งกลไกที่มีประสิทธิภาพสำหรับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและ การบรรเทาภัยพิบัติระหว่างกองกำลังป้องกันประเทศของประเทศที่เข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรี กลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

2. เพื่อพัฒนาและนำผลการตัดสินใจของที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ในเรื่องความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติมาดำเนินการ
3. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความเชื่อมั่นระหว่างประเทศที่เข้าร่วมประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา
4. เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
5. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
6. เพื่อแสวงหาหนทางในการส่งเสริมการประสานงานและความร่วมมือในกิจกรรมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
7. เพื่อตอบโต้ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงในภูมิภาค และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
8. เพื่อสร้างแผนปฏิบัติการสำหรับกิจกรรมความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ที่เป็นรูปธรรม

ขอบเขตและรูปแบบของความร่วมมือ

1. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อหารือและผลักดันความคิดริเริ่มและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการส่งเสริมความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งรวมถึงการแบ่งปันข้อมูลและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
2. การแลกเปลี่ยนผู้แทนด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
3. การให้การศึกษาและการฝึกในด้านที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
4. แสวงหาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า การประสานงานเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินและกลไกการโต้ตอบที่มีขึ้นสนับสนุนที่เหมาะสม
5. จัดการประชุมสัมมนาว่าด้วยการแบ่งปันประสบการณ์ รวมทั้งประเด็นทางกฎหมาย และแสวงหาการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม
6. อำนวยความสะดวกให้ประเทศที่เข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา สามารถเชิญประเทศสมาชิกอื่นๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์ซึ่งกันและ -

กันในการฝึกด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ทั้งในระดับ ทวิภาคีและพหุภาคี บนพื้นฐานแห่งความสมัครใจตามความเหมาะสม

7. ดำเนินการฝึกพร้อมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทา ภัยพิบัติ ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ตามความเหมาะสม

อาเซียนกับการจัดการภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น หลักฐานคือ การละลายของธารน้ำแข็งและแผ่นน้ำแข็งในบริเวณขั้วโลกการฟอกขาวของปะการัง ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น ระบบนิเวศน์ที่เปลี่ยนแปลงไป และความแห้งแล้งที่ยาวนานและรุนแรง มากขึ้น มีการคาดการณ์ว่าอุณหภูมิโลกเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นประมาณ 2 องศาเซลเซียส (3.6 องศาฟาเรน ไฮต์) ในปี ค.ศ.2100 (พ.ศ.2643) นอกจากนี้นักวิทยาศาสตร์พบว่าทุกครั้งที่อุณหภูมิสูงขึ้น สภาพ ภูมิอากาศจะไม่มีเสถียรภาพและทำให้อุณหภูมิลดต่ำลง จนนำไปสู่ช่วงยุคน้ำแข็ง แต่ยังไม่สามารถ ระบุได้ว่าอุณหภูมิที่ไม่มีเสถียรภาพอยู่ในระดับใด จากข้อมูลของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาล ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ(Intergovernmental Panel Change, IPCC) ระบุว่า มีความ จำเป็นที่จะต้องรักษาระดับอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้อยู่ในระดับต่ำกว่าระดับ 2 องศาเซลเซียสเทียบ กับยุคก่อนอุตสาหกรรมเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดตามมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

1. สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change)

การเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) ในบรรยากาศเนื่องจาก กิจกรรมของมนุษย์ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก (greenhouse effect)หรือภาวะ โลกร้อน (Global Warming)ก๊าซเรือนกระจกที่มีอยู่ในบรรยากาศโลกตามธรรมชาติประกอบด้วย ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์(CO₂) มีเทน (CH₄) และไนตรัสออกไซด์ (N₂O) มีคุณสมบัติดูดกลืนความ ร้อน ทำให้โลกอบอุ่นและเอื้อให้สิ่งมีชีวิตสามารถอาศัยอยู่ในโลกได้ แต่กิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ โดยเฉพาะหลังยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา มีการใช้พลังงานฟอสซิล (Fossil Fuel) เช่น น้ำมัน ถ่านหินมาก การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ทำให้อุณหภูมิของก๊าซเรือนกระจกถูกปลดปล่อยออกสู่บรรยากาศในปริมาณ มาก บรรยากาศโลกดูดกลืนความร้อนไว้มากขึ้นนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศทั่วโลก ปัจจัย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกประกอบด้วย

1.1 ความผันแปรของวงจรรอบโลก (Variations in the Earth'sorbital characteristics)

1.2 ความผันแปรของปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ
(Atmospheric carbon dioxide variations)

1.3 การระเบิดของภูเขาไฟ (Volcanic eruptions)

1.4 ความผันแปรของพลังสุริยะ (Variations in solar output)

2. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2.1 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กระทบต่อโลก

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจทำให้เกิดภัยพิบัติร้ายแรงได้ อุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในรูปแบบต่างๆ เช่น รูปแบบของลม จำนวน และชนิดของไอน้ำในอากาศ (ฝน หิมะ น้ำแข็ง) รวมทั้งความถี่ของสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังกล่าวอาจส่งผลทำให้เกิดปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจตามมา ตัวอย่างผลกระทบ ที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่

2.1.1 ปริมาณน้ำจืดที่ลดลง – ภายในเวลา 50 ปี จำนวนของประชากรที่ขาดแคลนน้ำดื่มจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 5,000 ล้านคน จากทั้งหมด 8,000 ล้านคน

2.1.2 ผลผลิตการเกษตรตกต่ำลง – เห็นได้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกในระดับโลก มีผลต่อทางการเกษตรในระดับท้องถิ่นและมีผลต่อปริมาณอาหารสำรองในโลก

2.1.3 ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลงและหน้าดินได้รับความเสียหายจากการย้ายพื้นที่เพาะปลูก ภัยแล้ง และการเปลี่ยนแปลงของปริมาณไอน้ำในอากาศจะเพิ่มปริมาณการย้ายถิ่นฐานของประชากร สิ่งนี้จะก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมในการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและมลภาวะจากอุตสาหกรรม

2.1.4 ยาม่าแมลงและโรคระบาด – ภาวะโลกร้อนจะเอื้อต่อการแพร่กระจายของแมลงศัตรูพืช เช่น ยุงที่เป็นพาหะของไข้มาลาเรีย เป็นต้น

2.1.5 ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น – เมื่อโลกร้อนขึ้นระดับน้ำทะเลก็จะขยายขนาดตามไปด้วย สิ่งนี้เกี่ยวข้องเนื่องกับการละลายของธารน้ำแข็ง เช่น แผ่นน้ำแข็งกรีนแลนด์และภูเขา น้ำแข็งในทะเล ซึ่งจะทำให้ระดับน้ำทะเลขึ้นจาก 0.1 เป็น 0.5 เมตร ในกลางศตวรรษหน้า การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเลจะทำให้ชุมชนริมฝั่งทะเล พื้นที่การเกษตรแหล่งน้ำจืดริมฝั่ง รวมถึงประเทศที่เป็นเกาะกลางมหาสมุทรหรือทะเลตกอยู่ในอันตราย

2.1.6 สภาพภูมิอากาศรุนแรงที่เกิดมากขึ้น เช่น ความแห้งแล้ง อุทกภัย พายุ และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งจะส่งผลกระทบมหาศาลต่อสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งภัยพิบัติสามารถแบ่งได้ดังนี้

2.1.6.1 Geographical events : Earth quake, Tsunami, Volcanic eruption

เกี่ยวกับธรณีพิบัติ

2.1.6.2 Meteorological events :Storm, Hurricane เกี่ยวกับพายุ

2.1.6.3 Hydrological event : Flood, Mass movement เกี่ยวกับน้ำ

2.1.6.4 Climatological event : Extreme temperature, Drought, forest fire

เกี่ยวกับฤดูกาลไฟป่า

2.2 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กระทบต่อภูมิภาคเอเชีย

จากการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาเกือบทุกประเทศในทวีปเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม กัมพูชา รวมถึงประเทศไทย ส่วนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ที่เกิดจากภัยพิบัติซึ่งมีตั้งแต่ ระดับน้ำทะเลที่เข้าท่วมพื้นที่ราบต่ำ อุทกภัยที่เพิ่มมากขึ้นจากฝนที่ตกหนักขึ้น ความแห้งแล้งที่รุนแรงมากขึ้นพายุไซโคลนที่พัดแรงขึ้น ภัยคุกคามต่อพื้นที่การเกษตรและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปริมาณน้ำจืดที่ลดลง แนวปะการังมีสีซีดจางลงและตาย ภัยคุกคามต่อระบบนิเวศ และการเกิดโรคระบาดที่ร้ายแรง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม รวมถึงก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข คุณภาพชีวิตของประชากรเป็นอย่างมาก

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.1 แนวทางการจัดการกับปัญหาคือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1.1 Mitigation ได้แก่ ความพยายามลดสิ่งที่จะกระตุ้นและทำให้เกิด Climate Change เช่น ลดการปล่อยสารและก๊าซพิษเข้าสู่ระบบอากาศ

3.1.2 Adaptation ได้แก่ การปรับตัวเราและสิ่งรอบๆ ตัวเรา ให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกัน และ โครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันผลกระทบจาก Climate Change เช่น การสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมจากปริมาณน้ำฝนจากระดับน้ำทะเล และจากน้ำหลาก จากภูเขาหรือ การสร้างฉนวนเพื่อป้องกันความร้อนให้กับที่อยู่อาศัย

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหามี 2 แนวทาง

3.2.1 แนวทางการอิงกับกลไกตลาด (Market-based solution) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การคิดราคาหรือทำให้เกิดต้นทุนและลงโทษผู้ที่ทำให้เกิด Climate Change เช่นการใช้มาตรการทางภาษี คิดภาษีกับธุรกิจ ผู้ที่ทำลายสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม หรือการตั้งราคาและจัดสรรปริมาณก๊าซคาร์บอนที่แต่ละประเทศ -

และแต่ละธุรกิจสามารถปล่อยออกไปได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซพิษ ธุรกิจใดที่สามารถปล่อยก๊าซพิษได้ต่ำกว่าที่ได้รับการจัดสรร ก็สามารถขายสิทธินั้นให้กับผู้อื่นได้

3.2.2 แนวทางที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและความร่วมมือระหว่างประเทศ (Technology development and Cooperation) โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งพลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและพลังงานที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ที่สำคัญรัฐบาลของแต่ละประเทศควรเร่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ลดปริมาณคาร์บอนและสร้างธุรกิจพลังงานที่สะอาด โดยใช้วิธีร่วมมือกันแลกเปลี่ยนความรู้ อีกทั้งรัฐบาลควรกำหนดกฎระเบียบที่เข้มงวดและมาตรฐานการประกอบธุรกิจการผลิตในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพของธุรกิจ โรงงานและอาคารพาณิชย์ต่างๆ รวมถึงการให้ความรู้ต่อสาธารณชน ถึงต้นทุนที่แท้จริงของการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย

แต่ละประเทศควรเตรียมการรองรับผลกระทบอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลายประเทศจะเผชิญปัญหาความแห้งแล้งและประสบกับปัญหาน้ำท่วมที่บ่อยครั้ง และรุนแรงมากขึ้นรวมถึงมีโอกาสเกิดพายุที่ทำลายล้างครั้งใหญ่ขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตรและทำให้เกิดการขาดแคลนอาหารอย่างรุนแรงในประเทศที่ยากจน ดังนั้นจึงควรปรับปรุงติดตามสภาพภูมิอากาศและปรับตัวเองกับโลกใหม่ โดยมีระบบเตือนภัยป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศตั้งแต่เรื่องที่อยู่อาศัย โครงสร้างพื้นฐาน เชื้อเพลิง ตลอดจนการพัฒนาตลาด การเงินเพื่อให้ระบบคุ้มครองความหายนะอันเนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศ โดยธุรกิจและประชาชนสามารถซื้อประกันภัยได้

4. ความร่วมมือของอาเซียน

จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 19 ที่เกาะบาหลีของอินโดนีเซีย อาเซียนได้ตั้ง AHA Centre ขึ้น ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานทุกอย่างเกี่ยวเรื่องพิบัติในอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการระดมทรัพยากรบุคคล เงินช่วยเหลือและสิ่งของบรรเทาทุกข์ต่างๆ ที่จะได้จากความร่วมมือกับรัฐสมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจา มิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ในโลก โดยมี ASEAN-ERAT เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการพิบัติในภูมิภาค ภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการพิบัติภัยและการปฏิบัติงานยามฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response - AADMER) แต่ความร่วมมือของอาเซียนเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติยังมีปัญหาและอุปสรรคบางประการ กล่าวคือ อาเซียนยังมุ่งเน้นการบรรเทาภัยพิบัติหลังการเกิดเหตุเทคโนโลยีของแต่ละประเทศยังไม่สอดคล้องกัน และความหวาดระแวงว่าการเข้าไปช่วยเหลือจะมีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง เช่น เรื่องของความมั่นคง และเศรษฐกิจ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยมีการใช้ดาวเทียมในการสำรวจ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ไฟป่า รอยเลื่อนของแผ่นดิน การทรุดตัวของแผ่นดิน โดยมีการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) มีตัวย่อว่า “สทอภ.” และมีชื่อภาษาอังกฤษ “Geo-Informatics and Space Technology Development Agency (Public Organization)- GISTDA” เป็นหน่วยงานของรัฐในรูปแบบขององค์การมหาชน ซึ่งมุ่งเน้นการบริหารและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศบริการวิชาการต่างๆ ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน GISTDA ใช้ดาวเทียมบริหารจัดการภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนเครือข่ายทั้งในกลุ่มประเทศอาเซียนและเอเชียแปซิฟิก ซึ่งแบ่งออกเป็น ดาวเทียมสำรวจโลก ดาวเทียมตรวจอากาศกลุ่มดาวเทียมนำทางและดาวเทียมสื่อสาร โดยจะช่วยในการเตือนภัยและรับมือได้ในระดับหนึ่ง (ศูนย์อาเซียนศึกษา สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ : 2556)

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิสัยทัศน์

“กองทัพอากาศที่มีศักยภาพและความสามารถครอบคลุมทุกมิติในประชาคมอาเซียน (Comprehensive Capacity and Capability Air Force in ASEAN Community)” ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมของกองทัพอากาศในประชาคมอาเซียนเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ กองทัพอากาศได้รับการพัฒนาสมรรถนะและความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์

1. กำลังพลกองทัพอากาศได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านใช้ภาษาต่างประเทศ และความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

2. กองทัพอากาศมีกลไกการขับเคลื่อนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ
กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนากำลังพลด้านการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาประเทศในกลุ่มอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

1.1 พัฒนากำลังพลด้านการใช้ภาษาอังกฤษ

1.2 พัฒนากำลังพลด้านภาษาประเทศในกลุ่มอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมกำลังพลทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนากำลังพลด้านความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

- 2.1 จัดทำและเผยแพร่สื่อความรู้เกี่ยวกับอาเซียน
- 2.2 จัดทำหลักสูตรอาเซียนศึกษา
- 2.3 ศึกษาผลงานในประเทศกลุ่มอาเซียน
- 2.4 พัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษา

หน่วยรับผิดชอบ กรมกำลังพลทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ

กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 3 ปรับองค์การรับผิดชอบการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

- 3.1 พัฒนาองค์การรับผิดชอบด้านนโยบาย
- 3.2 พัฒนาองค์การรับผิดชอบระดับปฏิบัติ

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ

กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4 ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

- 4.1 พัฒนากฎระเบียบเดิมให้สอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 4.2 พัฒนากฎระเบียบใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ

กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับแผนงานด้านความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีการบูรณาการกับกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ

กลยุทธ์ย่อย

5.1 ประสานกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อการบูรณาการแผนงานด้านความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน

5.2 ประสานเหล่าทัพเพื่อการบูรณาการแผนงานด้านความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ
หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 6 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อสนองเป้าหมายของ
รัฐบาลในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

6.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการกับหน่วยงานภายในกองทัพ
6.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการกับหน่วยงานภายนอกกองทัพ
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศในกลุ่มอาเซียน
เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงของ
ประเทศในกลุ่มอาเซียน

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์

1. กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในความร่วมมือด้านความมั่นคงกับองค์กรภาคประชา
สังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่
2. กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทา
ภัยพิบัติในกรอบอาเซียน
3. กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
ในกรอบอาเซียน
4. กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบอาเซียน
5. กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านความมั่นคงทางทะเลในกรอบอาเซียน
6. กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบอาเซียน
7. กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการส่งกำลังบำรุงร่วมของความร่วมมือด้านความมั่นคง
ในกรอบอาเซียน

กลยุทธ์ 2.1 ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มอาเซียนเพื่อแก้ไขปัญหา
อาชญากรรมข้ามชาติ

กลยุทธ์ย่อย

- 2.1.1 สนับสนุนการแก้ปัญหาข้ามมนุษย์
- 2.1.2 สนับสนุนการแก้ปัญหาอาชญากรรม
- 2.1.3 สนับสนุนการแก้ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- 2.1.4 สนับสนุนการแก้ปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

2.1.5 สนับสนุนการแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติ

2.1.6 สนับสนุนการแก้ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย

2.1.7 สนับสนุนการแก้ปัญหาการค้าอาวุธผิดกฎหมาย

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ

กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 2.2 ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

กลยุทธ์ย่อย

2.2.1 สนับสนุนการฝึกร่วมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

2.2.2 สนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วมในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

2.2.3 สนับสนุนการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

2.2.4 สนับสนุนการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร

2.2.5 สนับสนุนการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม

หน่วยรับผิดชอบ กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 2.3 ส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

2.3.1 พัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศด้านการบินในกรอบอาเซียน

2.3.2 พัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศด้านสนับสนุนการบินในกรอบอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศและหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 2.4 สนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

2.4.1 สนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ
อาเซียน

2.4.2 สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการปฏิบัติการรักษา
สันติภาพของอาเซียน

2.4.3 สนับสนุนการฝึกร่วมผสมการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน

2.4.4 สนับสนุนการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง
ทางทะเลของอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 2.5 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

2.5.1 สนับสนุนการปฏิบัติตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อ
การร้าย

2.5.2 สนับสนุนการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติด้านการก่อการร้ายของอาเซียน

2.5.3 สนับสนุนการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้าน
การก่อการร้ายของอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 2.6 ส่งเสริมการส่งกำลังบำรุงร่วมในความร่วมมือด้านความมั่นคงใน
กรอบอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

2.6.1 สนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมในการดำเนินงานด้านความมั่นคงในกรอบ
อาเซียน

2.6.2 สนับสนุนการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งกำลังบำรุงร่วมของอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมส่งกำลังบำรุงทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาความสัมพันธ์ของกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ของกองทัพอากาศกับกองทัพอากาศในกลุ่มประเทศอาเซียน ได้รับการพัฒนา

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพอากาศกับกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งในระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการของเจ้าหน้าที่ระดับสูงกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

3.1.1 สนับสนุนการประชุมแบบไม่เป็นทางการของผู้บังคับบัญชาทหารอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

3.1.2 สนับสนุนการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมข่าวทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 3.2 พัฒนาความสัมพันธ์ระดับเจ้าหน้าที่ของกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

3.2.1 สนับสนุนการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับของเจ้าหน้าที่ระดับสัญญาบัตรของกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

3.2.2 สนับสนุนการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับของเจ้าหน้าที่ระดับประทวนของกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมข่าวทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 3.3 ส่งเสริมการแข่งขันกีฬากองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน
กลยุทธ์ย่อย

3.3.1 ส่งเสริมการแข่งขันกีฬาสากลกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

3.3.2 ส่งเสริมการแข่งขันกีฬาด้านการบินกองทัพอากาศประเทศในกลุ่ม
อาเซียน

หน่วยรับผิดชอบ กรมข่าวทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสนับสนุนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมสังคมและ
วัฒนธรรมอาเซียน

เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ สนับสนุนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคม
วัฒนธรรมอาเซียน โดยใช้ศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพอากาศ

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์

1. กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการเป็นตลาดและฐานการผลิตของอาเซียน
2. กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน
ของอาเซียน

3. กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการคุ้มครองและสวัสดิการสังคมของอาเซียน

4. กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของ
อาเซียน

5. กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

กลยุทธ์ 4.1 สนับสนุนการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ แรงงาน

กลยุทธ์ย่อย : สนับสนุนเครื่องบินลำเลียงในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และแรงงาน

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4.2 สนับสนุนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาสำคัญ

กลยุทธ์ย่อย : สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางทหาร

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4.3 สนับสนุนด้านการบิน อุตสาหกรรมการบิน และกิจการเกี่ยวเนื่อง
ด้านการบินของประเทศ

กลยุทธ์ย่อย

4.3.1 สนับสนุนการดำเนินนโยบายเปิดน่านฟ้าเสรีอาเซียน

4.3.2 สนับสนุนการพัฒนาตลาดการบินร่วมอาเซียน

4.3.3 สนับสนุนการค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบอุบัติเหตุทางอากาศ

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4.4 สนับสนุนการส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีสุขภาพ

กลยุทธ์ย่อย

4.4.1 สนับสนุนการเข้าถึงการบริการทางสาธารณสุข

4.4.2 สนับสนุนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ

4.4.3 สนับสนุนการส่งเสริมศักยภาพในการควบคุมโรคติดต่อ

หน่วยรับผิดชอบ กรมแพทย์ทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4.5 สนับสนุนการพัฒนาการคุ้มครองและสวัสดิการสังคม

กลยุทธ์ย่อย

4.5.1 สนับสนุนการรับประกันอาเซียนที่ปลอดภัย

4.5.2 สนับสนุนการสร้างรัฐที่พร้อมรับภัยพิบัติ

4.5.3 สนับสนุนการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate

Social Responsibility : CSR)

หน่วยรับผิดชอบ กรมกำลังพลทหารอากาศ กรมยุทธการทหารอากาศ

หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการ
กองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4.6 สนับสนุนการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

4.6.1 สนับสนุนการต่อสู้กับกระบวนการลักลอบตัดไม้ผิดกฎหมายและการค้าที่เกี่ยวข้อง

4.6.2 สนับสนุนการดับไฟป่า

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ
หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4.7 สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

4.7.1 สนับสนุนการปลูกป่า

4.7.2 ส่งเสริมเวทีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

หน่วยรับผิดชอบ กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ
หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ

กลยุทธ์ที่ 4.8 สนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

กลยุทธ์ย่อย

4.8.1 ส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนและความรู้สึกในการเป็นประชาคม

4.8.2 อนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียน

4.8.3 ส่งเสริมการสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม

หน่วยรับผิดชอบ กรมยุทธการทหารอากาศ
หน่วยเกี่ยวข้อง หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยในสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ

การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1. การเชื่อมโยงกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2555-2558

แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2555 -2558 เป็นแผนที่กำหนดโดยรัฐบาลภายใต้การนำนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน 8 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ.2556 - 2565 มีส่วนเชื่อมโยงคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ในข้อ 1.6 เร่งฟื้นฟูความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 2 -

นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ ข้อ 2.3 พัฒนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและยุทธศาสตร์ที่ 7 นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ข้อ 7.1 ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และข้อ 7.2 สร้างความสามัคคีและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียน

2. การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 เป็นยุทธศาสตร์เฉพาะของรัฐบาล ภายใต้การนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กำหนดเป็น 8 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ.2556 - 2565 มีส่วนเชื่อมโยงคือ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การเสริมสร้างความมั่นคง ข้อ 7.1 ความร่วมมือระหว่างประเทศ ข้อ 7.2 อาชญากรรม/ภัยพิบัติ ข้อ 7.3 การจัดการพื้นที่ชายแดน และข้อ 7.4 ธรรมชาติ

3. การเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการราชการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 – 2558 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1)

แผนการปฏิบัติการราชการกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555 – 2558 เป็นแผนปฏิบัติการ 4ปี รองรับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2555 – 2558 กำหนดเป็นแผนรองรับยุทธศาสตร์กระทรวงกลาโหม 5 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2556 – 2565 มีส่วนเชื่อมโยงคือ

3.1 ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

3.1.1 กลยุทธ์จัดเตรียมกำลัง เสริมสร้าง พัฒนาให้กองทัพมีความพร้อมในการใช้กำลังเพื่อการป้องกัน ป้อมปราม แก้ไขและยุติความขัดแย้ง (ผลผลิตการเตรียมกำลังและใช้กำลังในการป้องกันประเทศและการรักษาความมั่นคงภายในโดยกำลังกองทัพอากาศ โครงการ (flagship) โครงการจัดหา ฮ.ขนาดกลางสำหรับค้นหาและช่วยชีวิตในพื้นที่การรบ (ระยะที่๑)

3.1.2 กลยุทธ์อำนาจการและสนับสนุนการป้องกันประเทศระดับกระทรวง โดยการดำเนินการจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ ตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนด

3.1.2 ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงของรัฐ

3.1.3 กลยุทธ์การดำเนินงานและการสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของรัฐ ภายใต้กรอบกฎหมาย (ผลผลิตการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้)

3.3 ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ

3.3.1 กลยุทธ์รักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และบทบาทในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ เพื่อเผชิญภัยคุกคามและความท้าทายร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการในกรอบประชาคมอาเซียน การรักษาสมดุลของความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค รวมทั้งพัฒนากลไกในการดำเนินการ พัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง(ผลผลิตการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ผลผลิตการดำเนินงานความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบอาเซียน)

3.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน

3.4.1 กลยุทธ์พัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน โดยใช้ศักยภาพของกระทรวงกลาโหมรวมทั้งพัฒนากลไกในการดำเนินการ พัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาใช้ประโยชน์จากความร่วมมือของทุกภาคส่วน (ผลผลิต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและช่วยเหลือประชาชน ผลผลิตการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย ผลผลิตการแก้ไขปัญหาเสพติด)

4. การเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติ 3 ปี กระทรวงกลาโหม (ปี 2556 – 2558) ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี 2558

4.1 สาระที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี 2558 กระทรวงกลาโหมได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 โดยยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี 2558 ในส่วนที่กระทรวงกลาโหมเกี่ยวข้องคือยุทธศาสตร์ที่ 7 การเสริมสร้างความมั่นคงซึ่งส่วนที่เกี่ยวข้องคือ

4.1.1 เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ

4.1.1.1 สนับสนุนการแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง

4.1.1.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ

สมาชิกอาเซียน

4.1.1.3 เสริมสร้างความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อม

การเมืองและความมั่นคง

4.1.1.4 เสริมสร้างความร่วมมือทหาร-พลเรือน และการฝึกซ้อมการ

บริหารจัดการภัยพิบัติ และสถานการณ์ฉุกเฉิน

4.1.2 การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล

4.1.2.1 พัฒนาระบบเฝ้าตรวจชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล

4.1.2.2 บูรณาการการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ชายแดนเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านการป้องกันทางทหาร และความมั่นคงอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ

4.1.3 ธรรมเนียมปฏิบัติ ส่งเสริมธรรมเนียมปฏิบัติทุกภาคส่วน

4.1.4 ปัจจัยสนับสนุน

4.1.4.2 ส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน

4.1.4.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านความมั่นคง

4.2 แนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหมได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของรัฐบาลเป็น 3 ด้าน 7 ประการ ดังนี้

4.2.1 การพัฒนาด้านกำลังพล กรอบการดำเนินการคือพัฒนาการฝึกศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของชาติในอาเซียนของกำลังพลในกองทัพให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

4.2.2 การพัฒนาด้านการจัดหางบประมาณ ดำเนินการโดยปรับปรุงแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (ปี 2555 - 2558) และแผนปฏิบัติราชการประจำปีให้สามารถตอบสนองและสามารถรองรับต่อภารกิจ และสนับสนุนการรวมตัวเป็น AC ในปี 2558 ได้อย่างเป็นธรรม

4.2.3 การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ดำเนินการภายใต้ 5 ประเด็นหลัก

4.2.3.1 บูรณาการในกิจกรรมต่างๆ ของอาเซียนที่ได้มีการจัดทำไว้อยู่แล้ว โดยให้รายงานผ่านกองบัญชาการกองทัพไทย และนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

4.2.3.2 ดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดในกรอบ ADMM/ADMM-Plus ทั้ง 9 ฉบับให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยการจัดทำแผนงานงบประมาณเพื่อรองรับทั้ง 9 ด้าน กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (ปี 2555 - 2558) และแผนปฏิบัติราชการประจำปี (ปี 2556 - ปี 2557 - ปี 2558) เอกสารแนวความคิดในกรอบADMM/ADMM-Plus ประกอบด้วย

4.2.3.2.1 ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่

4.2.3.2.2 การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

4.2.3.2.3 ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศใน
กรอบอาเซียน

4.2.3.2.4 การจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพใน
กรอบอาเซียน

4.2.3.2.5 การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ 4 ด้าน ได้แก่ ความ
มั่นคงทางทะเล การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การปฏิบัติการรักษา
สันติภาพ การแพทย์ทหารและการต่อต้านการก่อการร้าย

4.2.3.3 จัดตั้งกลไกการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบ
อาเซียนและพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกลไกหรือกฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสมเพื่อ
เพิ่มประสิทธิภาพ

4.2.3.4 ปรับปรุงแผนป้องกันประเทศและภารกิจของกองกำลังป้องกัน
ชายแดนให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ด้วยการเตรียมความพร้อมของหน่วย
ยุทธโศปกรณ์ บุคลากร ให้มีความเป็นสากล และสามารถรองรับการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของอาเซียน
ในภาพรวมได้

4.2.3.5 สนับสนุนการเป็น AEC และ ASCC ด้วยการใช้ศักยภาพและ
ขีดความสามารถของกระทรวงกลาโหม

5. การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.2551-2562

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ.2556-2565 เป็น
ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน
จึงมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.2551-2562 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552)
ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมในการป้องกันประเทศ กลยุทธ์ที่ 2.2 เริ่มสร้าง
ความร่วมมือด้านความมั่นคง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารที่ดีระหว่าง
กองทัพอากาศกับกองทัพอากาศประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศปราศจากความขัดแย้งรุนแรง
โดยมีกรมข่าวทหารอากาศเป็นหน่วยรับผิดชอบ ประกอบด้วย / กลยุทธ์ย่อย ได้แก่ 2.2.1 ส่งเสริม
และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพอากาศกับกองทัพอากาศมิตรประเทศ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้
เกิดความเข้าใจอันดี ความไว้วางใจเชื่อใจต่อกัน ปราศจากความขัดแย้งและการคุกคาม 2.2.2 เพิ่ม
บทบาทและศักยภาพให้ผู้ช่วยทูตทหารในการประสานความร่วมมือกับมิตรประเทศเกี่ยวกับการ
แลกเปลี่ยนการฝึก/ศึกษาในระดับต่างๆ การส่งกำลัง การบริการด้านการบิน การแพทย์ และการ
บรรเทาสาธารณภัย (ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : 2556)

การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กองทัพอากาศไปสู่กลไกการปฏิบัติ

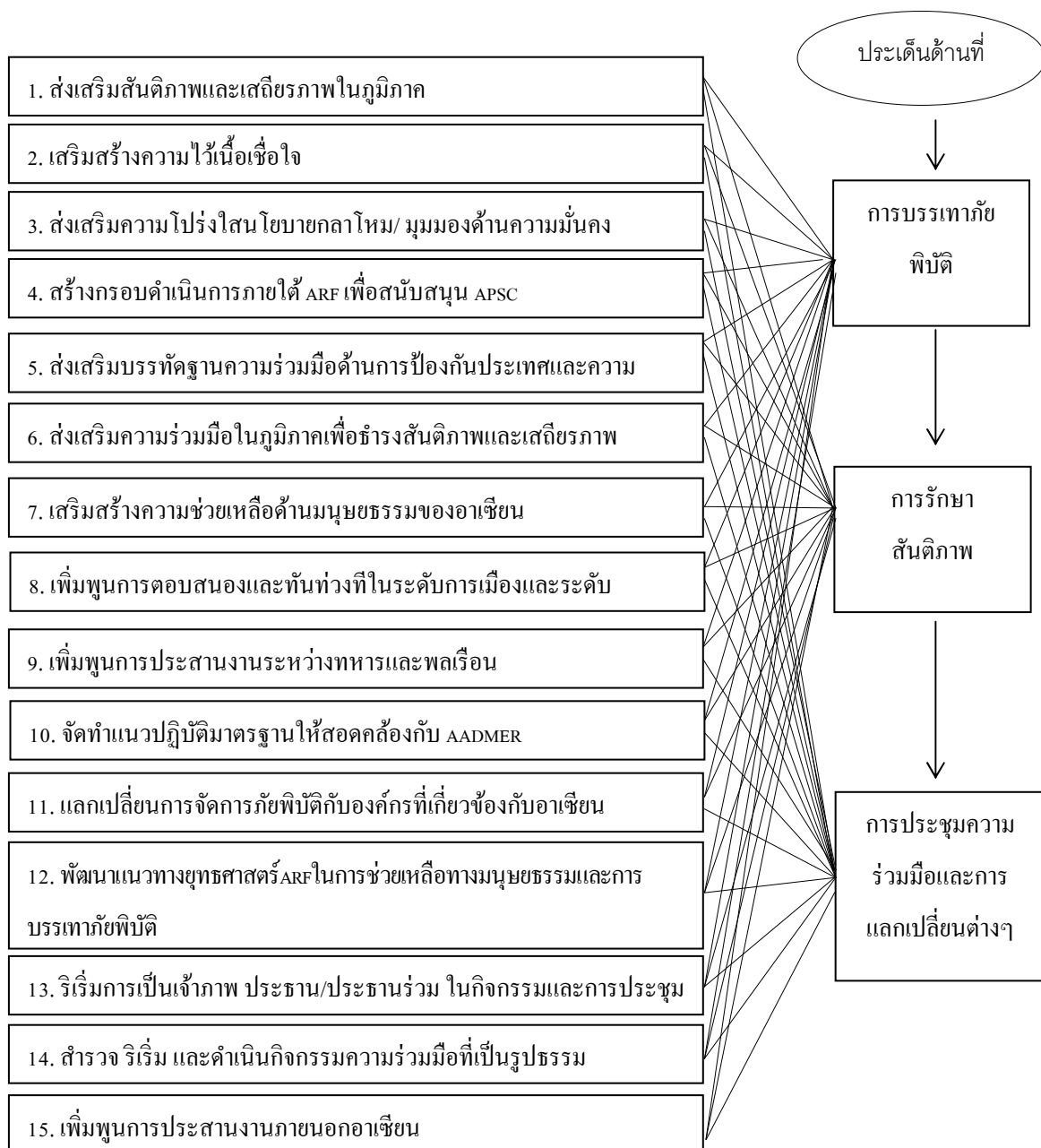
ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ.2556-2565 เป็นทิศทางหลักในระยะยาว ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นโจทย์สำคัญในการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนและการติดตามประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่ากองทัพอากาศสามารถขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงต่างๆ ดังนี้

1. การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไปสู่หน่วยบัญชาการทหารอากาศ
2. การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไปสู่การ
จัดทำแผนและความต้องการงบประมาณ
 - 2.1 แผนปฏิบัติการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกองทัพอากาศ
 - 2.2 แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี
กองทัพอากาศ
 - 2.3 แผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภายในกองทัพอากาศ
 - 2.4 ค่าของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทัพอากาศ
3. การเชื่อมโยงการติดตามและประเมินผลในทุกระบบ
 - 3.1 การติดตามและการประเมินผลเพื่อรับเงินรางวัลจากรัฐบาลโดย ก.พ.ร.
 - 3.2 การวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณจาก
สปป.
 - 3.3 การติดตามประเมินผลอื่นๆ ตามที่หน่วยกำหนด เช่น สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงกลาโหม เป็นต้น
 - 3.4 การติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ
 - 3.5 การประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติการกิจ (value for money)

กิจกรรมกองทัพไทยกับการมีส่วนร่วมประชาคมการเมืองและความมั่นคง

สำหรับกิจกรรมหลักๆที่กองทัพไทยมีส่วนร่วมตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนนั้น สามารถแบ่งกลุ่มตามประเด็นในด้านที่สำคัญได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการบรรเทาภัยพิบัติ ด้านการรักษาสันติภาพ และด้านการประชุมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนต่างๆ ตามที่แสดงในภาพที่ 2 - 1 กิจกรรมหลักตามแผนงาน APSC ที่กองทัพไทยมีส่วนร่วม

แผนภาพที่ 2-1 กิจกรรมหลักตามแผนงาน APSC ที่กองทัพไทยมีส่วนร่วม

เพื่อให้การมีส่วนร่วมของกองทัพไทยในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยกลไกในการดำเนินการที่หลากหลายรูปแบบ โดยหนึ่งในกลไกที่ฝ่ายทหารมีส่วนร่วม เช่นการประชุม ADMM หรือ ADMM-Plus ตลอดจนอาศัยกลไกในกรอบของกระบวนการ ARF ทั้งในกิจกรรมที่เป็นทางการ และในกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการเข้ามา -

เป็นแนวทางในการดำเนินการ และจะต้องมีหน่วยที่รับผิดชอบในการรองรับกิจกรรมดังกล่าวด้วย ซึ่งในส่วนของกองทัพไทยโดยกองบัญชาการกองทัพไทยนั้น ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานต่างๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของประเทศ ภูมิภาคอาเซียน และภูมิภาคต่างๆ ในโลก โดยมี การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรมแห่งชาติ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด และศูนย์บัญชาการทางทหาร ซึ่งทุกหน่วยงานต่างก็มีการกิจที่เกี่ยวข้องกับแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ทั้งในส่วนที่เป็นภารกิจหลัก และภารกิจรองของหน่วยงานนั้นๆ อีกทั้งบางหน่วยงานยังเป็นหน่วยงานหลักของประเทศหรือบางหน่วยงาน แม้จะไม่ได้เป็นหน่วยงานหลักของประเทศแต่ก็มีส่วนร่วมในการประสานงานการดำเนินการต่างๆ กับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เมื่อดูที่ความพร้อมและขีดความสามารถของกองทัพไทยในภาพรวมในการดำเนินการเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในกิจกรรมต่างๆ นั้น ทุกหน่วยงานก็มักจะมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป เช่น งานที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและความร่วมมือด้านการบรรเทาภัยพิบัตินั้น พบว่ากองทัพไทยมีประสบการณ์และศักยภาพที่รวมถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติการได้อย่างทันท่วงทีและมีความรวดเร็วในการเข้าถึงพื้นที่ในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติในประเทศค่อนข้างมาก โดยเป็นการนำกำลังพล และยุทโธปกรณ์ทางการทหารหรือเพื่อการรบมาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของกฎหมายไทยได้กำหนดให้กองทัพไทยเป็นหน่วยงานสนับสนุน แต่ในสถานการณ์วิกฤติฉุกเฉิน เช่น การช่วยเหลือภัยพิบัติขนาดใหญ่ หรือขั้นของการช่วยเหลือเร่งด่วนฉุกเฉินนั้น กองทัพไทยอาจจะต้องมีบทบาทมากกว่าที่ได้รับเพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปได้อย่างทันท่วงที และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ปัญหาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายยังไม่เอื้ออำนวยต่อการช่วยเหลือภัยพิบัตินอกประเทศมากนัก และกองทัพยังขาดการเตรียมแผนงานในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ การฝึกอบรมบุคลากรให้มีขีดความสามารถและความชำนาญเฉพาะ รวมถึงการประสานงานภายในองค์กรต่างๆ ของกองทัพเอง และการประสานงานกับองค์กรภายนอกหรือองค์กรภาคพลเรือนต่างๆ ตลอดจนการขาดแคลนเครื่องมือยุทโธปกรณ์ที่เหมาะสมในการเผชิญกับภัยพิบัติเฉพาะด้าน หรือยุทโธปกรณ์พิเศษเกี่ยวกับการช่วยชีวิตและการกู้ภัยต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อประสิทธิภาพในการดำเนินการ (ปัญญา ศรีสิงห์ , 2556)

กองทัพสหรัฐอเมริกา กับบทเรียนที่ได้รับจากการบรรเทาภัยพิบัติ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการทำงานด้านการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมาก ทั้งการดูแลพื้นที่ภัยพิบัติมรณกรรมที่เกิดภัยพิบัติในประเทศ และการให้ความช่วยเหลือในต่างประเทศกรณีที่เกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่ยากต่อการดำเนินการตามลำพังของประเทศนั้น การมีกฎเกณฑ์ระเบียบการปฏิบัติที่ยึดถือร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศอาจทำให้การปฏิบัติการช่วยเหลือเป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกรณีการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ และบทเรียนที่ได้รับจากการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ของกองทัพสหรัฐจากเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงในอดีตซึ่งเกิดจากแผ่นดินไหวในเฮติ และพายุเฮอริเคน Katrina ในสหรัฐอเมริกา มาเป็นตัวอย่างได้ดังนี้

18.1 เหตุการณ์ภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวในเฮติ

ภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวในเฮติเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2553 (ค.ศ.2010) ซึ่งได้มีการประมาณการว่ามีผู้ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวมากกว่า 3 ล้านคน โดยรัฐบาลเฮติรายงานว่า มีผู้เสียชีวิตระหว่าง 217,000-230,000 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บ 300,000 คน และอีก 100,000 คนไม่มีที่อยู่อาศัย โดยยอดผู้เสียชีวิตทั้งหมดคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลเฮติยังประมาณว่ามีบ้านเรือน 250,000 หลัง และอาคารพาณิชย์อีกกว่า 30,000 หลัง พังทลายหรือเสียหายอย่างหนัก รวมทั้งทำเนียบประธานาธิบดี อาคารรัฐสภา กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน กระทรวงคมนาคม กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ อาคารสถานทูต โรงเรียน โรงแรม และโรงพยาบาลที่พังถล่มลงมาทับประชาชน รวมถึงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เสียหายอย่างหนัก โดยนายบัน คิมุน เลขาธิการสหประชาชาติ กล่าวว่า “แผ่นดินไหวที่เฮติถือเป็นหายนะครั้งรุนแรงที่สุดเท่าที่องค์กรนานาชาติเคยประสบมา” ทั้งนี้ หลายประเทศก็ได้ให้ความช่วยเหลือในการบรรเทาภัยพิบัติครั้งนี้ด้วยการส่งความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม ส่งทีมกู้ภัย ทีมแพทย์ ทีมวิศวกร และเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือ แต่ระบบการสื่อสาร ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายและการขนส่งทั้งทางอากาศ ทางบก ทางน้ำ รวมถึงเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความเสียหายจากแผ่นดินไหวทำให้เป็นอุปสรรคขัดขวางความพยายามในการช่วยชีวิตและให้การสนับสนุน แม้กระทั่งโรงพยาบาลเองก็ยังคงได้รับความเสียหายด้วย นอกจากนี้จากความสับสนที่ว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการความคับคั่งของการจราจรทางอากาศ และปัญหาเกี่ยวกับการจัดลำดับก่อนหลังของเที่ยวบินต่างๆ ทำให้การช่วยเหลือในช่วงแรกซึ่งเป็นการช่วยเหลือเร่งด่วน ถูกเงินเกิดความสับสนอลหม่าน

Paul Stockton ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ฝายป้องกันประเทศ และกิจการความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวที่รัฐวอชิงตัน เมื่อ 25 มกราคม 2554 ว่าขณะนี้กระทรวงกลาโหมสหรัฐกำลังวางระบบในการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการทหารในการตอบสนองการช่วยเหลือภัยพิบัติที่มีพลเรือนเป็นผู้นำหรือผู้รับผิดชอบหลัก โดยทำงานร่วมกับประเทศต่างๆของภูมิภาค เพื่อการวางแผนและการประสานงานที่ดีขึ้นเมื่อการช่วยเหลือจากนานาชาติหลังไหลเข้าไปในพื้นที่ประสบภัยอย่างท่วมท้น อย่างกรณีแผ่นดินไหวในเฮติ Paul Stockton กล่าวว่าเมื่อเกิดแผ่นดินไหวขึ้นในเฮติมีประเทศสมาชิกมากมายแสดงความกระตือรือร้นที่จะส่งความช่วยเหลือเข้าไป โดยปัญหาในขณะนั้นก็คือ การไม่มีฐานข้อมูลว่าแต่ละประเทศมีขีดความสามารถและทรัพยากรอะไรที่สามารถสนับสนุนได้ ประกอบกับการไม่มีหนทางที่จะจับคู่ความต้องการที่สำคัญที่สุดที่เฮติต้องการกับความช่วยเหลือที่เข้ามาได้ ซึ่งการตอบสนองต่อภัยพิบัติโดยทั่วไปแล้วยังคงเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานพลเรือน แต่ในกรณีการเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ นั้น กองทัพอาจมีขีดความสามารถที่เหมาะสมกว่า เราต้องสามารถที่จะนำขีดความสามารถที่กองทัพมีไปตอบสนองความต้องการที่ส่วนราชการพลเรือนในประเทศที่ประสบภัยกำหนด และต้องทำได้ดีกว่าที่เฮติ ซึ่งบทเรียนสำคัญที่ได้รับจากการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือภัยพิบัติในเฮตินี้ได้นำมาสู่แนวคิดในการพัฒนาเพื่อสนธิขีดความสามารถของกองทัพกับพลเรือนในการช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นการหารือของสหรัฐอเมริการ่วมกับ ๑๔ ประเทศ ของชาติตะวันตก โดยเรียกร้องให้ปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานเดียวกันในการประสานความร่วมมือของกองทัพต่างๆ สำหรับการปฏิบัติการช่วยเหลือภัยพิบัติ ด้วยการจัดตั้ง “กลุ่มประสานการช่วยเหลือทางทหาร”
2. จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
3. จัดคณะทำงานเพื่อพัฒนา “กรอบการทำงานบรรเทาภัยพิบัติ” ที่มีหน่วยงานพลเรือนเป็นหน่วยงานหลัก และกองทัพเป็นหน่วยงานสนับสนุน

ทั้งนี้ Paul Stockton เชื่อว่าระบบที่จะพัฒนาขึ้นไปจะช่วยให้ประเทศที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ สามารถระบุรายละเอียดความต้องการตามลำดับความเร่งด่วนเพื่อให้สามารถสนธิเข้ากับการสนับสนุนจากนานาชาติได้

อาเซียนกับบทเรียนที่ได้รับจากการบรรเทาภัยพิบัติ

เหตุการณ์ภัยพิบัติจากพายุไซโคลนนาร์กีสในพม่า

ในห้วงที่ผ่านมากลุ่มประเทศอาเซียนถูกดึงถึงความล่าช้าในการกิจตอบสนองภัยพิบัติในภูมิภาค ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการขาดการเตรียมพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติของประเทศต่างๆ รวมถึงความร่วมมือระหว่างพลเรือนกับทหาร เช่น สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อครั้งเผชิญกับภัยพิบัติจากพายุไซโคลนนาร์กีส เมื่อปี พ.ศ.2551 เนื่องจากความช่วยเหลือจากต่างชาติไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าดำเนินการอย่างทันท่วงที โดยเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำสหประชาชาติกล่าวว่า รัฐบาลทหารพม่าที่ไม่ให้เรือของฝรั่งเศสนำอาหารและยาเวชภัณฑ์กว่า 1,360 ตันเข้าไปให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากพายุไซโคลนนาร์กีส โดยอ้างว่าเรือฝรั่งเศสดังกล่าวเป็นเรือรวบรวมถึงการปฏิเสธไม่รับความช่วยเหลือจากกองกำลังสหรัฐอเมริกาในภาคพื้นแปซิฟิก (US Pacific Command : USPACOM) ที่ปรับเปลี่ยนภารกิจของกำลังนาวิกโยธินสหรัฐอเมริกาในภาคพื้นแปซิฟิก ที่อยู่ในระหว่างการฝึกร่วมคอรัลโกลด์ กับกองทัพไทยในขณะนั้น ไปให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ซึ่งหากความช่วยเหลือดังกล่าวได้รับการยอมรับและดำเนินการอย่างทันท่วงที การสูญเสียชีวิตของประชาชนพม่าก็อาจจะลดลงกว่าที่เป็น และจากเหตุผลความไม่พร้อมของประเทศพม่าทั้งในรูปของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ อุปกรณ์ เครื่องมือ ในการแจ้งเตือนภัย และเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติขนาดใหญ่ ในลักษณะเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นนี้ รวมถึงลักษณะข้อด้อยทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำอิรวดีที่เป็นลุ่มต่ำ และแทบไม่มีแนวป่าโกงกางซึ่งทำหน้าที่เป็นแนวกันทางธรรมชาติหลงเหลืออยู่ เนื่องจากการถูกรุกกล้าและถากถางทำลายเพื่อแปรสภาพเป็นที่ทำกินอย่างอื่นแบบต่อเนื่อง ประกอบกับความไม่ใส่ใจต่อการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าจากประชาคมอื่นๆ ในภูมิภาคใกล้เคียง โดยที่สำนักงานอุตุนิยมวิทยาอินเดีย เผยว่าได้มีการแจ้งเตือนต่อทางการพม่าล่วงหน้าถึง 48 ชั่วโมง ว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างสูงที่พายุไซโคลนนาร์กีสจะพัดเข้าถล่มพม่า แต่ทางการพม่ากลับไม่มีการเตรียมการใดๆ เพื่อรับมือกับภัยพิบัติดังกล่าว จึงทำให้มีผลเสียหายอย่างมากมายมหาศาลต่อทั้งชีวิตแลทรัพย์สินเกิดขึ้นในพื้นที่ประสบภัยดังกล่าว ซึ่งในการประชุมด้านความมั่นคงเอเชีย-แปซิฟิก หรือ Shangri La Dialogue ประจำปี พ.ศ.2551 ที่ประเทศสิงคโปร์ภายหลังเกิดเหตุการณ์พายุไซโคลนนาร์กีส รัฐมนตรีกลาโหมสิงคโปร์และรัฐมนตรีอาวูโสจาก 27 ประเทศ ได้มีความเห็นร่วมกันว่าการตอบสนองอย่างเร่งด่วนต่อการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมกับผู้ประสบภัยนั้น จะต้องดำเนินการให้เร็วที่สุด โดยที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบแนวทางปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการช่วยเหลือภัยพิบัติ 3 ประการ ได้แก่

1. ประเทศที่ประสบภัยพิบัติ ต้องมีความรับผิดชอบในการนำความช่วยเหลือไปสู่ประชาชนของตนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. ต้องให้การสนับสนุนการรับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศเมื่อจำเป็น

3. ความช่วยเหลือจากภายนอกต้องได้รับความเห็นชอบ และอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติและในการประชุมด้านความมั่นคงเอเชีย-แปซิฟิก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น รัฐมนตรีกลาโหมของสิงคโปร์ นาย Teo Chee Hean ได้กล่าวว่า "...ประเทศต่างๆควรที่จะสามารถทำงานร่วมกันกับองค์กรนานาชาติและประเทศอื่นๆ เพื่อการนำส่งความช่วยเหลือ..." ซึ่งสอดคล้องกับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ขึ้นกล่าวสุนทรพจน์ขณะเป็นประธานในงาน 25 ปี ของศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ASEAN Disaster Preparedness Center : ADPC) เมื่อ 23 มีนาคม 2554 ว่าความร่วมมือระหว่างภูมิภาคเพื่อรับมือกับภัยพิบัติมีหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การพัฒนาระบบบริหารจัดการภัยพิบัติภายในประเทศ
2. การพัฒนาความร่วมมือในระดับชาติในภูมิภาค และระหว่างประเทศ
3. การสร้างความตระหนักรู้ และการปรับตัวเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ

จากหลัก 3 ประการดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจและทิศทางนโยบายของไทย ในการพัฒนาไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือกับประชาคมอาเซียน เพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่นับวันจะมีแต่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

เหตุการณ์ภัยพิบัติจากสึนามิสู่ไทยหลังเกิดแผ่นดินไหวในอินโดนีเซีย

เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2554 ได้เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติแผ่นดินไหวที่นอกชายฝั่งสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซียโดยส่งผลกระทบทำให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิเข้าสู่ประเทศไทยบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวและชุมชนของจังหวัดภูเก็ต กระบี่และพังงา โดยภัยพิบัติจากสึนามิดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ซึ่งในขณะนั้นคนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสึนามิ ประกอบกับภัยพิบัติในครั้งนี้ไม่มีผู้ใดคาดคิดว่าจะเกิดขึ้นในประเทศไทย จึงไม่มีการระมัดระวังและเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้า และนำมาซึ่งปัญหาในการบริหารจัดการในห่วงเกิดสึนามิ โดยจากการที่สึนามิเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ทำให้ไม่มีแผนแก้ไขสถานการณ์ไว้ล่วงหน้า ส่งผลให้การช่วยเหลือผู้รอดชีวิตและผู้บาดเจ็บเป็นไปอย่างชุลมลุกและล่าช้า ทั้งนี้ท่ามกลางความเสียหายที่เกิดขึ้นใน 6 จังหวัด ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคม ซากปรักหักพัง การกู้ภัยผู้ที่รอดชีวิต/ผู้ที่บาดเจ็บ การจัดการกับศพผู้เสียชีวิต รวมทั้งระบบคมนาคมสื่อสารที่ขัดข้อง ทำให้เกิดการ -

สนับสนุนในด้านการสั่งการและด้านการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งการรับมือกับภัยพิบัติครั้งนี้เกินกว่าขีดความสามารถของแต่ละจังหวัดจะจัดการได้ นอกจากนี้บุคลากรยังขาดทักษะความชำนาญและขาดประสบการณ์ ทั้งนี้ก็เกิดและพึ่งงาปกครองด้วยระบบจังหวัดภายใต้รัฐบาลกลาง ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงมหาดไทยภายใต้ภาวะฉุกเฉินตามพระราชบัญญัติผู้ว่าราชการจังหวัดจะกลายเป็นหัวหน้าในการปฏิบัติการฉุกเฉินและร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้าร่วมทั้งหมดในพื้นที่ ซึ่งระบบจังหวัดเดียวไม่สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือร่วมมือกับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใกล้เคียงจากจังหวัดอื่นอีก 5 จังหวัดได้ เนื่องจากประสบความเสียหายมากเช่นเดียวกัน จากภัยพิบัติขนาดใหญ่ครั้งนี้ ทำให้การทำงานในระบบจังหวัดมีข้อจำกัด ส่งผลให้รัฐบาลต้องส่งทีมกู้และบรรเทาสาธารณภัยระดับชาติ บุคลากรทางการแพทย์ กำลังคน และเครื่องมือเข้าไปในพื้นที่ แต่ไม่มีการประสานงานที่ดีระหว่างรัฐบาลและจังหวัด ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและล่าช้าในการช่วยเหลือ ซึ่งภายหลังมีองค์การเอกชนกู้ภัยระหว่างประเทศ เช่น เกาหลีฮ่องกง ฯลฯ เข้ามาร่วมทำงานด้วยการประสานกับพื้นที่โดยตรง อันเป็นการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ทำให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น เนื่องจากเป็นลักษณะเครือข่ายขนาดเล็กขององค์กรระหว่างประเทศและเอกชนเพื่อหลีกเลี่ยงระบบราชการที่ล่าช้า โดยได้ใช้ศักยภาพรวมถึงเครื่องมือต่างๆ ที่ตนมี ประสานกับกองทัพเรือและยามฝั่งในการกู้ภัย เป็นต้น ทั้งนี้บุคลากรที่ทำหน้าที่ตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน ได้แก่ หน่วยงานจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในศูนย์สั่งการใหญ่ที่กรุงเทพฯ มูลนิธิกู้ภัยเอกชนและอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน ต่างมีการตอบสนองที่ล่าช้าเนื่องจากขาดข้อมูลประสบการณ์และความเข้าใจในภัยพิบัติ นอกจากนี้ยังมีอีกหลายหน่วยงานในพื้นที่พยายามที่จะทำงานในกระบวนการค้นหาและกู้ภัยโดยไม่มีความเข้าใจ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อน ความล่าช้า และข้อขัดแย้งอีกประการหนึ่งคือ หน่วยงานระดับชาติมีการทำงานร่วมกับจังหวัดน้อยกว่าการทำงานของจังหวัดกับทีมกู้ภัยของเอกชน โดยปัญหาที่พบในการบริหารจัดการในวงจรของภัยพิบัติใน 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนเกิดภัย ช่วงระหว่างเกิดภัย และช่วงหลังเกิดภัย โดยในช่วงก่อนเกิดภัย ปัญหาที่พบคือ ไม่มีระบบเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากเหตุการณ์สึนามิทำให้เห็นว่าเทคโนโลยีขั้นสูงไม่สามารถใช้การได้ อาทิ อินเทอร์เน็ต ระบบสื่อสารล้ม เป็นต้น ในขณะที่โทรศัพท์พื้นฐานและวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงได้มากกว่า ในช่วงระหว่างเกิดภัย ปัญหาที่พบคือ ขาดการประสานระหว่างหน่วยงาน ระบบสื่อสารล้ม (เนื่องจากเทคโนโลยีและเครือข่ายเสียหาย) ขาดเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบ ความล่าช้าจากสายการบินกับปัญหา และในช่วงหลังเกิดภัย ปัญหาที่พบคือ การกอบกู้และฟื้นฟูชุมชนยังเป็นช่วงสั้นๆ ไม่มีการพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งภายหลังเกิดสึนามิ ทำให้ประเทศไทยเริ่มตระหนักถึงการบูรณาการในการจัดการภัยพิบัติ โดยมีการปรับกฎหมายและนโยบาย การเขียนแผนแม่บท แผนปฏิบัติการ แผนการใช้ -

งบประมาณ กำหนดโครงสร้างหน่วยงานรับผิดชอบ และมีการฝึกซ้อมแผนอยู่เป็นระยะ โดยการ บูรณาการอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามความเข้าใจในความหมายของ “การบูรณาการ” ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การนำแผนของแต่ละหน่วยงานลักษณะเดียวกันมาปฏิบัติร่วมกัน โดย ผศ.ดร. ทวีดา กมลเวช นักวิชาการด้านบริหารภัยพิบัติได้กล่าวว่า “การบูรณาการ หมายถึง ความเป็นเอกภาพและการประสานงาน เนื่องจากในการจัดการภัยพิบัติมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากการประสานงานอย่างชัดเจนแม่นยำ จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้การจัดการดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน หรือมีเอกภาพ” แต่การมีเอกภาพไม่ใช่การรวมศูนย์อำนาจ กรทำให้เกิดเอกภาพคือการควบคุมการทำงานให้มีทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องให้น้ำหนักกับภาวะผู้นำและการสื่อสารที่ดี ซึ่งหลักการจัดการภัยพิบัติหนึ่งที่ใช้กันทั่วโลก คือ ระบบการบัญชาการไรสถานการณ์ (Incident Command System : ICS) เป็นระบบที่ออกแบบมาให้หน่วยที่ต้องเผชิญสถานการณ์วิกฤติปฏิบัติภารกิจอยู่ในระบบเดียวกันหมด ใครจะเป็นคนสั่งการ มีกองกำลังอะไรหนุน จะโอนอำนาจให้ใครจะทำอย่างไร ระบบการบัญชาการในสถานการณ์จะเป็นระบบที่ถูกออกแบบมาให้มีผู้บัญชาการในการประสานงานระหว่างหน่วยย่อยกับส่วนกลาง เพื่อควบคุมทิศทางโดยการสร้างเอกภาพในการทำงานที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำ ต้องรู้ว่าการตัดสินใจที่สำคัญยิ่งยวด ต้องอาศัยภาพรวม ซึ่งเป็นการประสานงานหน่วยย่อยที่มีภาพของความรับผิดชอบในแต่ละพื้นที่รับผิดชอบ ดังนั้นหน่วยย่อยจะมีข้อจำกัด ในขณะที่หน่วยใหญ่ซึ่งมีข้อมูลทั้งหมดจะต้องประมวลผลให้เร็วที่สุดเพื่อเสนอแนวทางร่วมกันให้เร็วที่สุด เพราะนี่คือวิธีการทำให้เกิดเอกภาพ

จากการที่ประเทศไทยได้ผ่านประสบการณ์ภัยพิบัติครั้งใหญ่ซึ่งเกิดจากคลื่นยักษ์สึนามิเมื่อปี พ.ศ.2547 ที่ผ่านมา ทำให้รัฐบาลได้พยายามผลักดัน โครงการต่างๆ เพื่อใช้เป็นกลไกสำหรับการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้ และจากผลความคืบหน้าของการเตรียมการดังกล่าว ทำให้เชื่อได้ว่าประเทศไทยมีความพร้อมในการรับมือกับภัยทางธรรมชาติได้ในระดับหนึ่ง และเมื่อเทียบกับเหตุการณ์ภัยพิบัติจากพายุไซโคลนนาร์กีสที่เกิดขึ้นในพม่าแล้วสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในส่วนของประเทศไทยในภาพรวมและการกำหนดนโยบายได้ดังนี้

1. เร่งรัดหรือผลักดันการยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ โดยเน้นความสำคัญในเรื่องของระบบเครือข่ายที่เน้นความสำคัญในเรื่องระบบเครือข่ายและประสิทธิภาพในการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า และมาตรการฉุกเฉินในการดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

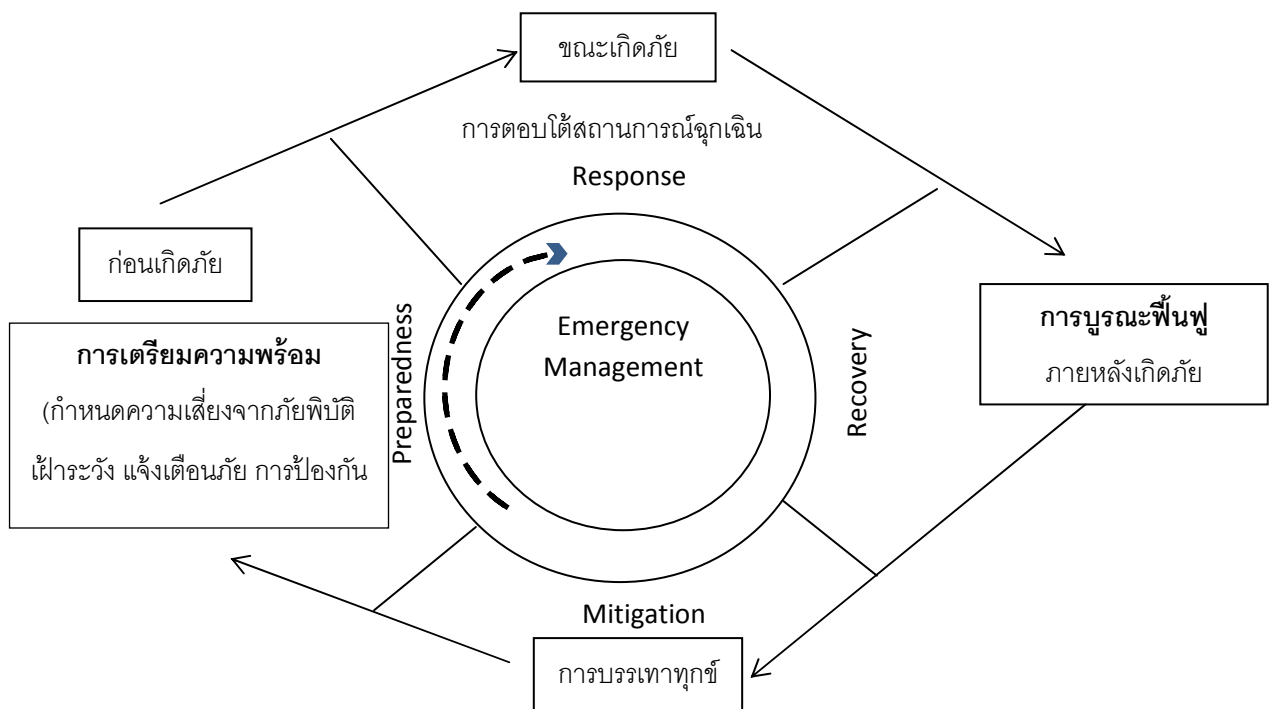
2. แจ้างเดือนศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพให้เตรียมพร้อมจัดทำแผนเผชิญเหตุ เพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้ รวมถึงการเตรียมการปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆด้วย
3. แจ้างเดือนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่บริเวณรอยต่อแนวชายแดนให้เตรียมรับมือกับผลกระทบในด้านต่างๆ รวมถึงการเพิ่มมาตรการในการตรวจค้นตามจุดผ่านแดนที่สำคัญๆ
4. ให้มีการเพิ่มสถานการณ์ฝึกที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติในลักษณะใกล้เคียงกับเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว โดยการจัดให้มีการฝึกร่วมระหว่างหน่วยงานพลเรือนกับทหาร และการฝึกร่วม/ผสมอื่นๆของกองทัพไทย ทั้งนี้เพื่อให้กำลังพลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดความคุ้นเคยในขั้นตอนการปฏิบัติ และมีการติดต่อประสานงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที
5. การใช้องค์ความรู้และความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่มนุษย์มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติให้ได้อย่างยั่งยืน

ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน

จากปัญหาความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากภัยพิบัติซึ่งเกิดขึ้นในภูมิภาคอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการเกิดสึนามิในทะเลอันดามัน หรือพายุไซโคลนในพม่าดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ได้นำมาสู่การแสวงหาความร่วมมือของอาเซียนอย่างเป็นทางการมากขึ้น โดยอาเซียนตระหนักถึงผลกระทบจากภัยคุกคามด้านภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและต่อเนื่องในภูมิภาค จึงได้กำหนดกลไกในการรับมือกับภัยพิบัติร่วมกันผ่านคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ เมื่อปี พ.ศ.2546 เพื่อเป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียนอย่างครบวงจร ได้แก่การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การตอบโต้ การบรรเทาและฟื้นฟู โดยผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน ซึ่งในเวลาต่อมาอาเซียนได้มีการจัดทำ “ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER)” เพื่อให้เป็นกรอบการดำเนินการในความร่วมมือระหว่างอาเซียนที่เป็นในลักษณะความตกลงที่มีพันธกรณีทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประชาคมอาเซียน 10 ประเทศ ลงนามร่วมกันเมื่อ 26 กรกฎาคม 2548 ณ กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว และมีผลบังคับใช้เมื่อ 24 ธันวาคม 2552 เป็นต้นมา

สาระสำคัญของความตกลง AADMER คือ การกำหนดกรอบความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนในลักษณะที่ครบวงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ กล่าวคือ ครอบคลุมทั้งในยามปกติก่อนเกิดภัย โดยการบริหารจัดการภัยพิบัติก่อนเกิดภัยด้วยการเตรียมความพร้อม จากการกำหนดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภัย และการป้องกัน สำหรับการบริหารจัดการภัยพิบัติในขณะเกิดภัย โดยการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน และสำหรับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายหลังเกิดภัย โดยการบูรณะฟื้นฟู และการบรรเทาทุกข์ ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิชาการ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพ เป็นต้น โดยเน้นหลักการที่ให้แต่ละประเทศสมาชิกได้ช่วยเหลือตนเองให้เต็มที่เสียก่อน และหากเกินกว่าขีดความสามารถจึงค่อยใช้กลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER ในการช่วยเหลือต่อไป

แผนภาพที่ 2 -2 : วงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ

สำหรับกลไกหลักในการบริหารจัดการภัยพิบัติที่กำหนดไว้ใน AADMER ได้กำหนดกรอบความร่วมมือของอาเซียนร่วมกันจัดทำคู่มือปฏิบัติเวลาเกิดภัยพิบัติในภูมิภาค โดยมี “มาตรฐานวิธีปฏิบัติสำหรับระบบเตรียมพร้อมและการประสานงานในการปฏิบัติการร่วมกันของภูมิภาคอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (Standard Operating Procedures for Regional Standby Arrangements and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations : SASOP)” ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนของการจัดทำระบบเตรียมความพร้อมโดยการรวบรวมรายการสินทรัพย์ และขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ค้นหาและกู้ภัย เครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ด้านการจัดการภัยพิบัติ

2. ขั้นตอนการปฏิบัติในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน

ในข้อตกลง AADMER ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างกลไกของอาเซียน เพื่อการลดผลกระทบและการพัฒนาที่ยั่งยืนในการเผชิญภัยพิบัติ ซึ่งนำมาสู่ความร่วมมือระหว่าง ASEAN กับ UNHCR ในการจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management : AHA Centre) ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานของภาคีกับองค์การสหประชาชาติ และองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนความร่วมมือในภูมิภาค โดย AHA Centre จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและประสานการปฏิบัติ และกำหนดให้มีการจัดประชุมผู้นำอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (Conference of Parties : COP) เป็นประจำทุกปีควบคู่กับการจัดประชุม ACDM นอกจากนี้อาเซียนยังได้กำหนดให้มีการฝึกซ้อมแผนเผชิญภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Regional Disaster Emergency Response Simulation Exercise : ARDEX) ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำปีที่ประเทศสมาชิกอาเซียนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ

AHA Centre กำหนดให้ประเทศสมาชิกบริจาคเงินเข้ากองทุนจำนวนเท่ากันเป็นประจำทุกปี จำนวนปีละ 30,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยจ่ายไม่เกินเดือนมีนาคมของทุกปี และได้มีการเปิดศูนย์ประสานงานอาเซียนฯ อย่างเป็นทางการเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2554 ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 19 ที่ผ่านมา ทั้งนี้ AHA Centre มีบทบาทหลัก 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. เป็นศูนย์ข้อมูลภัยพิบัติอาเซียน
2. เป็นศูนย์ประสานการเคลื่อนย้ายความช่วยเหลือสำหรับประเทศอาเซียน
3. เป็นศูนย์ประสานการปฏิบัติรวมถึงการโต้ตอบสถานการณ์ฉุกเฉิน
4. เป็นศูนย์ประสานงานด้านธุรการ
5. เป็นศูนย์ประสานการเรียนรู้ด้านภัยพิบัติในอาเซียน

สำหรับการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2552 สมาชิกกลุ่มที่ประชุม ARF27 ประเทศ รวมทั้งกลุ่มประเทศอาเซียนและมหาอำนาจจีนกับสหรัฐอเมริกาได้ร่วมกันร่างแผนปฏิบัติการเพิ่มความร่วมมือของภูมิภาคในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยที่ประชุมได้ -

กล่าวถึงแผนปฏิบัติการดังกล่าวว่าจะช่วยให้กระบวนการช่วยเหลือประเทศผู้ประสบภัยพิบัติสามารถดำเนินการได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ความร่วมมือระหว่างฝ่ายทหารกับพลเรือน” เพื่อตอบสนองสถานการณ์ภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการที่ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนจะทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น การฝึกพร้อมกันเป็นสิ่งจำเป็น และในที่ประชุมดังกล่าว นาย George Yeo รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสิงคโปร์ได้กล่าวว่า เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้คำศัพท์สามัญเดียวกัน เพื่อที่จะได้ไม่เข้าใจกันผิดเมื่ออยู่ในภาวะที่เร่งรีบ ทั้งนี้ในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน นอกจากนี้ในที่ประชุมดังกล่าว ยังได้อ้างถึงความจำเป็นในการจัดทำข้อมูลเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติของภูมิภาคซึ่งออสเตรเลียและสิงคโปร์ได้เสนอตัวเป็นเจ้าภาพร่วมในการดำเนินการจัดทำข้อมูล Online ภายใต้โครงการ ASEAN Regional Forum 3 – Disaster Relief Mapping Service (ARF DRMS) เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้งานข้อมูลดังกล่าวร่วมกันได้ และด้วยความร่วมมือกับองค์กรช่วยเหลือภัยพิบัติต่างๆ จะส่งผลให้การจัดทำแผนความช่วยเหลือและแผนการฝึกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การลดความสูญเสียที่เกิดจากภัยพิบัติของภูมิภาคในอนาคต

สำหรับประเทศไทยเองก็ได้มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มเสนอแถลงการณ์ผู้นำอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือในด้านการป้องกันอุทกภัย การลดผลกระทบ การบรรเทา การฟื้นฟู และการบูรณะ จนนำไปสู่การร่วมรับรองของผู้นำอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 19 ที่ผ่านมา ซึ่งภายหลังคำแถลงการณ์ดังกล่าว อาเซียนได้ส่งทีมประเมินสถานการณ์เคลื่อนที่เร็วฉุกเฉินอาเซียน (ASEAN Emergency Rapid Assessment Team : ERAT) ซึ่งเป็นทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านภัยพิบัติต่างๆ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทั้งในอาเซียนและประเทศอื่นในโลก โดยดำเนินงานภายใต้การสั่งการของ AHA Centre ที่ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับเลขาธิการอาเซียน ทั้งนี้ ทีม ASEAN ERAT ได้เข้ามาปฏิบัติการเพื่อประเมินความเสียหายและความต้องการรับความช่วยเหลือของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2554 โดยผ่านความเห็นชอบของปลัดกระทรวงมหาดไทย และมอบหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดูแล นอกจากนี้ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีบทบาทสำคัญในการรับมอบหน้าที่ในวาระของการเป็นประธานคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management : ACDM) ตั้งแต่การประชุม ACDM ครั้งที่ 19 เมื่อเดือนมีนาคม 2555 ซึ่งนับได้ว่าเป็นโอกาสที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยในการแสดงศักยภาพความเป็นผู้นำในด้านการบรรเทาภัยพิบัติทั้งในเวทีอาเซียนและเวทีโลก

จากการรวมกลุ่มของประเทศอาเซียนเพื่อร่วมมือกันในการจัดการกับภัยพิบัติในภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นการจัดโครงสร้างคณะผู้ทำงานที่รับผิดชอบ กรอบแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือข้อตกลงร่วมกันในการจัดการภัยพิบัติดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ทำให้เห็นได้ว่าเป็นการกำหนดแนวทางการจัดการกับภัยพิบัติร่วมกันของอาเซียนที่มีแผนปฏิบัติที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามแม้ว่าอาเซียนจะมี AADMER เป็นกรอบความร่วมมือในการบริหารจัดการภัยพิบัติอาเซียนแบบครบวงจร แต่ในทางปฏิบัติอาเซียนไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากขาดความพร้อมในการซักซ้อมในวิธีปฏิบัติสำหรับระบบเตรียมพร้อมและการประสานงานในการปฏิบัติร่วมกันของภูมิภาคอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งเห็นได้จากสถานการณ์มหาอุทกภัยในประเทศไทย เวียดนาม และกัมพูชานั้นอาเซียนเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือน้อยมาก อีกทั้งการบริหารจัดการ AHA Centre ที่ยังไม่ลงตัว เนื่องจากเพิ่งเริ่มเปิดตัวทำงานอย่างเป็นทางการได้ไม่นาน รวมถึงผู้สนับสนุนการดำเนินงานที่มีอยู่อย่างจำกัด การขาดแคลนงบประมาณ การขาดการประสานความช่วยเหลือจากสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ทั้งในด้านการตรวจสอบ การสำรวจความเสี่ยง การกระจายข้อมูล และการแจ้งเตือนภัย อีกทั้งบางประเทศของสมาชิกอาเซียนที่ไม่เคยประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรง เช่นประเทศสิงคโปร์ และบรูไนต่างก็ตระหนักถึงความคุ้มค่าของงบประมาณที่จะต้องจ่ายเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ของประเทศตนที่จะได้รับ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการภัยพิบัติร่วมกันของอาเซียนขาดความเป็นเอกภาพ และยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร

การจัดการในภาวะวิกฤติและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

การจัดการในภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะในระดับชาตินั้น เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2550 โดยมีสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ทำหน้าที่เป็น “ศูนย์บริหารวิกฤติการณ์ระดับชาติ” และจัดให้มีการฝึกซ้อมการบริหารวิกฤติการณ์ระดับชาติอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งนี้สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแบบของการฝึกจะครอบคลุมการปฏิบัติการณ์ขนาดใหญ่ที่จำเป็นจะต้องมีการประสานงานและการบูรณาการจากหลายหน่วยงานเข้าด้วยกัน โดยการระดมทรัพยากรและสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนในชาติ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น -

สมาคม และมูลนิธิ เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกในบริเวณที่ตั้งจริง หรือพื้นที่จำลองวิกฤติการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์การฝึกดังนี้

1. เพื่อทดสอบการนำนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ แผนการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวง แผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยพิบัติระดับชาติ

2. เพื่อทดสอบระบบควบคุม และบัญชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยพิบัติระดับชาติ

3. เพื่อทดสอบขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติระหว่างหน่วยที่กำหนดนโยบายและหน่วยปฏิบัติในกรอบของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวงในด้านต่างๆ รวมถึงแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

4. เพื่อทดสอบระบบการเชื่อมต่อเครือข่ายฐานข้อมูลของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) กองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับการบริหารวิกฤติการณ์ระดับชาติ

ในการบูรณาการการจัดการในภาวะวิกฤติ นอกจากมีการฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ในพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2550 ได้มีการกำหนดความรับผิดชอบเชิงอำนาจที่ชัดเจน โดยอิงโครงสร้างปกติของกระทรวงมหาดไทยให้เป็นแกนกลางในลักษณะครอบคลุมเป็นพื้นที่ โดยมอบให้ส่วนราชการต่างๆ จัดตั้ง “หน่วยเผชิญเหตุ” เข้าไปดำเนินการให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติในพื้นที่ ตามการร้องขอ ซึ่งการดำเนินการภายใต้แนวคิดหรือข้อกำหนดดังกล่าวนี้ ความสำเร็จของการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับ “หน่วยเผชิญเหตุ” ของหน่วยงานราชการต่างๆ อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และกองทัพไทย ตลอดจนภาคเอกชน/มูลนิธิที่เกี่ยวข้อง ดังที่แสดงไว้ในโครงสร้างการบริหารจัดการสาธารณภัยของไทย โดยแบ่งการบริหารจัดการตามสถานการณ์ความรุนแรงของสาธารณภัยไว้เป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 เป็นความรุนแรงของสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไป หรือสาธารณภัยขนาดเล็ก โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ผู้อำนวยการท้องถิ่น หรือผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ควบคุมสถานการณ์

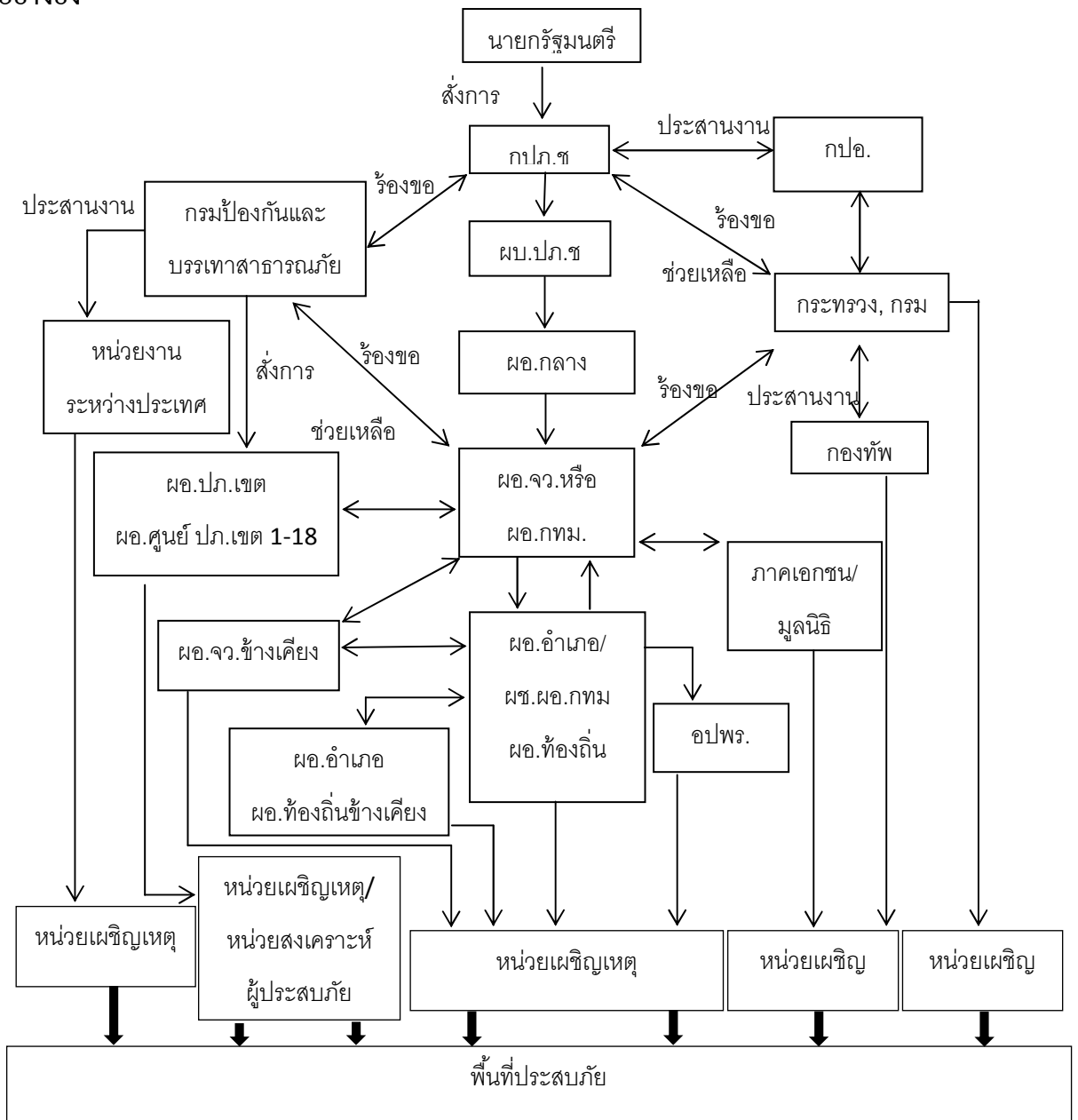
ระดับที่ 2 เป็นความรุนแรงของสาธารณภัยขนาดกลาง โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ผู้อำนวยการจังหวัด หรือ ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ควบคุมสถานการณ์

ระดับที่ 3 เป็นความรุนแรงของสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ผู้อำนวยการกลาง (คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์การป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ / คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ควบคุมสถานการณ์ โดยการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คณะกรรมการป้องกันและอุบัติภัยแห่งชาติ เป็นต้น

ระดับที่ 4 เป็นความรุนแรงของสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง โดยมีผู้รับผิดชอบคือ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย ควบคุมสถานการณ์

แผนภาพที่ 2 - 3 : การบริหารสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรง

อย่างยิ่ง

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ได้กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดำเนินการจัดทำ “แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ” เพื่อเสนอคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ โดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติจะทำการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยมีหน้าที่ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามแนวนโยบายที่คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติกำหนด และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบสำหรับ “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (พ.ศ.2553-2557)” เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2552 โดยในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (พ.ศ.2553-2557) มีเนื้อหา 3 ส่วน คือ 1. หลักการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2. กระบวนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ 3. กระบวนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านความมั่นคง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ปัญญา ศรีสิงห์ , 2556)

1. หลักการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มีขอบเขตของสาธารณภัย มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณภัย และด้านความมั่นคง

1.1 ด้านสาธารณภัย กำหนดไว้ 14 ประเภทภัย ดังนี้

- 1.1.1 อุทกภัยและดินโคลนถล่ม
- 1.1.2 ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน
- 1.1.3 ภัยจากอัคคีภัย
- 1.1.4 ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
- 1.1.5 ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง
- 1.1.6 ภัยแล้ง
- 1.1.7 ภัยจากอวกาศหนาว
- 1.1.8 ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
- 1.1.9 ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม
- 1.1.10 ภัยจากคลื่นสึนามิ
- 1.1.11 ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์
- 1.1.12 ภัยจากโรค แมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด
- 1.1.13 ภัยจากโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ
- 1.1.14 ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ด้านความมั่นคง กำหนดไว้ 4 ประเภทภัย ดังนี้

1.2.1 การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม

1.2.2 การป้องกันและบรรเทาภัยจากทุ่นระเบิด/ทุ่นระเบิด

1.2.3 การป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศ

1.2.4 การป้องกันและระงับการชุมนุมประท้วง/ก่อการจลาจล

ในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัตินั้น คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติจะกำกับดูแลระดับประเทศ และทำการแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการประสานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ” เพื่อประสานการขับเคลื่อนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

2. กระบวนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ได้กำหนดขอบเขตการบริหารจัดการด้านสาธารณภัยไว้ 14 ประเภทภัย ทั้งในเขตจังหวัดและกรุงเทพมหานคร โดยระบุหน่วยงานปฏิบัติการหลัก หน่วยงานปฏิบัติการ หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูอย่างชัดเจน ดังนี้

2.1 ในระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ในกรณีที่ระดับของสาธารณภัยเกินขีดความสามารถของจังหวัด ให้รายงานขอรับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการกลางหรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่งให้เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีในการตัดสินใจ

2.2 ในระดับกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ในกรณีที่ระดับของสาธารณภัยเกินขีดความสามารถของกรุงเทพมหานครให้รายงานขอรับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการกลาง หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง ให้เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีในการตัดสินใจ

3. กระบวนการป้องกันและบรรเทาภัยด้านความมั่นคง

ได้กำหนดขอบเขตการบริหารจัดการด้านความมั่นคงไว้ 4 ประเภทภัย ทั้งในเขตจังหวัดและกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดขอบเขตการบริหารจัดการ โดยระบุเป็นหน่วยงานปฏิบัติการหลัก หน่วยงานปฏิบัติการ หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูไว้อย่างชัดเจน โดยในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (พ.ศ.2553-2557) ฉบับนี้ได้กำหนดบทบาทของกระทรวงกลาโหมให้มีหน้าที่ 5 ประการ ได้แก่

3.1 กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่มีผลกระทบต่อบุคคล อาคาร สถานที่ ทรัพย์สินของทางราชการทหาร รวมทั้งวางแผนอพยพครอบครัว และส่วนราชการทหาร โดยประสานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3.2 ให้ความรู้ด้านวิชาการและการปฏิบัติด้านการทหาร ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น ภัยทางอากาศ การทำลายวัตถุระเบิด การป้องกันและล้างสารเคมี ชีวะรังสี แก่เจ้าหน้าที่รัฐ อาสาสมัคร และประชาชน

3.3 ประสานการปฏิบัติ ชักซ้อม และให้การสนับสนุน การอำนวยความสะดวกและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่างๆ โดยการเข้ารับการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังเพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติยามสงคราม

3.4 อำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแล การปฏิบัติของส่วนราชการกระทรวงกลาโหมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะความเสียหายทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพ และประสิทธิภาพ

3.5 ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยฉุกเฉิน พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สำหรับในส่วนของการติดต่อประสานงานเพื่อขอรับการช่วยเหลือและขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และประเทศสมาชิกอาเซียนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นผู้ดำเนินการ เว้นในกรณีที่หน่วยงานองค์กรระหว่างประเทศที่มีสำนักงานในประเทศไทยสามารถให้ความช่วยเหลือโดยประสานงานกับหน่วยที่รับผิดชอบการจัดการภัยนั้นๆ ได้โดยตรง และให้หน่วยงานที่รับผิดชอบภัยนั้นแจ้งกระทรวงการต่างประเทศ และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทราบ และเพื่อให้การดำเนินงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพไทยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ กองบัญชาการกองทัพไทยจึงได้มีการออกคำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ 405/52 ลง 20 สิงหาคม 2552 ให้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (สบภ.ทท.) โดยมอบหมายให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย (สบภ.บก.ทท.) ทำหน้าที่เป็นศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (สบภ.ทท.) โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้อำนวยความสะดวกศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย และเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารเป็นเลขานุการ มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เสนอนโยบาย และแผนดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไข สาธารณภัย รวมทั้งจัดทำแผนช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองบัญชาการกองทัพไทย

2. อำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแลการปฏิบัติ การดำเนินการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพไทย ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

3. เป็นศูนย์กลางประสานงานส่วนราชการต่างๆ ในกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ หน่วยงานฝ่ายพลเรือนและภาคเอกชนในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

4. ติดตามสถานการณ์ต่างๆอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบ

5. ให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพไทย สนับสนุนข้อมูล และกำลังพล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย เมื่อได้รับการร้องขอ ตลอดจนให้เชิญผู้แทนส่วนราชการต่างๆ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษาหรือร่วมปฏิบัติ และขอรับข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

6. ให้คณะกรรมการฯ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยมีเสนาธิการทหารเป็นประธานกรรมการ และเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารเป็นเลขานุการพิจารณาให้ความเห็นชอบในการสนับสนุนเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามที่ส่วนราชการในกองบัญชาการกองทัพไทย และ/หรือ เหล่าทัพ ร้องขอ เพื่อดำเนินการเบิกจ่ายตามระเบียบ และคำสั่งที่กำหนด

นอกจากนั้น ในคำสั่งฯ ดังกล่าวได้สั่งให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพไทย และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ จัดทำแผนการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกัน แก่ใจ และบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย และให้พิจารณาทบทวน หรือปรับปรุงแผนดังกล่าวให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบาย และแนวทางของกองทัพไทย รวมทั้งให้ติดตามสถานการณ์ รายงานเหตุการณ์ และผลการปฏิบัติงานของหน่วยให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย ทราบอย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาค

รูปแบบของความร่วมมือระหว่างรัฐ (Pattern of Interstate Relations) และระดับของการรวมตัวเชิงภูมิภาค (Degree of Regional Integration) มีส่วนเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพและความมั่นคงแห่งรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในเบื้องต้นนั้น รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภายใต้กรอบขององค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคสามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบหลักประกอบด้วย -

องค์การเหนือรัฐ (Supranational Organization) และองค์การระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Organization) ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมในบทนี้ ได้นำทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาค (Regional Integration Theories) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่(Neo-Functionalism) และทฤษฎีรัฐพหุนิยม (Intergovernmentalism) มาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภายใต้กรอบขององค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคทั้ง 2 รูปแบบหลัก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ (Neo-Functionalism)

จากทฤษฎีหน้าที่นิยมแบบดั้งเดิม (Functionalism) โดย David Mitrany ที่นำเสนอในปี ค.ศ.1933 ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์ที่ประชาชนให้ความสำคัญแก่สถาบันข้ามชาติ เช่น องค์การระหว่างรัฐเป็นสมาชิก (Intergovernmental Organization: IGOs) หรือรัฐที่เกิดการบูรณาการเข้าด้วยกัน ที่ต้องการจะสร้างกลไกให้เกิดสันติภาพอย่างถาวรและยั่งยืน จึงเน้นหลักการ “ปันอธิปไตย” (Sharing of Sovereignty) ดังนั้นทฤษฎีหน้าที่นิยม(Functionalism) ของ David Mitrany จึงเห็นควรตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่เฉพาะแยกต่างหากเป็นภารกิจ โดยรับผิดชอบเพียงภารกิจเดียว และมีความชำนาญเฉพาะ ซึ่งรัฐเองจะรู้สึกว่าจะถูกตัดทอนอำนาจอธิปไตย เนื่องจากองค์กรที่มีภารกิจเฉพาะ ก็จะรับผิดชอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตเป็นส่วนใหญ่ เช่น สุขภาพ คมนาคม ฯลฯ ยิ่งการมีองค์กรเฉพาะหลายด้าน แต่ละองค์กรก็จะมีภารกิจในหลายมิติขึ้น ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับ โลก ดังนั้นรัฐจึงต้องพึ่งพาองค์กรเหล่านี้ โดยไม่สามารถขัดขวางการทำงานขององค์กรเหล่านี้ได้ เนื่องจากเครือข่ายที่ซับซ้อนขึ้นและมีหลายระดับแต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีหน้าที่นิยม(Functionalism) ของ David Mitrany ก็มีข้อจำกัดและจุดอ่อนเพราะทฤษฎีหน้าที่นิยมดังกล่าวกล่าวถึงแต่เพียงหนทาง หรือภารกิจที่เป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือที่มีประสิทธิผล แต่ยังคงขาดปัจจัยที่จะบ่งชี้ให้เกิดเป้าหมาย ซึ่งในเวลาต่อมาทฤษฎีหน้าที่นิยม(Functionalism) ของ David Mitrany ก็ได้ถูกนำมาใช้และพัฒนาเป็นทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ (Neo-Functionalism) ที่มีรากฐานมาจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแนวเสรีนิยม(Liberalism) โดยนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน (American Political Scientist) คือ Ernst B.Haasจากผลงานเรื่อง The Uniting of Europe ที่นำเสนอในปี ค.ศ.๑๙๕๘ และต่อมาได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมโดย Leo N.Lindbergจากผลงานเรื่อง The Political Dynamics of European Integration ที่นำเสนอในปี ค.ศ.1963 โดยแนวคิดของทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ (Neo-Functionalism) นี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างรัฐ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคม ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักของการรวมตัวเชิงภูมิภาค (Regional Integration) โดยเป็นแนวคิดที่เน้นถึงการอธิบายในขอบเขตของประชาคมยุโรป (European Community) ที่เน้นการทำงานของ การกระจายตัวของความร่วมมือ (Spillover) ซึ่งการกระจายตัวของความร่วมมือ(Spillover) นั้นคือแนวโน้มของความร่วมมือในเรื่องหนึ่งๆ ที่จะขยายวง -

ออกไปสู่ความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ คล้ายการสาดกระเซ็นของน้ำ โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องหนึ่งๆ นั้นจะก่อให้เกิดประเด็นหรือปัญหาขึ้นมาอีกชุด ซึ่งส่งผลให้จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในเรื่องนั้นๆ เพิ่มขึ้นไปเพื่อเติมเต็ม และจะเป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนเกิดความร่วมมือที่แน่นแฟ้นและก่อให้เกิดการรวมตัวกันในที่สุด โดยการกระจายตัวของความร่วมมือ (Spillover) นั้นถือว่าเป็นเทคนิคสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้การรวมตัวเชิงภูมิภาคอย่างสหภาพยุโรป (European Union: EU) ประสบความสำเร็จ

ทั้งนี้ การกระจายตัวความร่วมมือ (Spillover) นั้น มักเริ่มต้นจากความร่วมมือจากเรื่องที่เป็นการเมืองระดับล่าง (Low Politics) เช่น เรื่องทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางพลเรือน เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่นประเทศ ก และประเทศ ข มีความร่วมมือกันในการคมนาคมขนส่งทางบกระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของสินค้าที่กว้างขวางขึ้น และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้น แต่การคมนาคมขนส่งดังกล่าวนี้ได้ออกให้เกิดมลพิษที่เกิดจากรถบรรทุกหรือยานพาหนะอื่นๆ ทำให้มีปริมาณควันพิษที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็น การชุมนุมทางการขนส่ง และส่งผลให้เกิดแรงกดดันจากภาคประชาชน (Public Sector) ดังนั้นประเทศ ก และประเทศ ข จึงร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม เพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าว แต่ด้วยเนื่องจากประเทศ ก และประเทศ ข มีกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้แตกต่างกันทั้งสองจึงร่วมมือกันด้านกฎหมายเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการออกกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย ซึ่งก่อให้เกิดสถาบันที่เป็นผู้นำกฎหมายมาบังคับใช้ และจะก่อให้เกิดองค์กรที่มีอำนาจบังคับรัฐต่างๆ ได้ หรือที่เรียกว่าองค์กรเหนือรัฐ (Supranational Organization) ต่อไป

จากคำอธิบายของ Ernst B.Hass ได้กล่าวถึงการรวมตัวเชิงภูมิภาค (Regional Integration) ตามแนวคิดของทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ (Neo-Functionalism) ว่าเป็นกระบวนการกระจายตัว (Spillover) และการขยายขอบเขตความร่วมมือเพื่อการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐ (Ramification) โดยที่การพึ่งพาอาศัยกันในภาคหนึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาในภาคอื่นๆ และด้วยแนวทางดังกล่าวนี้เองทำให้การเชื่อมต่อทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐในเชิงนโยบายจะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในมิติอื่นๆ ตัวอย่างเช่น ระบบการค้าเสรีภายใต้กรอบสหภาพภาษีศุลกากรของยุโรป จะนำไปสู่การประสานกลมกลืนของนโยบายทางเศรษฐกิจ และท้ายที่สุดแล้วจะเกิดสภาวะของการกระจายตัวเข้าสู่ความร่วมมือทางการเมือง นอกจากนี้ Ernst B.Hass ยังให้ข้อเสนอว่าการรวมตัวเชิงภูมิภาค (Regional Integration) เป็นกระบวนการที่ตัวแสดงทางการเมืองถูกชักนำให้โยกย้ายถ่ายโอนความภักดีที่มีต่ออำนาจสูงสุดแห่งรัฐ (Loyalties) ผ่านทางกิจกรรมทางการเมือง (Political Activities) เพื่อผลประโยชน์ที่คาดหวัง และสุดท้ายก็นำมาสู่ศูนย์กลางอำนาจใหม่ซึ่งมีอิทธิพลเหนือ -

รัฐ หรือองค์กรเหนือรัฐ ทั้งนี้การรวมตัวเชิงภูมิภาค ยังอาจได้รับแรงขับเคลื่อนจากกลไกความร่วมมือทางวิชาการ และการขยายขอบเขตองค์ความรู้ทางเทคโนโลยี ที่มีความสลับซับซ้อน ในขณะที่กระบวนการถ่ายโอนอำนาจกำลังดำเนินอยู่นั้น ค่านิยมร่วมและผลประโยชน์ที่คาดหวังจะถูกปรับเปลี่ยนจากระดับรัฐสู่ระดับภูมิภาคด้วย

นอกจากนี้ Leon N. Lindberg ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีหน้าที่นิยามใหม่ โดยกล่าวว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานระหว่างรัฐ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดร่วมกัน นั่นคือการรวมตัวทางการเมือง ดังนั้นกระบวนการนี้จึงมีลักษณะเป็นวิวัฒนาการที่มีความต่อเนื่องของระบบการตัดสินใจร่วมกันระหว่างรัฐ โดยที่รัฐยินยอมที่จะลดความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย เพื่อแสวงหาแนวทางการดำเนินงานและการตัดสินใจร่วมกันในระดับสถาบันเหนือรัฐ รวมถึงความสมัครใจที่จะลดหรือยกเลิกข้อกำหนดที่เป็นอุปสรรคต่อการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการทุน และแม้แต่การติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชน ซึ่งแนวคิดของ Leon N. Lindberg เชื่อว่าการรวมตัวเชิงภูมิภาค จะประสบความสำเร็จได้ในบริบทที่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลเหนือการเมือง โดยการเมืองจะเป็นเพียงแ่งค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการรวมตัวเชิงภูมิภาคเท่านั้น

2. ทฤษฎีรัฐพหุนิยม

เป็นทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาค ที่มองว่ารัฐเป็นศูนย์กลาง ในกิจกรรมระหว่างประเทศ โดยนักรัฐศาสตร์ คือ Stanley Hoffmann และ Andrew Moravcsik ซึ่งมีมุมมองเกี่ยวกับการรวมตัวเชิงภูมิภาคที่แตกต่างจากแนวคิดตามแบบหน้าที่นิยามใหม่ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกระจายตัวของความร่วมมือจากภาคส่วนหนึ่งไปสู่อีกภาคส่วนหนึ่ง โดยทั้ง Stanley Hoffmann และ Andrew Moravcsik ต่างก็เห็นพ้องต้องกันเป็นพื้นฐานว่ารัฐเป็นตัวแสดงหลักท่ามกลางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เต็มไปด้วยการช่วงชิงอำนาจและผลประโยชน์แห่งรัฐ โดยเฉพาะในประเด็นการปกป้องอำนาจอธิปไตยของรัฐนั่นเอง

จากคำอธิบายของ Stanley Hoffmann ได้กล่าวถึงการรวมตัวเชิงภูมิภาคตามแนวคิดของทฤษฎีรัฐพหุนิยม ว่าการคงอยู่และเปลี่ยนแปลงของระบบระหว่างประเทศ จากระบบสองขั้วอำนาจในยุคสงครามเย็น เข้าสู่ระบบขั้วมหาอำนาจเดียวในยุคหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต จนถึงระบบหลายขั้วอำนาจในยุคโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจนั้น ต่างก็มีเหตุปัจจัยและบทสรุปในตัวของมันเอง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงตัวแสดงตั้งแต่ระดับภายในประเทศสู่สถานการณ์เชิงภูมิรัฐศาสตร์ และสิ้นสุดที่ผลลัพธ์ของเหตุปัจจัยนั้น จากแนวคิดนี้ การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐหรือการรวมตัวเชิงภูมิภาค จึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งเป็นผลมาจากการเมืองภายในของรัฐสมาชิก และแนวร่วมหรือพันธมิตรของแต่ละรัฐในระบบระหว่างประเทศนั้น

นอกจากนี้ Stanley Hoffmann ยังได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ตรรกะของการรวมตัวของรัฐ กับตรรกะของความหลากหลาย โดยที่ตรรกะของความหลากหลายนี้
เองที่เป็นตัวกำหนดระดับของกระบวนการกระจายตัวของความร่วมมือ ดังที่เสนอไว้ตามแบบ
หน้าที่นิยมใหม่ ซึ่ง Stanley Hoffmann ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์แห่งรัฐ
แล้วนั้น รัฐแต่ละรัฐจึงพยายามที่จะ “แสวงหาความมั่นคง” หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็น
“ความไม่มั่นคงที่ยังสามารถควบคุมได้” จากความร่วมมือกับรัฐอื่นมากกว่า “ความไม่มั่นคงที่
สามารถควบคุมได้” อันเกิดมาจากการรวมตัวรัฐ ทั้งนี้ความไม่มั่นคงตามที่ Stanley Hoffmann เสนอ
ไว้หมายถึงกระบวนการที่การเมืองเข้ามามีบทบาทอยู่ในระดับสูงต่อผลประโยชน์แห่งรัฐ มากกว่า
กระบวนการกระจายตัวของความร่วมมือที่การเมืองมีบทบาทอยู่ในระดับต่ำ

จากคำอธิบายของ Andrew Moravcsik ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีรัฐพหุนิยม
โดยกล่าวว่าผลประโยชน์แห่งรัฐเป็นผลจากความขัดแย้งทางการเมืองภายในจากการที่กลุ่มสังคม
ต่อสู้กันเพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ดังนั้นการทำความเข้าใจกับการเมืองภายในประเทศ จึงเป็น
เงื่อนไขที่สำคัญสำหรับการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างรัฐ สำหรับ Andrew
Moravcsik เชื่อว่าแนวคิดการรวมตัวเชิงภูมิภาค เช่นการรวมตัวของประชาคมยุโรป โดยการ
ตัดสินใจร่วมกันภายใต้กรอบความร่วมมือนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นท่ามกลางสถานะอนาธิปไตย หากแต่คง
อยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงร่วมกันที่ได้รับการยอมรับมาแต่เดิม ควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิและ
ทางเลือกในการตัดสินใจตามบทบาทและความต้องการของตัวแสดงทางสังคมและรัฐสมาชิก ซึ่ง
การรวมตัวของรัฐ ตามแนวทางนี้จึงเป็นวิถีทางที่สำคัญสำหรับรัฐสมาชิกในการบรรลุถึงการ
กำหนดนโยบายสาธารณะต่างๆ โดยผ่านกระบวนการเจรจาในระดับภูมิภาคและนั่นเป็นเพราะการ
รักษาผลประโยชน์แห่งรัฐที่เกิดจากการบรรลุผลการเจรจาระดับภูมิภาคเองที่ทำให้รัฐบาลสามารถ
ขยายขอบเขตอำนาจในระดับภูมิภาค และเมื่อพิจารณาในทางกลับกันจะเห็นได้ว่ารัฐบาลก็ยัง
สามารถสร้างความน่าเชื่อถือและฐานอำนาจภายในประเทศไว้ได้

จากทฤษฎีรัฐพหุนิยมที่ได้มีการพัฒนามาจากทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศดั้งเดิม เช่นทฤษฎีสัจนิยม และทฤษฎีร่วมสมัยอย่างทฤษฎีสัจนิยมใหม่ ซึ่งมองการติดต่อ
และเจรจาต่อรองระหว่างประเทศ รวมไปถึงการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศหรือรัฐนั้น มี
จุดประสงค์เพื่อดำรงความเป็นรัฐและความอยู่รอดของรัฐ รวมถึงการได้มาซึ่งผลประโยชน์ของรัฐ
ซึ่งการตัดสินใจใดๆของรัฐนั้นจะยึดถือผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก และรัฐบาลจะเป็นผู้ที่ทำการ
ตัดสินใจและตกลงใจในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่างๆระหว่างประเทศ โดยกิจกรรมต่างๆ
ดังกล่าวนี้จะต้องไม่กระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐด้วย ทั้งนี้ ทฤษฎีรัฐพหุนิยมจะมองว่ารัฐนั้น
เป็นตัวแสดงหลักของกิจกรรมระหว่างประเทศ โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ จะดำเนินการ -

ผ่านช่องทางรัฐบาลของแต่ละประเทศ ซึ่งอันที่จริงแล้วทฤษฎีรัฐพหุนิยมนั้น ไม่ได้กล่าวเน้นถึงเรื่องการรวมตัวของรัฐเท่าใดนัก เนื่องจากเชื่อว่ารัฐไม่สามารถจะรวมตัวกันได้ เพราะการรวมตัวที่แท้จริงนั้นจะกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของตนหากแต่ยอมรับความร่วมมือระหว่างรัฐ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติในโลกปัจจุบันในการร่วมมือกันแสวงหาผลประโยชน์ของชาติ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าทฤษฎีรัฐพหุนิยม จะไม่ยอมรับการรวมตัวของรัฐเท่าใดนัก แต่ก็กล่าวว่าการสละอำนาจอธิปไตยของแต่ละประเทศบางส่วนเพื่อความร่วมมือระหว่างกันนั้นก็ไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ หากการยอมสละอำนาจอธิปไตยของแต่ละประเทศบางส่วนที่ว่านั้นนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ เช่น การเกิดคณะกรรมการยุโรป และศาลยุติธรรมแห่งยุโรป อย่างไรก็ตาม การที่ความร่วมมือระหว่างกันต่างๆจะพัฒนาไปจนก่อให้เกิดสถาบันหรือองค์กรที่มีอำนาจเหนือรัฐนั้น ทางทฤษฎีรัฐพหุนิยมเชื่อว่าไม่สามารถเป็นไปได้

ภาพอนาคตของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนด้านการบรรเทาภัยพิบัติ

ความร่วมมือระหว่างรัฐของประชาคมอาเซียนดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มและความเป็นไปได้ไม่น้อยที่จะเกิดการพัฒนานำไปสู่การรวมตัวของรัฐที่เป็นองค์กรหรือรัฐ ดังเช่นสหภาพยุโรป เพราะแต่ละชาติสมาชิกอาเซียนต่างก็คำนึงถึงการปกป้องอำนาจอธิปไตยและผลประโยชน์ของรัฐเป็นหลัก โดยอุปสรรคสำคัญที่ทำให้อาเซียนไม่สามารถเกิดเป็นการรวมตัวของรัฐที่เป็นองค์กรเหนือรัฐได้ เนื่องจากปัญหาของความแตกต่างในผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศจากปมประวัติศาสตร์ ปัญหาข้อพิพาททางเขตแดนระหว่างรัฐสมาชิก รวมถึงปัญหาการแข่งขันกันสร้างและสะสมกำลังทางทหาร ตลอดจนหลักการพื้นฐานที่สมาชิกอาเซียนต่างยึดถือ คือ การไม่เข้าไปยุ่งหรือแทรกแซงกิจการภายในของแต่ละประเทศ และการเคารพในหลักอำนาจอธิปไตยที่จะไม่ละเมิดประเทศอื่นๆ เป็นต้น

สำหรับภาพอนาคตและความเป็นไปได้ในอีก 20-30 ปีข้างหน้าของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยความร่วมมือด้านความมั่นคงภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนนั้น มีแนวโน้มและความเป็นไปได้สูงที่จะมีการสร้างความร่วมมือระหว่างกันมากยิ่งขึ้นเพื่อการปกป้องการคุกคามจากภัยคุกคามร่วมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทั้งในทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยตนเอง เช่น การบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ การต่อต้านการก่อการร้าย และการรักษาสันติภาพ เป็นต้น สำหรับประเด็นการสร้างความร่วมมือของอาเซียนในการจัดตั้ง “กองกำลังบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน” นั้น มีความสำคัญและจำเป็นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตอบสนองอย่างเร่งด่วนฉุกเฉินต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ -

ของภูมิภาคอาเซียน โดยการทำให้ความช่วยเหลือเพื่อการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาคเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่ง “กองกำลังบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน” ถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในการสร้างความร่วมมือในประเด็นความมั่นคงนอกกรอบ เพราะการจัดตั้ง “กองกำลังบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน” ดังกล่าวจะทำให้เกิดเป็นมาตรฐานของกองทัพประเทศต่างๆ ในการเผชิญกับภัยคุกคามนอกกรอบในมิติต่างๆ ร่วมกันของสมาชิกอาเซียน สำหรับภาพอนาคตและความเป็นไปได้ในอีก 20-30 ปีข้างหน้าของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในการร่วมจัดตั้ง “กองกำลังบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน” ในรูปของการใช้กองกำลังร่วมระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้มาตรฐานวิธีปฏิบัติหรือระเบียบปฏิบัติประจำเดียวกันนั้น มีแนวโน้มว่าจะเป็นไปได้ แต่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากในทางปฏิบัติ เพราะการจัดตั้งในลักษณะของกองกำลังร่วมดังกล่าวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ส่งผลกระทบต่อประเด็นความมั่นคงโลกและภูมิรัฐศาสตร์โลก รวมถึงการรักษาผลประโยชน์ระหว่างผลประโยชน์ของชาติกับผลประโยชน์ของภูมิภาค นอกจากนี้ความพร้อมของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนเองก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการจัดตั้งกองกำลังร่วมกัน

สำหรับภาพอนาคตในอีก 20-30 ปีข้างหน้าของภัยคุกคามที่เกิดจากภัยพิบัติขนาดใหญ่ มีแนวโน้มของความรุนแรงและความถี่ที่เพิ่มมากขึ้น และภูมิภาคอาเซียนเองก็มีความเสี่ยงสูงต่อภัยคุกคามดังกล่าว เนื่องจากภูมิภาคอาเซียนตั้งอยู่ในแนวของ “วงแหวนแห่งไฟ” (Ring of Fire) ที่ทำให้มีความเสี่ยงของการเกิดแผ่นดินไหวสูง ตลอดจนผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก จากภาวะโลกร้อน ทำให้ภูมิภาคมีความแปรปรวน เป็นสาเหตุทำให้เกิดภัยพิบัติขึ้นบ่อยครั้งและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต นอกจากนี้ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ การเพิ่มขึ้นของประชากร และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งขับเคลื่อนให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งการทำลายสิ่งแวดล้อมและเร่งทำให้เกิดวงจรของภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงตามมา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ในเชิงสถิติว่าภัยคุกคามต่างๆ ที่เกิดจากภัยพิบัติขนาดใหญ่ มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก

สำหรับศักยภาพในปัจจุบันของกองทัพไทยในการดำรงสภาพเตรียมพร้อม เพื่อการให้ความช่วยเหลือด้านการบรรเทาภัยพิบัติภายในภูมิภาคอาเซียนนั้น กองทัพไทยมีขีดความสามารถและความพร้อมในการบรรเทาภัยพิบัติในการช่วยเหลือเร่งด่วนฉุกเฉิน และขั้นการฟื้นฟูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะมีความพร้อมในด้านกำลังพลและความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็ว แต่ด้วยข้อจำกัดในหลายประการทำให้ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการในด้านต่างๆ เช่น การจัดหาเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ –

และเหมาะสมในการสนับสนุนภารกิจด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการภัยพิบัติที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ การขาดความชำนาญของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน รวมถึงการขาดประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนการขาดการบูรณาการการจัดการภัยพิบัติในการระดมการให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติอย่างเป็นระบบครอบคลุมตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย ระยะเกิดภัย และระยะหลังเกิดภัย ทั้งที่เป็นการจัดการภัยพิบัติภายในประเทศ และการจัดการภัยพิบัติระหว่างประเทศภายในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งกองทัพไทยมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพในประเด็นต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือด้านการบรรเทาภัยพิบัติภายในภูมิภาคอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และพร้อมสำหรับการเข้าผู้การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในอนาคตต่อไป

การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยในการบรรเทาภัยพิบัติในอาเซียน

ภัยคุกคามด้านความมั่นคงในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ต้องเตรียมกำลังทหารจำนวนมากสำหรับการเผชิญกับสงครามตามแบบอันมาจากความขัดแย้งโดยตรงระหว่างรัฐต่อรัฐมาเป็นการเตรียมความพร้อมของกำลังทหารให้สามารถปฏิบัติการได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อเผชิญกับความท้าทายจากภัยคุกคามนอกกรอบแบบในประเด็นของความมั่นคงนอกกรอบแบบ ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และขยายขอบเขตความหมายของภัยคุกคามด้านความมั่นคงออกไปอย่างกว้างขวาง เช่น ภัยจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นในภูมิภาค ทำให้เกิดการรวมตัวของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อการบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติร่วมกันภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ปัจจุบันกองทัพในอาเซียนต้องเผชิญกับภัยคุกคามทั้งทางทหารและมีใช้ทหารซึ่งรวมถึงสาธารณสุขและภัยพิบัติต่างๆ หลากหลายรูปแบบ สำหรับกองทัพไทยมีบทบาทสำคัญตามที่ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 77 ให้ทหารมีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งโดยศักยภาพของกองทัพไทยที่เป็นที่ยอมรับในบทบาทของการให้ความช่วยเหลือด้านภัยพิบัติได้เป็นอย่างดี แต่ก็มิประเด็นปัญหาต่างๆ ในด้านการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ โดยสามารถสรุปเป็น 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้ในงานสาธารณสุข

โดยอุปกรณ์/เครื่องมือต่างๆ ที่กองทัพไทยมีประจำการอยู่ส่วนใหญ่มักจะเป็นยุทธโปกรณ์ที่ใช้ในทางการทหารที่ไม่ได้ถูกออกแบบหรือจัดหาเพื่อภารกิจการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาภัยพิบัติ -

โดยตรง ดังนั้นการนำยุทธโศปกรณ์ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในงานสาธารณสุขจึงอาจไม่มีความเหมาะสมกับภารกิจเพื่อการช่วยเหลือภัยพิบัติ หรือมีประสิทธิภาพได้เท่าเทียมกับอุปกรณ์/เครื่องมือที่ออกแบบมาเพื่อใช้ในการกิจการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาภัยพิบัติโดยตรง เช่น การนำรถสะเท็นน้ำสะเท็นบกมาผลักดันน้ำ การนำสะพานทอดข้ามของทหารช่างมาใช้เป็นสะพานชั่วคราว เมื่อถนนถูกตัดขาด การนำยานรบมารับส่งประชาชน การนำเฮลิคอปเตอร์ซึ่งไม่มีอุปกรณ์ช่วยชีวิต มาดัดแปลงสำหรับลำเลียงผู้บาดเจ็บ การนำเรือรบมาใช้ในการกู้ภัยทางทะเล และการนำหน่วยกำลังรบมาทำงานค้นหากู้ภัย/งานช่าง/งานก่อสร้าง เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการใช้งานที่ไม่ตรงกับภารกิจแล้ว การนำยุทธโศปกรณ์เพื่อการรบมาใช้ในการช่วยเหลือภัยพิบัติทำให้กองทัพย่อมสูญเสียความพร้อมรบ หรือมีสภาพความพร้อมรบที่ลดลง และต้องใช้เวลา รวมถึงงบประมาณในการฟื้นฟู หรือการซ่อมบำรุงเป็นจำนวนมาก ซึ่งยุทธโศปกรณ์ทางทหารจัดเป็นยุทธโศปกรณ์ที่มีราคาแพง โดยชิ้นส่วนอะไหล่ส่วนใหญ่ต้องจัดหาจากต่างประเทศ ประกอบกับการที่กองทัพไทยยังขาดการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้กองทัพไทยต้องใช้งบประมาณสูงในการจัดหาและบำรุงรักษา ดังกล่าว ในขณะที่ประเทศไทยมีงบประมาณจำกัดและมีความเร่งด่วนที่จะต้องใช้งบประมาณในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติในด้านอื่น ๆ ที่มีความเร่งด่วนสูงกว่า ส่งผลให้การจัดหาของกองทัพไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการ และที่สำคัญในการนำยุทธโศปกรณ์ทางทหารเพื่อการรบไปใช้ในงานสาธารณสุขที่ขาดซึ่งความมีประสิทธิภาพและความทันสมัย หรือได้มาตรฐานเทียบเท่าอุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้ในงานสาธารณสุขนั้นๆ โดยตรง เช่น การขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นในการช่วยชีวิต ลูกศรระหว่างการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บก็อาจทำให้เกิดความเสี่ยงถึงชีวิตกับผู้บาดเจ็บที่ต้องการความช่วยเหลือทางการแพทย์อย่างเร่งด่วน เป็นต้น นอกจากนี้ในกรณีที่ต้องสนธิขีดความสามารถของกองทัพไปใช้ในการช่วยเหลือภัยพิบัติโดยทำงานร่วมกับหน่วยงานพลเรือนอาจมีปัญหาการเข้ากันได้ของระบบต่างๆ เช่น ระบบการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากเครื่องมือสื่อสารของกองทัพมักเน้นถึงการรักษาความลับ โดยมีการเข้ารหัส หรือเป็นระบบเฉพาะ จึงอาจเกิดจะทำให้เป็นอุปสรรคในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงกองทัพไทยมียุทธโศปกรณ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกิจการช่วยเหลือภัยพิบัติได้อย่างจำกัดภายในประเทศ และอาจไม่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการช่วยเหลือภัยพิบัติแก่สมาชิกอาเซียนตามข้อตกลงความร่วมมือของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนที่จะดำเนินการต่อไป

2. คุณภาพกำลังพล

การบริหารจัดการกำลังพลที่ดีต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้กองทัพไทยมีกำลังพลที่มีคุณภาพและสามารถรองรับการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เริ่มตั้งแต่การบรรจุ/แต่งตั้ง การทดแทน ตลอดจนการบำรุงขวัญและสวัสดิการ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการ -

ปฏิบัติงาน สำหรับการคัดเลือกกำลังพลเพื่อเข้ารับบรรจุลงตำแหน่งของกองทัพไทยนั้น ส่วนใหญ่ จะมีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานที่รับผิดชอบ และมีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการบรรเทาภัยพิบัติ และมีความเข้าใจในหลักการ ของการเตรียมความพร้อมเพื่อการบรรเทาภัยพิบัติ และมีการฝึกอบรมกำลังพลเพื่อการดำรง ชีวิตความสามารถอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการพัฒนาคุณภาพกำลังพลด้านคุณธรรมและจริยธรรม และมีการบริหารจัดการกำลังพล ที่ดี เช่น ขวัญและสวัสดิการ เป็นต้น ซึ่งกองทัพไทย อาจมีความได้เปรียบในเรื่องของการที่มีกำลังพลที่มีระเบียบวินัยและความพร้อมสูง ทำให้ถูกมองว่าเป็นกำลังพลเอนกประสงค์ที่สามารถถูกนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และกองทัพไทยก็สามารถจะดำเนินการได้อย่างเต็มความสามารถในทุกเรื่องตามที่ได้รับมอบใน ฐานะกลไกของรัฐ อย่างไรก็ตามจากความจริงที่ว่าในการดำเนินการใดๆ หากต้องการความมั่นใจ ในผลสำเร็จแล้ว ย่อมจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพ ของกำลังพล โดยการเตรียมการและการฝึกฝน ทักษะของผู้ที่จะปฏิบัติงานเพื่อเป็นการป้องกันและลดสาเหตุของความผิดพลาดต่างๆที่อาจเกิดขึ้น ได้ระหว่างการทำงาน โดยเฉพาะภารกิจที่มีความเสี่ยงสูงย่อมต้องการความชำนาญที่พิเศษเฉพาะ ด้านทั้งนี้กำลังพลของกองทัพไทยก็อยู่ภายใต้หลักการดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้นการนำกำลังพลที่ขาด หรือยังไม่มีความพร้อม ทักษะ และความชำนาญ โดยเฉพาะทักษะและความชำนาญเฉพาะด้าน ไปใช้ในภารกิจช่วยเหลือภัยพิบัติร้ายแรงนั้น นอกจากจะเป็นการดำเนินการที่ อาจจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรแล้ว อาจจะทำให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตัวของกำลังพลเอง ผู้ร่วมงานและประชาชนหรือผู้ที่ต้องการรับความช่วยเหลือในที่สุดที่สุด

การแบ่งมอบภารกิจ

การแบ่งมอบภารกิจให้กับหน่วยรับผิดชอบต่างๆ ในการบริหารจัดการสาธารณภัยของ ไทยยังขาดรูปแบบและความชัดเจน โดยเฉพาะการแบ่งมอบภารกิจระหว่างหน่วยงานพลเรือนกับ กองทัพ ซึ่งการแบ่งมอบภารกิจในการบริหารจัดการสาธารณภัยของไทยควรมีการแบ่งมอบให้กับ หน่วยรับผิดชอบต่างๆตามความเหมาะสมกับขีดความสามารถและข้อจำกัดของหน่วยงานเหล่านั้น โดยการทำให้สอดคล้องตามขั้นการช่วยเหลือในคู่มือระเบียบปฏิบัติประจำของกองกำลังนานาชาติ ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ ที่แบ่งเป็น ขั้นการช่วยเหลือเร่งด่วน จุกฉุนและขั้นการฟื้นฟู ซึ่งจะสามารถช่วยทำให้การช่วยเหลือภัยพิบัติของไทยมีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้นทั้งในด้านความรวดเร็วและการตัดสินใจ นอกจากนี้แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วผู้นำทางทหารจะได้ ชื่อว่าเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาและการบริหารองค์การรวมถึงความเชี่ยวชาญ ในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความรวดเร็วในการสั่งการและมี -

ความรับผิดชอบสูง ประกอบกับการมีคุณธรรมและจริยธรรม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การดำรงไว้ซึ่งคุณลักษณะต่างๆเหล่านี้ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ซึ่งกองทัพไทยจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำในทุกๆระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนขององค์การ ทั้งนี้ โดยปกติแล้วภารกิจด้านการช่วยเหลือภัยพิบัติจะเป็นภารกิจที่หน่วยงานพลเรือนได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก โดยมีการจัดโครงสร้างการบริหารและระบบในการปฏิบัติงานต่างๆตามรูปแบบนิยมของฝ่ายพลเรือน ซึ่งปัญหาที่พบก็คือ ในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉินที่ต้องการความรวดเร็วในการตัดสินใจอย่างเร่งด่วนจากผู้ที่รับผิดชอบหรือผู้ที่มีอำนาจสั่งการไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที ในขณะที่กองทัพไทยเองแม้จะเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเท่านั้น แต่การที่กองทัพไทยได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีสำหรับการตัดสินใจหรือตกลงใจทางทหาร ซึ่งมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับการตัดสินใจในสถานการณ์ดังกล่าว และในทำนองเดียวกันนี้ ทำอย่างไรส่วนราชการพลเรือนจึงจะสามารถตัดสินใจและอนุมัติการปฏิบัติให้ได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เพื่อให้กองทัพไทยมีเวลาในการเตรียมการ การดำเนินการ และสามารถปฏิบัติตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากว่ากลไกในการตัดสินใจเป็นไปอย่างล่าช้าหรือไม่ทันการแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การบูรณาการตามแผนการบริหารจัดการสาธารณภัยของไทย

การบูรณาการในส่วนของกองทัพเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการบริหารจัดการสาธารณภัยของไทย ในที่นี้จะประกอบด้วย การมีหลักนิยม การสนธิกำลัง และการฝึกพร้อมกัน โดยปัญหาที่พบในการบริหารจัดการสาธารณภัยของกองทัพไทยในส่วนของการมีหลักนิยม คือแม้หน่วยงานต่างๆจะมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานให้มีความสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (ปี53-57) รวมถึงมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติประจำและมีการซักซ้อมเพื่อทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจ ตลอดจนมีการทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาหลักนิยมของกรปฏิบัติงานทั้งการศึกษาด้านกฎหมายและความรู้จากข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา แต่โดยภาพรวมแล้วยุทธศาสตร์ด้านการบรรเทาภัยพิบัติของหน่วยงานต่างๆยังขาดความชัดเจนที่จะทำให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับด้านการสนธิกำลัง ถึงแม้กองทัพไทยจะมีแผนในการระดมสรรพกำลังและการใช้ทรัพยากรต่างๆร่วมกันระหว่างเหล่าทัพและพลเรือน ตลอดจนมีการจัดทำแผนงานและแบ่งมอบความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละระดับ รวมถึงมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานในการปฏิบัติการร่วมที่ชัดเจนระหว่างเหล่าทัพและพลเรือน แต่การบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดแผนรองรับ -

และแนวทางในการปฏิบัติกรร่วมกัน เมื่อเกิดเหตุการณ์จริงในสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกับเหล่าทัพ และพลเรือน รวมถึงประเทศต่างๆภายในภูมิภาคยังไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ สำหรับด้านการ ฝึกกรร่วมกัน แม้ว่ากองทัพไทยจะมีระบบควบคุมและสั่งการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการฝึกซ้อม สถานการณ์ภัยพิบัติกับเหล่าทัพ พลเรือน และมิตรประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ทั้งที่เป็น การฝึกในที่บังคับการ และการฝึกซ้อมการบรรเทาภัยพิบัติภาคสนาม แต่ด้วยข้อจำกัดด้านการ จัดการฝึกความชำนาญเฉพาะทางในด้านต่างๆเกี่ยวกับการบรรเทาภัยพิบัติ และขีดความสามารถใน การเคลื่อนย้ายทั้งภายในและต่างประเทศ ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติภารกิจได้อย่างทันท่วงที ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ตามแผนการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทยใน ปัจจุบัน ได้กำหนดความรับผิดชอบและมอบอำนาจอย่างชัดเจน โดยอิงโครงสร้างปกติของ กระทรวงมหาดไทยให้เป็นแกนกลางในลักษณะครอบคลุมเป็นพื้นที่ โดยมอบให้ส่วนราชการต่างๆ จัดตั้ง “หน่วยเผชิญเหตุ” เข้าไปดำเนินการให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติในพื้นที่ตามการร้องขอ ซึ่งการ ดำเนินการภายใต้แนวคิดหรือข้อกำหนดดังกล่าวนี้ ความสำเร็จของการบริหารจัดการสาธารณภัย ของประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับหน่วยเผชิญเหตุของกองทัพไทย กระทรวง กรม และหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนภาคเอกชน/มูลนิธิฯ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในส่วนของกองทัพไทยเองไม่ได้มีการจัดหน่วยงานที่มี ความชำนาญเฉพาะด้านสำหรับการช่วยเหลือภัยพิบัติในภาวะปกติ หรือมีก็มืออยู่อย่างจำกัด ดังนั้น เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤติที่จะต้องมีการสนธิกำลังเฉพาะกิจเข้าดำเนินการตามแต่จะ ได้รับมอบพื้นที่ จึงนำมาซึ่งปัญหาหลายประการ ได้แก่ การขาดความพร้อมและทักษะความชำนาญของกำลังพลและ หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติ เนื่องจากขาดการซักซ้อมและขาดการเตรียมแผนการปฏิบัติที่ ดี การขาดความเชี่ยวชาญพื้นที่ เนื่องจากไม่มีการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบไว้ตั้งแต่ภาวะปกติ ทำให้ ไม่มีการเตรียมการอย่างต่อเนื่อง การขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่มีการแบ่งมอบงานล่วงหน้า และขาดการซักซ้อมในลักษณะการบูรณาการในภาพรวม ของประเทศ โดยใช้สถานการณ์เฉพาะที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งส่วนใหญ่ในการปฏิบัติที่ผ่าน มาจะเป็นการซักซ้อมเฉพาะพื้นที่จุดใดจุดหนึ่งตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้นเป็นครั้งคราว ทำให้ หน่วยรับผิดชอบหลักที่ดูแลภาพรวมในระดับนโยบายของประเทศขาดประสบการณ์ในการบริหาร จัดการ ตลอดจนการสั่งการในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดภัยพิบัติร้ายแรงระดับประเทศ

ความร่วมมือบริหารจัดการภัยพิบัติในอาเซียน

จากการรวมกลุ่มของประเทศอาเซียนเพื่อร่วมมือกันในการจัดการกับภัยพิบัติใน ภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นการจัดโครงสร้างคณะผู้ทำงานที่รับผิดชอบ กรอบแนวทางในการปฏิบัติงาน -

ร่วมกัน หรือข้อตกลงร่วมกันในการจัดการภัยพิบัติ ทำให้เห็นได้ว่าความร่วมมือบริหารจัดการภัยพิบัติในอาเซียนมีการวางแผนปฏิบัติและการดำเนินการที่ชัดเจนเป็นระบบ อย่างไรก็ตามแม้ว่าอาเซียนจะมี AADMER เป็นกรอบความร่วมมือในการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียนแบบครบวงจร แต่ในทางปฏิบัติอาเซียนไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากขาดความพร้อมในการซักซ้อมในวิธีปฏิบัติสำหรับระบบเตรียมพร้อมและการประสานงานในการปฏิบัติการณ์ร่วมกันของภูมิภาคอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ขาดความเป็นเอกภาพและการตระหนักถึงความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติร่วมกัน รวมถึงการบริหารจัดการภัยพิบัติภายในภูมิภาคที่มี AHA Centre เป็นศูนย์กลางยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดผู้สนับสนุนการดำเนินงาน การขาดแคลนงบประมาณ การขาดการประสานความร่วมมือจากสมาชิกอาเซียน ทั้งการตรวจสอบ การสำรวจความเสี่ยง การกระจายข้อมูล และการแจ้งเตือนภัย เป็นต้น นอกจากนี้การที่อาเซียนยังไม่มีแผนชัดเจน หรือความเป็นไปได้ในการสร้างความร่วมมือบริหารจัดการภัยพิบัติในอาเซียน โดยการจัดตั้ง “กองกำลังบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน” ในรูปของการใช้กองกำลังร่วมระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้มาตรฐานวิธีปฏิบัติหรือระเบียบปฏิบัติประจำเดียวกัน ตามขอบเขตที่กำหนดในข้อตกลงความร่วมมือของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เพื่อการตอบสนองอย่างเร่งด่วนฉุกเฉิน ต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติภายในภูมิภาคอาเซียนให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นผลทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการภัยพิบัติร่วมกันของอาเซียนยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร (ปัญญา ศรีสิงห์ , 2556)

บทที่ 3

ความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน

กลุ่มประเทศอาเซียนมีพื้นที่และอาณาบริเวณที่กว้างขวางมาก มีอาณาเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์และภูมิประเทศที่มีความเสี่ยงและโอกาสแห่งการเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่มาก ทั้งในพื้นที่บนบก พื้นที่ทางอากาศและอาณาบริเวณทางทะเล กลุ่มประเทศอาเซียนเมื่อได้มีกระบวนการจะสร้างธรรมนูญเน้นข้อตกลงความร่วมมืออาเซียน (ASEAN Charter) แล้ว โอกาสและช่องทางระบบความร่วมมือในด้านต่างๆจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะช่องทางและโอกาสแห่งความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมในการบรรเทาสาธารณภัยในด้านต่างๆ

ข้อตกลงความร่วมมือทางการทหาร

ประเทศไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนมีข้อตกลงร่วมด้านการให้ความช่วยเหลือและกำหนดกรอบความร่วมมือใน 5 ด้านสำคัญ คือ

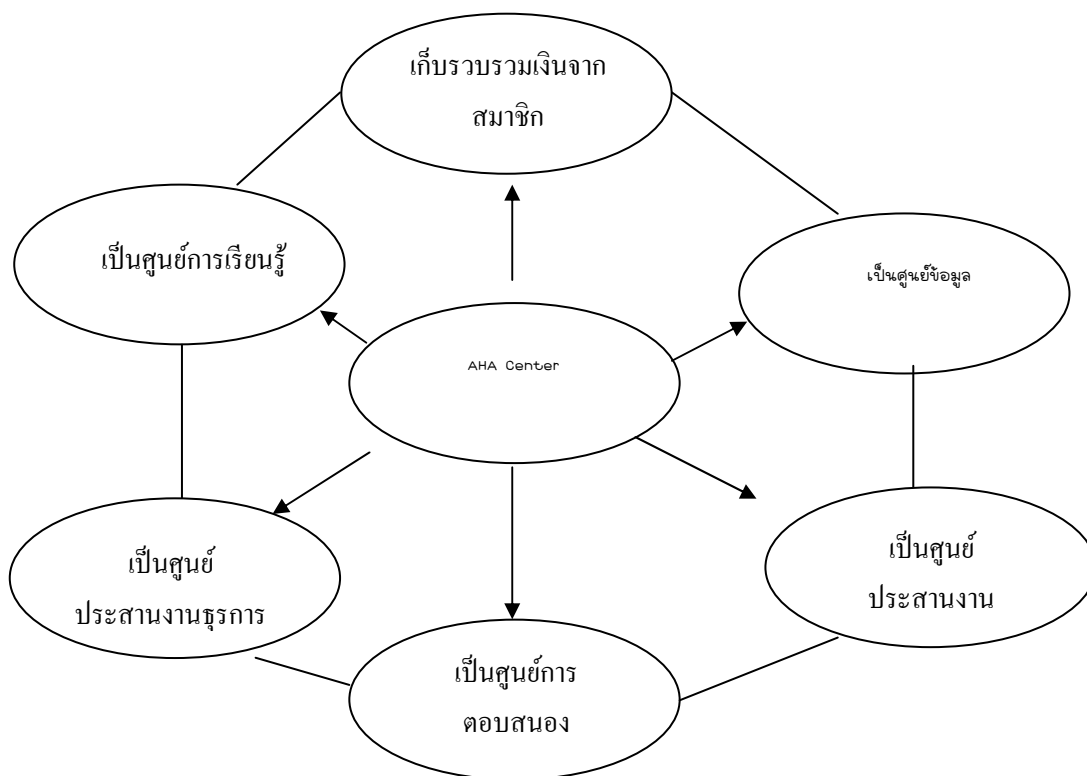
1. ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
2. ความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล
3. ความร่วมมือด้านการแพทย์ทหาร
4. ความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย
5. ความร่วมมือด้านการรักษาสันติภาพ

เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2554 ได้มีข้อตกลงการจัดตั้งศูนย์ AHA Center กำหนดให้ประเทศสมาชิกบริจาคเงินเข้ากองทุนจำนวนเท่ากันทุกปี ปีละ 30,000 ดอลลาร์สหรัฐ และให้ศูนย์ AHA Center มีบทบาท 5 ประการ คือ

1. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านภัยพิบัติอาเซียน
2. เป็นศูนย์กลางเพื่อการเคลื่อนย้ายความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ
3. เป็นศูนย์กลางการประสานการปฏิบัติตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน
4. เป็นศูนย์กลางการประสานงานด้านธุรการ
5. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านภัยพิบัติในอาเซียน

กล่าวได้ว่าอาเซียนมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อความร่วมมือการจัดการสาธารณภัย โดยให้ประสานกับองค์กรศูนย์กลางการจัดการในด้านต่างๆ 6 ด้าน ดังนี้

แผนภาพที่ 3 - 1 : บทบาทของศูนย์ AHA

ประเภทของสาธารณภัยและความร่วมมือ

จากแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติของไทย (พ.ศ.2552) ได้กำหนดประเภทของภัยพิบัติไว้ดังนี้

1. อุทกภัยและดินโคลนถล่ม
2. ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน
3. ภัยจากอัคคีภัย
4. ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
5. ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง
6. ภัยแล้ง
7. ภัยจากอากาศ
8. ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
9. ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม
10. ภัยจากคลื่นสึนามิ

11. ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์
12. ภัยจากโรคแมลงสัตว์ ศัตรูพืช
13. ภัยจากโรคระบาดสัตว์
14. ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

กล่าวได้ว่าภัยพิบัติสาธารณะทั้ง 14 ประเภท ที่แผนกำหนดไว้สามารถเกิดเป็นสาธารณภัยร่วมกันของกลุ่มประเทศอาเซียนได้ทั้งสิ้น จึงจำเป็นที่ประเทศสมาชิกจะต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบความร่วมมือในการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและมีความเหมาะสม

สถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในเอเชีย

ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียมีหลายรูปแบบที่เกิดมากที่สุดคือ น้ำท่วมในประเทศต่างๆ เฉลี่ยปีละ 40 ครั้ง รองลงมาคือ พายุเฉลี่ยปีละ 32 ครั้ง แผ่นดินไหว เฉลี่ยปีละ 13.8 ครั้ง โรคระบาด เฉลี่ยปีละ 9.1 ครั้ง การอพยพครั้งใหญ่จากอุทกภัย เฉลี่ยปีละ 7.7 ครั้ง อุณหภูมิสูง-ต่ำผิดปกติเฉลี่ยปีละ 3.5 ครั้ง ภัยแล้ง เฉลี่ยปีละ 3.2 ครั้ง ไฟป่า เฉลี่ยปีละ 2 ครั้ง ภูเขาไฟระเบิด เฉลี่ยปีละ 1.9 ครั้ง

จากการรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติประจำปี 2011 ที่จัดทำโดย CRED กล่าวถึง ภัยพิบัติในปี 2011 เทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา (2001-2010) จะเห็นว่าความรุนแรงใน 2011 ปีเดียวมีค่าเทียบเท่าหรือเกือบเทียบเท่า 10 ปีรวมกัน (ตารางที่ 1) และพบว่าทวีปเอเชียเป็นภูมิภาคที่มีการเกิดภัยพิบัติ มีประชากรได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและมีความเสียหายทางเศรษฐกิจมากที่สุดกว่าภูมิภาคอื่นๆ (ตารางที่ 1) จำนวนรายละเอียดของภัยพิบัติในปี 2011 (พ.ศ.2554) เทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา (2001-2010)

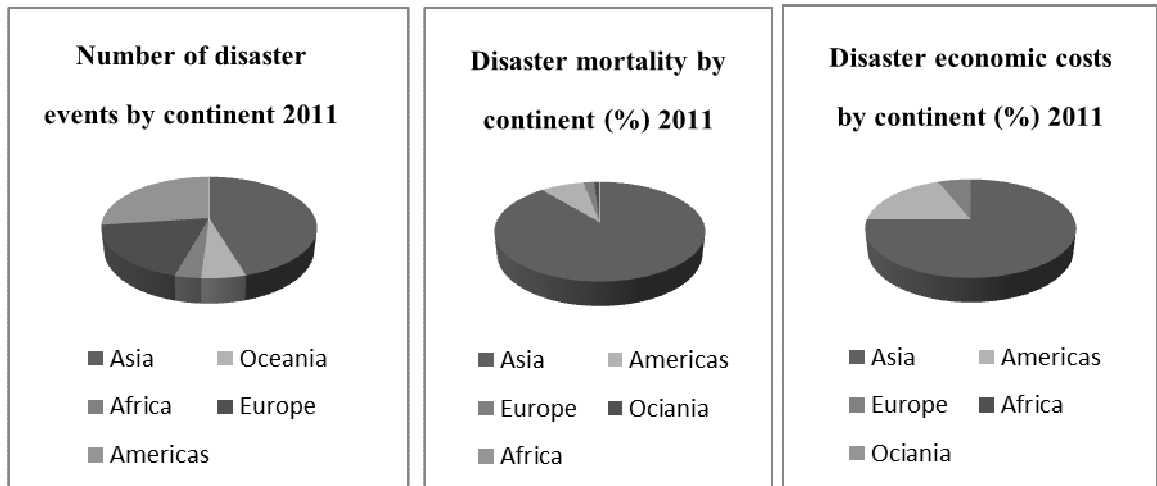
ตารางที่ 3 - 1 : จำนวนรายละเอียดของภัยพิบัติในปี 2011 (พ.ศ.2554) เทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา (2001-2010)

Natural disasters in 2011 : summary

	2011 (พ.ศ.2554)	2001-2010 yearly average
No. of country-level disasters	302	384
No. of countries affected	98	120
No. of people killed	29,782	160,887
No. of people affected	206 mil.	232 mil.
Economic damages (US\$)	366 bil.	108 bil.

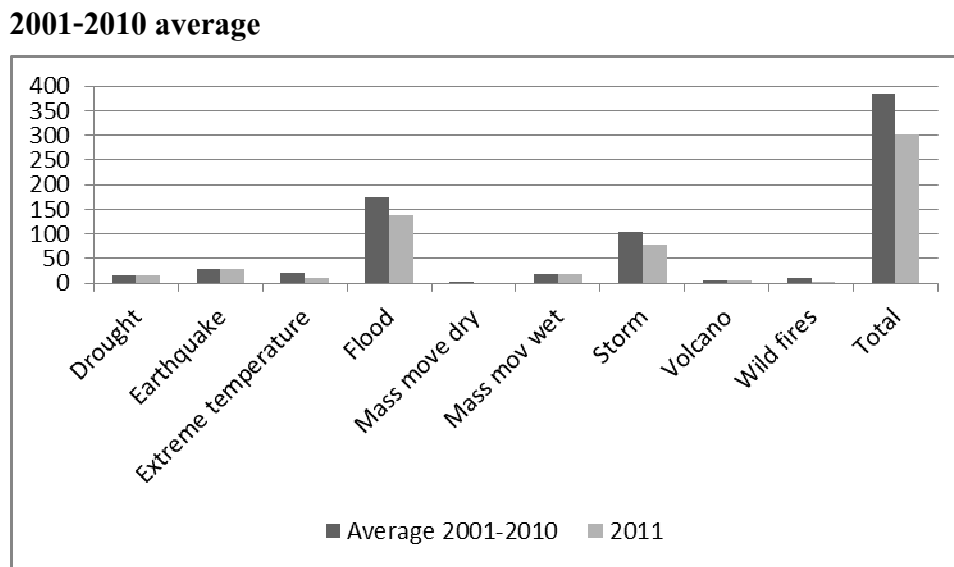
ที่มา : Annual Disaster Statistical Review : The Numbers and Trends 2011.

แผนภาพที่ 3 - 2 เปรียบเทียบภัยพิบัติในแต่ละทวีปในแง่จำนวนครั้งอัตราการตายและความเสียหายทางเศรษฐกิจ

Annual Disaster Statistical Review : The Numbers and Trends 2011.

แผนภาพที่ 3 - 3 Natural disaster occurrence by disaster type 2011 vs 2001-2010 average

ความร่วมมือระดับนานาชาติ (International Level Cooperative)

1. องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) องค์การยุทธศาสตร์นานาชาติเพื่อการลดภัยพิบัติแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Strategy for Disaster Reduction: UNISDR) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและสร้างความตระหนักในการลดภัยพิบัติ ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน รวมถึงเพื่อลดความสูญเสียในชีวิต ความเสียหายต่อสังคมเศรษฐกิจ -

และสิ่งแวดลอมที่เกิดจากภัยพิบัติจากธรรมชาติซึ่งภายใต้ความร่วมมือกับ UNISDR นี้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยรับผิดชอบ

2. สำนักงานเพื่อการประสานงานด้านมนุษยธรรมของสหประชาชาติ (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs: UN/OCHA) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประสานการให้ความช่วยเหลือประเทศที่ประสบภัยพิบัติขนาดใหญ่ และให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ประเทศต่างๆ ที่ประสบภัยพิบัติ เช่น ภัยพิบัติ จากสึนามิ ซึ่งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้เข้าร่วมเป็น คณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยนานาชาติ และ United Nations Disaster Assessment and Coordination: UNDAC หรือ UNDAC Team

3. คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Commission for Asia and Pacific: UNESCAP) โดยร่วมกับองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization: WMO) ร่วมจัดตั้งคณะกรรมการไต้ฝุ่น (Typhoon Committee) และคณะกรรมการพายุหมุนเขตร้อน (Panel of Tropical Cyclones) โดยมีประเทศไทยเป็นสมาชิกทั้งสองคณะกรรมการ และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยรับผิดชอบคณะทำงานด้านการเตรียมความพร้อมและป้องกันภัยพิบัติ ซึ่งจะมีการจัดประชุมประจำปี และตามความจำเป็นตลอดทั้งปี

4. สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations for Development: UNDP) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ร่วมกับ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) สภาอากาศไทย Southeast Asia Climate Change System for Analysis, Research and Training (SEA –START) และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER)

ภัยธรรมชาติที่เกิดบ่อยครั้งที่สุดได้แก่ น้ำท่วม พายุ แผ่นดินไหว และดินถล่ม ประเทศสมาชิก จำนวน 8 ประเทศ จาก 10 ประเทศมีประสบการณ์จากภัยพิบัติที่สำคัญเมื่อ 6 ปีที่แล้ว นอกจากสิงคโปร์และบรูไน ซึ่งประสบกับภัยพิบัติน้อยครั้ง ดังนั้นจึงเกิดความตกลงในการร่วมมือและพัฒนาการด้านการจัดการภัยพิบัติอาเซียน

AADMER มีลักษณะเป็นความตกลงที่มีพันธกรณีที่ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามมี AHA Center เป็นหน่วยประสานการปฏิบัติการและกลไกขับเคลื่อนของ AADMER โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหากลไกที่มีประสิทธิภาพที่สามารถลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อชีวิตและทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของภาคีและเพื่อร่วมกันตอบโต้ภัยพิบัติฉุกเฉิน โดยกำหนดกรอบความร่วมมือและการจัดตั้งกลไกด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนในลักษณะครบวงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ

ก่อนเกิดภัย ได้แก่ การกำหนดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภัย การป้องกัน การเตรียมความพร้อม

ในขณะที่เกิดภัย ได้แก่ การตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์

ภายหลังเกิดภัย ได้แก่ การบูรณะฟื้นฟู ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิชาการ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถเป็นต้น

ทั้งนี้โดยเน้นหลักการที่ให้แต่ละประเทศสมาชิกได้ช่วยเหลือตนเองให้เต็มที่ก่อนและหากเกินขีดความสามารถจึงใช้กลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER ในการช่วยเหลือต่อไป โดยในส่วนของประเทศไทยได้มอบหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามความตกลง ฯ ดังกล่าว

AADMER มีสาระสำคัญประกอบด้วย 11 ส่วนและ 36 มาตราโดยกำหนดกรอบความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนแบบครบวงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่วนที่ 4 มาตราที่ 8 ระบุให้มีการพัฒนาศาสตร์ด้านการจัดการภัยพิบัติ และจัดทำมาตรฐานวิธีปฏิบัติสำหรับระบบเตรียมพร้อมและการประสานงานในการปฏิบัติงานร่วมกันของภูมิภาคอาเซียนในการบรรเทาสาธารณภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (SASOP)

ส่วนที่ 8 มาตราที่ 20 ระบุให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (AHA Centre)

ส่วนที่ 9 มาตราที่ 21 ระบุให้มีการจัดประชุมผู้นำอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (Conference of Parties) เป็นประจำทุกปี

ส่วนที่ 9 มาตราที่ 24 ระบุให้จัดตั้งกองทุน AADMER โดยสอดคล้องกับมติของที่ประชุมภาคี ทั้งนี้ โดยบริจาคเข้ากองทุนโดยความสมัครใจ

มาตรฐานวิธีปฏิบัติสำหรับระบบเตรียมพร้อมและการประสานงานในการปฏิบัติกร่วมกันของภูมิภาคอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (SASOP)

SASOP คือคู่มือและแม่แบบเพื่อริเริ่มการจัดตั้งระบบเตรียมพร้อมสำหรับการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน วิธีปฏิบัติสำหรับการปฏิบัติกร่วมกันในการบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินวิธีปฏิบัติสำหรับอำนวยความสะดวกและการใช้งานสินทรัพย์และขีดความสามารถทางทหารและพลเรือน วิธีดำเนินการสำหรับการจัดฝึกซ้อมแผนเผชิญภัยพิบัติฉุกเฉินในภูมิภาคอาเซียน(ARDEX) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของมาตรฐานวิธีปฏิบัตินี้ ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก

ส่วนที่ 1 คือการจัดทำระบบเตรียมความพร้อม โดยการรวบรวมรายการสินทรัพย์เครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆด้านการจัดการภัยพิบัติ

ส่วนที่ 2 เป็นขั้นตอนการปฏิบัติในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินว่าจะต้องดำเนินการอะไรก่อนและหลัง

การจัดการความร่วมมือการบรรเทาภัยพิบัติ

ที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาได้ร่วมกันกำหนดแนวทางของการจัดการความร่วมมือ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. จัดตั้งองค์กรและมิกลไกที่มีประสิทธิภาพด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย
2. เสริมสร้างความเข้าใจอันดีและสร้างความเชื่อมั่นระหว่างประเทศในด้านความร่วมมือในการบรรเทาภัยพิบัติ
3. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
4. แสวงหาแนวทางการส่งเสริมการประสานงาน และความร่วมมือในกิจกรรมความช่วยเหลือ
5. ร่วมมือกันตอบโต้ต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติในภูมิภาค
6. ร่วมกันสร้างแผนปฏิบัติการสำหรับความร่วมมือการบรรเทาภัยพิบัติที่เป็นรูปธรรม
7. มีการแลกเปลี่ยนผู้แทนด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

8. ให้มีการฝึกศึกษาการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
9. แสวงหาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์และระบบการเตือนภัยล่วงหน้าพร้อมการประสานงาน
10. จัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อการแบ่งปันประสบการณ์ ประเด็นกฎหมาย และร่วมกันแสวงหาแนวทางความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม
11. ให้มีการฝึกร่วมการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน

การฝึกอาเซียนการจัดฝึกซ้อมแผนเผชิญภัยพิบัติฉุกเฉินในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Regional Forum Disaster Response Exercise : ARF DiREx) เป็นการฝึกระดับพหุภาคี โดยการฝึก ARF DiREx จัดขึ้นครั้งแรกปี 2009 ที่ฟิลิปปินส์ โดยมีฟิลิปปินส์และสหรัฐฯ เป็นเจ้าภาพการฝึก ฯ ร่วมกันภายใต้สถานการณ์สมมติพายุไต้ฝุ่น ครั้งที่ 2 (ปี 2010) ที่อินโดนีเซีย โดยมีญี่ปุ่นและอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพการฝึก ฯ ร่วมกันภายใต้สถานการณ์สมมติแผ่นดินไหวและสึนามิ การฝึก ARF DiREx 2013 ครั้งที่ 3 ช่วง พ.ศ.2556 จัดขึ้นในประเทศไทย โดยมีประเทศไทย และสาธารณรัฐเกาหลี เป็นเจ้าภาพร่วมภายใต้สถานการณ์สมมติแผ่นดินไหว มีประเทศสมาชิกเข้าร่วมการฝึก จำนวน 25 ประเทศ และ 2 องค์กรระหว่างประเทศ (AHA Centre และ UN-OCHA)

การฝึกมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ในด้านการบรรเทาภัยพิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของแต่ละหน่วยงาน ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยบูรณาการเครื่องมือที่มีอยู่ให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันในการบริหารจัดการภัยพิบัติ และพัฒนาแนวทางการปฏิบัติจากระเบียบปฏิบัติประจำ สำหรับการเตรียมความพร้อม และประสานงานการปฏิบัติร่วมกันในภูมิภาคในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน

สถานการณ์ฝึก ฯ เป็นการสมมติเหตุการณ์แผ่นดินไหวรุนแรง เกิดความเสียหายในภูมิภาคและประเทศไทย และรัฐบาลไทยเปิดรับความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ ตามกลไกของอาเซียนและความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยแบ่งเป็นการฝึกแก้ปัญหามนโต๊ะ (Table Top Exercise : TTX) โดยกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ การฝึกภาคสนาม (Field Training Exercise : FTX) กระทรวงกลาโหม มอบหมายให้กองบัญชาการกองทัพไทย รับผิดชอบการฝึก ประกอบด้วย การฝึกการบัญชาการเหตุการณ์ การค้นหาและช่วยชีวิต การบริการทางการแพทย์ การจัดการสารเคมีรั่วไหล การอพยพประชาชน และการพิสูจน์เอกลักษณ์ โดยจัดผู้เข้าร่วมการฝึกจากหน่วยในกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ รวมทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของกองทัพอากาศเข้าร่วมการฝึก ฯ ในภารกิจต่อไปนี้ คือการบินค้นหาและช่วยชีวิต การบินลำเลียงทางอากาศ การบินลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ การควบคุมการจราจรทางอากาศ การบริการทางการแพทย์

สถาบันเวชศาสตร์การบิน กองทัพอากาศเข้าร่วมการฝึก ฯ ในภารกิจการบินลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ โดยจัดชุดลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศเคลื่อนที่ 1 ชุด จำนวน 12 คน แบ่งเป็น 2 ชุด ปฏิบัติการติดต่อประสานงาน และปฏิบัติการกิจร่วมกัน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ชุดลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศตั้งฐานปฏิบัติการบริเวณส่วนบัญชาการโกลด์แลนด์คอปเตอร์ปฏิบัติการกิจรับผู้ป่วย จากพื้นที่พยาบาลสนามบริเวณหินถล่มขึ้นเฮลิคอปเตอร์แบบ UH1H ของกองทัพอากาศ ให้การดูแลรักษาพยาบาลขณะเดินทางนำส่งโรงพยาบาลเคลื่อนที่ของกองทัพอากาศ และโรงพยาบาลสนามของสาธารณรัฐเกาหลี วันละ 4 เที่ยวบิน ผู้ป่วยหนัก เร่งด่วน วันละ 4 ราย

2. เจ้าหน้าที่ชุดส่งกลับทางอากาศส่วนหน้าตั้งฐานปฏิบัติการบริเวณหินถล่ม (Rock Slide area) ปฏิบัติภารกิจจัดตั้งพื้นที่พยาบาลสนาม สำหรับผู้ป่วยหนัก ซึ่งต้องส่งต่อไปรับการรักษาพยาบาล อย่างเร่งด่วนโดยเฮลิคอปเตอร์ออกจากพื้นที่โดยเร็ว รับผู้ป่วย คัดกรอง ประเมินสภาพอาการผู้ป่วย ให้การปฐมพยาบาล และเตรียมพร้อมผู้ป่วยเพื่อลำเลียงทางอากาศ แจกจ่ายเฮลิคอปเตอร์ และนำผู้ป่วยขึ้นเฮลิคอปเตอร์ การฝึกครั้งนี้ กรมยุทธการทหารอากาศ กองทัพอากาศ จัดเป็นผู้สรุปผลการฝึก

สรุปได้ว่า การจัดการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน ได้มีการจัดทำเป็นการกำหนดข้อตกลงความร่วมมือทางการทหารจากที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน พร้อมการจัดตั้งศูนย์ AHA Center เป็นศูนย์กลางการดำเนินการความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย โดยให้ความสำคัญกับการเก็บเงินค่าธรรมเนียมร่วมกันเป็นประจำทุกปีมีการจัดทำศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย ศูนย์ประสานงานการจัดการมีศูนย์ตอบโต้ตอบสนองต่อสถานการณ์แบบฉุกเฉินมีศูนย์ประสานงานทางธุรการและการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภัยพิบัติอาเซียน โดยประเภทของภัยพิบัติที่สำคัญ ตามเอกสารของแผนช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติของไทย ฉบับ พ.ศ.2552 กำหนดประเภทของภัยพิบัติไว้ 14 อย่าง ซึ่งทุกประเภทสามารถเกิดเหตุเป็นพิบัติภัยขนาดใหญ่ของอาเซียนได้ทั้งสิ้น ปัจจุบันกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการให้ความร่วมมือการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย พร้อมการจัดการในประเด็นต่างๆ เช่น การจัดตั้งองค์กรศูนย์กลางการจัดการ มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ การจัดให้มีแนวทางการฝึกศึกษาและการวางแผนร่วมกันเพื่อตอบโต้สถานการณ์วิกฤติพิบัติภัยต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 4

รูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัย

ของกลุ่มประเทศอาเซียน :

ในบทบาทของ

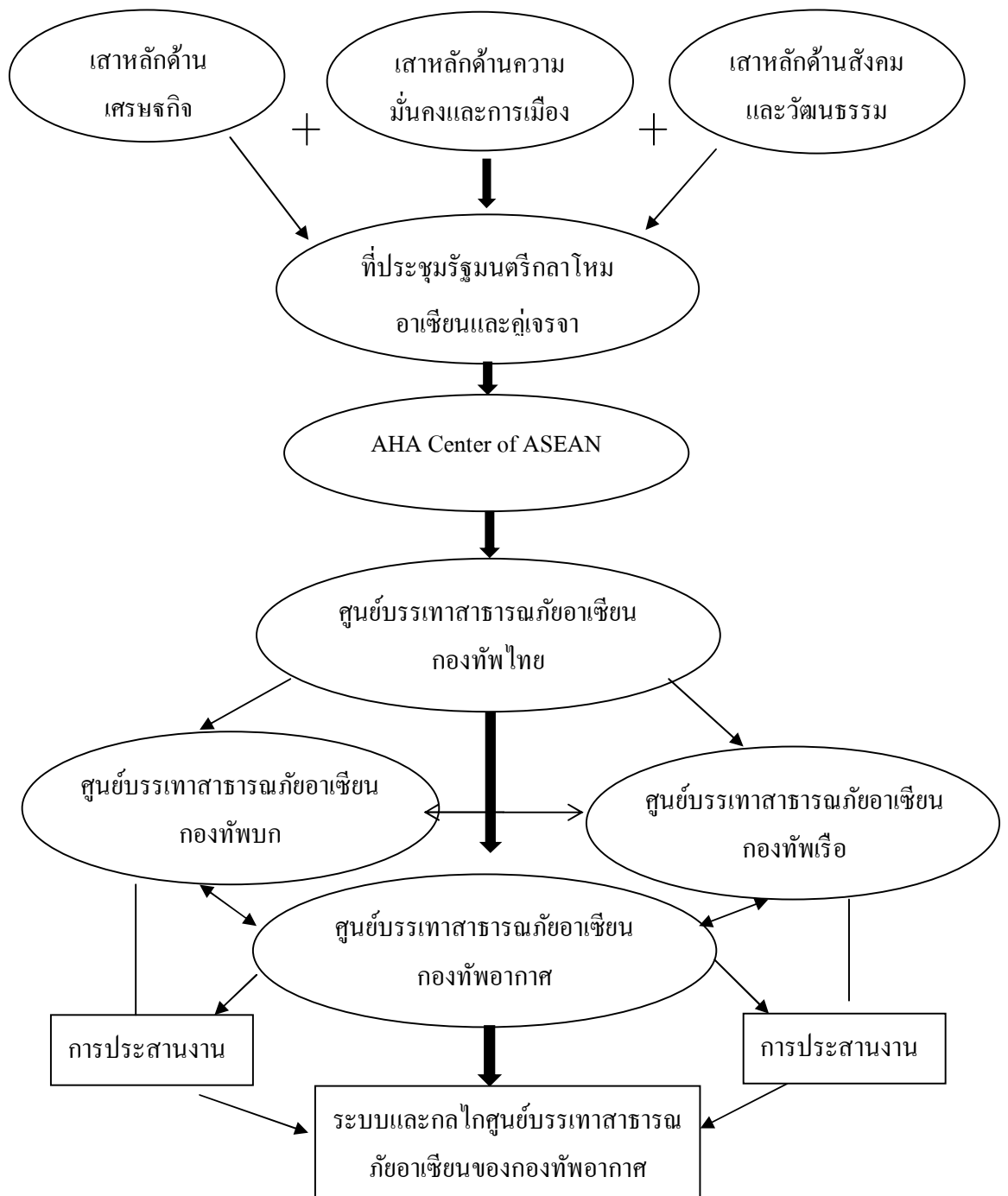
กองทัพอากาศ

กองทัพอากาศเป็นองค์กรสำคัญด้านความมั่นคงของชาติและเป็นกลไกสำคัญด้านการให้ความช่วยเหลือและการบรรเทาสาธารณภัยของชาติในขณะที่มีการรวมกลุ่ม ประเทศสมาชิกอาเซียน พร้อมมีกรอบความร่วมมือ ทางทหารเพื่อการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน กองทัพอากาศจึงต้องมีรูปแบบ การจัดการระบบความร่วมมือตามกรอบกติกาที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจา เพื่อให้เกิดความพร้อมเชิงปฏิบัติ ของการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาพิบัติภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพในด้านต่างๆดังนี้

1. การจัดโครงสร้าง รูปแบบ เครื่องมือ การบรรเทาสาธารณภัย กับประเทศอาเซียน
2. การกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ ในการใช้ขีดความสามารถของกองทัพอากาศ ต่อการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย
3. การใช้อากาศยานของกองทัพอากาศเพื่อรองรับภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน
4. ระบบการบริหารจัดการเพื่อการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย โดยที่การดำเนินการแต่ละหัวข้อควรมีสาระสำคัญดังนี้

การจัดโครงสร้างรูปแบบระบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน

แผนภาพที่ 4 - 1 : โครงสร้างรูปแบบระบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า ระบบโครงสร้างและกลไกการจัดการศูนย์บรรเทาสาธารณภัย อาเซียนของกองทัพอากาศ มีลำดับความคิดและระบบการจัดหน่วย ดังนี้

1. แนวคิดและปรัชญาสมาคมอาเซียนในความร่วมมือ 3เสาหลัก คือ ระบบความร่วมมือ ด้านเศรษฐกิจ ความร่วมมือ ด้านความมั่นคงและความร่วมมือด้านสังคม-วัฒนธรรม

2. เสาหลักของประชาคมความมั่นคงอาเซียนได้มีการประชุมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ทำให้ได้รู้ธรรมชาติของการจัดตั้งองค์กรศูนย์การความช่วยเหลือด้วยสิทธิมนุษยชนและการบรรเทาสาธารณภัยในชื่อว่า “AHA Center”

3. จากมติที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมทำให้ต้องมีการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียน กองทัพอากาศซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือของ

3.1 ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของกองทัพบก

3.2 ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของกองทัพเรือ

3.3 ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของกองทัพอากาศ

3.4 กลไกการประสานการปฏิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียน ทั้ง 3 เหล่าทัพ โดยจัดตั้ง “ระบบและกลไกการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน”

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของกองทัพอากาศ

กรอบยุทธศาสตร์การจัดการ ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของกองทัพอากาศควร ดำเนินการตั้งแต่ภาวะปกติ ขณะที่ยังไม่เกิดสาธารณภัยต่างๆ ของอาเซียน ในรูปแบบการปฏิบัติงานเป็น ศูนย์ปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของกองทัพอากาศ (ศปก.สมอ.ทอ.) ที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ.2556-2565) ในกลยุทธ์ที่ 1-5

การปรับแผนงานด้านความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยให้มีการบูรณาการการ ปฏิบัติงานกับกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ

กลยุทธ์ที่ 1

1. ประสานกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อบูรณาการแผนงานด้านความร่วมมือกับ ประเทศสมาชิกอาเซียน

2. ประสานเหล่าทัพเพื่อบูรณาการแผนงานการปฏิบัติด้านความร่วมมือกับประเทศ สมาชิกอาเซียน

หน่วยรับผิดชอบหลัก

1. กรมยุทธการทหารอากาศ (ยท.ทอ.)
2. หน่วยประสานการดำเนินงานช่วยเหลือ
3. กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ (กร.ทอ.)
4. หน่วยประสานงาน
5. กรมข่าวทหารอากาศ (ขว.ทอ.)
6. หน่วยสนับสนุนการจัดการ
7. กรมส่งกำลังบำรุงทหารอากาศ (กบ.ทอ.)
8. กรมแพทย์ทหารอากาศ (พอ.ทอ.)

กลยุทธ์ที่ 2

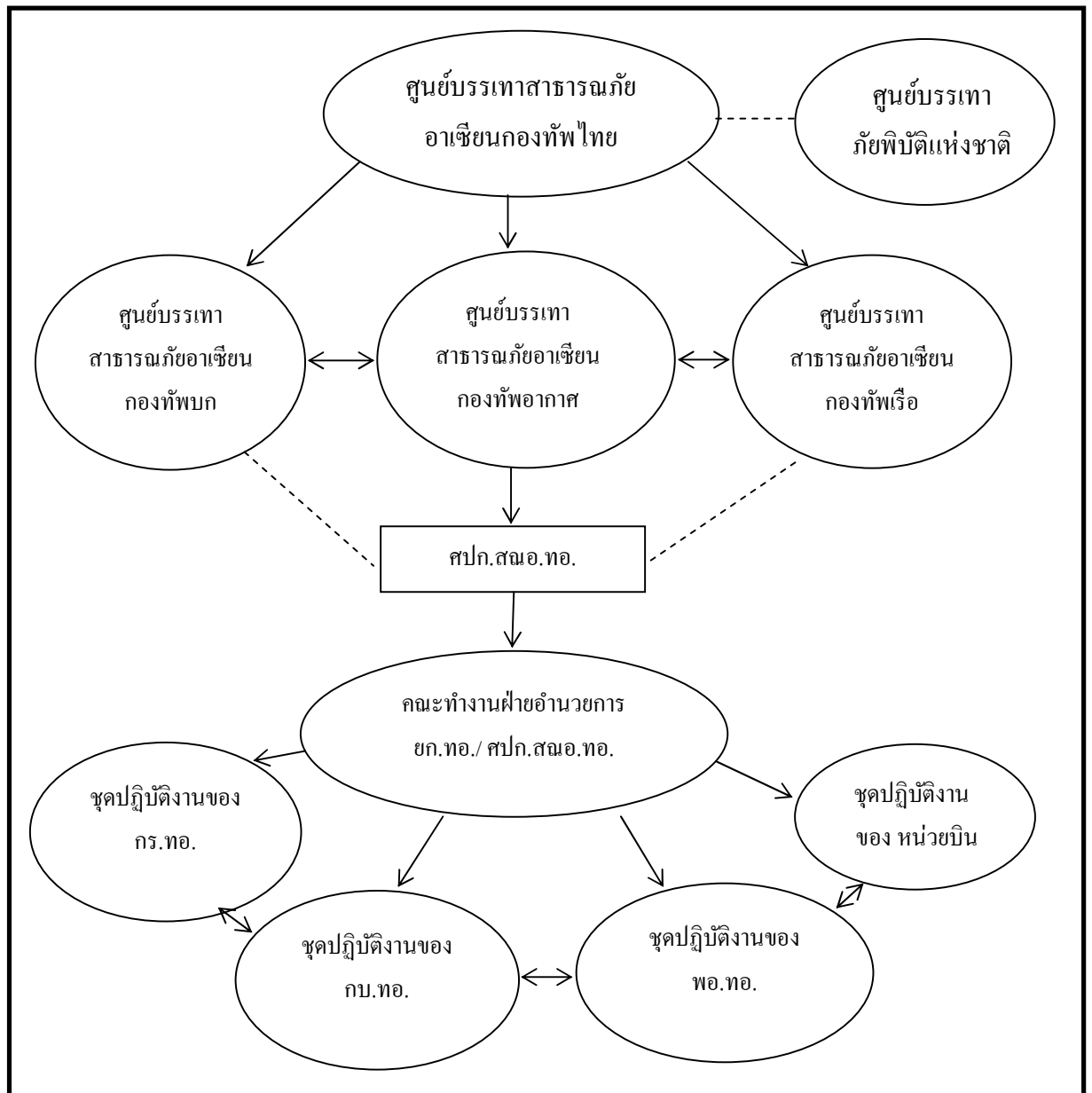
ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

กลยุทธ์ย่อย

1. สนับสนุนการฝึกร่วมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
2. สนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วม ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
3. สนับสนุนการดำเนินงานของคณะผู้เชี่ยวชาญ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
4. สนับสนุนการดำเนินงานของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านทุนระเบิดเพื่อมนุษยธรรมหน่วยรับผิดชอบ คือ กรมกิจการพลเรือนและกรมแพทย์ทหารอากาศ

โครงสร้างการจัดหน่วยของ สปก.สณอ.ทอ.

แผนภาพที่ 4 - 2 : โครงสร้างการจัดหน่วยของ สปก.สณอ.ทอ.

จากแผนภาพกล่าวได้ว่า สปก.สนอ.ทอ. จัดตั้งขึ้นภายใต้กรอบโครงสร้าง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของกองทัพไทย และการจัดการสนับสนุนของเหล่าทัพ โดยกองทัพอากาศมียุทธศาสตร์รองรับการจัดดำเนินงานที่ชัดเจน มีกลยุทธ์การปฏิบัติอย่างเหมาะสม พร้อมกำหนด บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้เป็นสำคัญ คือ

1. สำนักงาน สปก.สนอ.ทอ. มี ผอ.สปก.สนอ.ทอ. รับผิดชอบ
2. คณะทำงาน ฝ่ายอำนวยการของ สปก.สนอ.ทอ. ทั้งด้านยุทธการการข่าว การส่งกำลังบำรุงและงานกิจการพลเรือน
3. มีชุดปฏิบัติงานแต่ละส่วนงานที่จะร่วมกันพัฒนาความเป็นทีมปฏิบัติการจาก กร.ทอ., กบ.ทอ., พอ.ทอ. และหน่วยบินที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ ในการใช้ขีดความสามารถของกองทัพอากาศ ต่อการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย

1. การวางแผน เตรียมการ ความร่วมมือ ประสานงาน เพื่อการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย ของอาเซียนในบทบาทของกองทัพอากาศ
2. ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานเป็นชุดปฏิบัติการร่วมจาก ขก.ทอ., ขว.ทอ., กร.ทอ., พอ., กบ.ทอ. และ หน่วยบินที่เกี่ยวข้อง
3. จัดให้มีการฝึกการประกอบกำลังเพื่อการปฏิบัติงาน ให้เกิดความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน เช่น
 - 3.1 การประสาน การปฏิบัติร่วมกับศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
 - 3.2 ฝึกการประสานงานกับหน่วยช่วยเหลือภายในและภายนอกประเทศ
 - 3.3 ฝึกการปฏิบัติการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุต่างๆ
 - 3.4 ฝึกการให้บริการทางการแพทย์ของการจัดตั้งชุด โรงพยาบาลสนามส่วนหน้า และการส่งกลับสายแพทย์ด้วยการลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ
 - 3.5 ฝึกกระบวนการจัดการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล
 - 3.6 ฝึกประสานการปฏิบัติกับสื่อสารมวลชนทั้งในและต่างประเทศ
 - 3.7 ฝึกการติดต่อสื่อสารกับประเทศสมาชิกอาเซียน และระบบการสื่อสารภายใน สปก.สนอ.ทอ.

3.8 ฝึกการจัดตั้งและประสานการปฏิบัติของชุดควบคุมการจราจรทางอากาศเฉพาะกิจ ชุดการประสานงานการให้ความช่วยเหลือ ชุดโรงพยาบาลสนามและแพทย์เคลื่อนที่ รวมถึงชุดบริการ บุคลากร เจ้าหน้าที่ของคณะทำงาน สปก.สนอ.ทอ.

3.9 จัดเตรียมการด้านงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การประสานงานและการให้ความช่วยเหลืออย่างเพียงพอ

การใช้อากาศยานกองทัพอากาศเพื่อรองรับภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน

กองทัพอากาศซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงหน่วยงานหนึ่งนั้นจึงพร้อมใช้คุณลักษณะและขีดความสามารถ เพื่อรองรับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) ที่มีกระทรวงต่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประสานและดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุน ยุทธศาสตร์ 7 ของรัฐบาล เรื่องการเสริมสร้างความมั่นคง ในทั้ง 4 ประเด็น ซึ่งประกอบด้วย การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล การมีธรรมาภิบาล และการสร้างปัจจัยสนับสนุนต่างๆ

กระทรวงกลาโหมได้กำหนดแนวทางดำเนินการรองรับยุทธศาสตร์ที่ 7 ดังกล่าว โดยเฉพาะประเด็นแรกในเรื่องการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ ผนวกกับการดำเนินงานสนับสนุนประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือทหาร-พลเรือน และการฝึกซ้อมการบริหารจัดการภัยพิบัติและสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงการพัฒนายุทธศาสตร์สำหรับการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและความร่วมมือด้านการบรรเทาภัยพิบัติ การสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินการ AHA Center โดยมีเอกสารแนวความคิดในกรอบ ADMM/ADDMM-Plus ที่เน้นย้ำสนับสนุนการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติด้วย

กองทัพอากาศในฐานะเป็นผู้ดูแลและดำเนินการใช้กำลังทางอากาศของไทย ซึ่งมีขีดความสามารถและคุณลักษณะที่สามารถตอบสนองต่อภารกิจที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความรวดเร็วในการเดินทางด้วยระยะเวลาอันสั้นและสามารถมีพิธีการปฏิบัติได้ไกล อีกทั้งมีความอ่อนตัวในการปรับเปลี่ยนภารกิจได้ง่ายนั้นจึงสามารถตอบรับกับการปฏิบัติการจากการพิจารณาภัยคุกคาม -

ของอาเซียนในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้แล้ว พบว่าภัยด้านความมั่นคงของประชาคมอาเซียน ในอนาคตหลักๆ คือ ภัยด้านความมั่นคงของมนุษย์ และภัยพิบัติจากธรรมชาติ ที่อาจเกิดขึ้นบ่อยครั้งและ ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

ปัญหาด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ ได้ทำให้กองทัพอากาศของแต่ละประเทศสมาชิก อาเซียนปรับบทบาท จากการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาอำนาจอธิปไตย มาสู่ความเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่การพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่จะ เกิดขึ้น ซึ่งในอนาคตกองทัพอาเซียนจะมีการปรับเปลี่ยนบทบาท ไปอย่างมาก ในการทำหน้าที่ ปฏิบัติการด้านบรรเทาสาธารณภัย รวมไปถึงความร่วมมือในการฝึกร่วมกันกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยต่อไป

ดังนั้นแล้วกิจของประชาชนอาเซียนนั้น กองทัพอากาศสามารถเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องได้ใน ทุกๆ ประเด็นความร่วมมือ ซึ่งประกอบไปด้วย ประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) ประเด็นความร่วมมือด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations) ประเด็นความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ประเด็นความร่วมมือด้านการแพทย์ทหาร (Military Medicine) และ ประเด็นความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (Counter-Terrorism)

อีกทั้งการที่ ทอ.ให้ความสำคัญด้านความร่วมมือในภูมิภาคด้วยการใช้ทรัพยากรและ ยุทธโศปกรณ์ของกองทัพอากาศเพื่อรับมือกับภัยธรรมชาติ ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและ การบรรเทาภัย(HA/DR) รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านการก่อการร้าย ด้วยการร่วมมือเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการทหารของภูมิภาค ความร่วมมือด้านความมั่นคง เสริมสร้างความร่วมมือในการ พัฒนากลไกการประสานงานเพื่อการมีส่วนร่วม ดำเนินการความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีอยู่แล้ว การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการก่อการร้ายและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ซึ่งกันและกัน แล้วนำมาวิเคราะห์ ประกอบกับขีดความสามารถทางอากาศด้านอากาศยานของกองทัพอากาศ(โดยไม่พิจารณาใช้อากาศ ยานประเภทเครื่องบินขับไล่/โจมตี) ที่มีคุณสมบัติหลักด้านความอ่อนตัวในการปฏิบัติการกิจ มีความคล่องตัว รวดเร็ว สามารถปฏิบัติการได้ระยะทางไกล อีกทั้งขีดความสามารถในการใช้เชื้อข่าย เป็นศูนย์กลางตามวิสัยทัศน์กองทัพอากาศด้วยแล้ว พบว่ากองทัพอากาศสามารถดำเนินการรองรับ เสถียรประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นหลักตามกรอบการพิจารณาดำเนินงานของรัฐบาล และกระทรวงกลาโหม รวมถึงให้การสนับสนุนเสถียรประชาคมสังคมและวัฒนธรรมในด้านความมั่นคง ของมนุษย์ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ อีกทั้งสามารถสนับสนุน -

นโยบายการดำเนินงานของรัฐบาลในเสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตามที่รัฐบาลมอบหมายได้อีกประการหนึ่งด้วยดังมีรายละเอียดตามรูปแบบการปฏิบัติการของกำลังทางอากาศ จากหลักนิยามพื้นฐาน กองทัพอากาศปี พ.ศ.2552 ดังนี้

1. การปฏิบัติการทางอากาศสนับสนุนกิจกรรมเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนตามกรอบของรัฐบาลและกระทรวงกลาโหม 5 ประเด็นหลัก ได้แก่

1.1 ด้านความมั่นคงทางทะเล กองทัพอากาศพร้อมดำเนินการให้การสนับสนุนในรูปแบบการลาดตระเวนและเฝ้าตรวจ (Surveillance and Reconnaissance) ทั้งด้วยสายตาและระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ด้วยภารกิจการบินลาดตระเวนทางอากาศของฝูงบิน 402ฝูงบิน 404ฝูงบิน 702ฝูงบิน 461และฝูงบิน 501 ด้วย บ.แบบ บ.ตล.7,บ.ตฝ.20, บร.ต.1, บ.ล.2ก,บ.ล.9 และ บ.จธ.2

1.2 การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ กองทัพอากาศสามารถสนับสนุนได้ในรูปแบบการลำเลียงทางอากาศ (Airlift) ด้วยภารกิจที่เกี่ยวข้อง เช่นการลำเลียงกำลังพล การบินลำเลียงสายแพทย์ การลำเลียงสิ่งของวัสดุอุปกรณ์สิ่งอุปโภคบริโภค การลำเลียงศพ และอื่นๆ รวมถึงในรูปแบบการปฏิบัติกิจเฉพาะพิเศษอื่นๆ (Specialized tasks)ในภารกิจต่างๆ เช่น การบินกระจายเสียง การบินปฏิบัติการจิตวิทยา เป็นต้น ด้วยขีดความสามารถของฝูงบิน 601 ฝูงบิน 602 ฝูงบิน 603 ฝูงบิน 461 ฝูงบิน 201 และฝูงบิน 203 ด้วยอากาศยานแบบ บ.ล.2 ก,บ.ล.5,บ.ล.9,บ.ล.11/ค,บ.ล.13 และบ.ล.16 รวมถึงส.6/ช/ค/ง อีกด้วย

1.3 การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ กองทัพอากาศสามารถรองรับการปฏิบัติได้ในรูปแบบการลำเลียงทางอากาศ (Airlift)ด้วยภารกิจ การลำเลียงกำลังพล การบินลำเลียงสายแพทย์ การลำเลียงสิ่งของอุปโภคบริโภค การลำเลียงศพ และอื่นๆ ในรูปแบบการปฏิบัติกิจเฉพาะพิเศษอื่นๆ (Specialized tasks)เช่น การบินปฏิบัติการฝนหลวง การบินโปรยน้ำ สลายหมอกควัน การบินโปรยเมล็ดพันธุ์พืช การบินควบคุมไฟฟ้า การบินกระจายเสียง การบินปฏิบัติการจิตวิทยา และอื่นๆ รวมถึงการบินค้นหาและช่วยชีวิตยามเกิดภัยพิบัติขึ้น ได้อีกด้วย ด้วยขีดความสามารถตามภารกิจของฝูงบิน 601 ฝูงบิน602 ฝูงบิน603 ฝูงบิน 402 ฝูงบิน 404 ฝูงบิน 461 ฝูงบิน 501 ฝูงบิน 702 ฝูงบิน 201 ฝูงบิน 203 ด้วยอากาศยานแบบ บ.ล.2,บ.ล.5,บ.ล.8,บ.ล.9,บ.ล.11/ค,บ.ล.13 และบ.ล.16,บ.ตล.7,บ.ตฝ.20,บร.ต.1 และบ.จธ.2 รวมถึง ส.6/ช/ค/ง

1.4 การแพทย์ทหาร กองทัพอากาศสามารถปฏิบัติการกิจรองรับได้ในรูปแบบการบิน ลำเลียงทางอากาศ(Airlift) เพื่อความสะดวกและรวดเร็วอันเนื่องมาจากความจำเป็นด้านเวลาของการ ดำเนินการการแพทย์ได้ ด้วยขีดความสามารถตามภารกิจของฝูงบิน 601 ฝูงบิน 602 ฝูงบิน 603 ฝูงบิน 461 ฝูงบิน 501 ฝูงบิน 201 และฝูงบิน 203ใช้อากาศยานแบบ บ.ล.2 ก,บ.ล.5,บ.ล.8,บ.ล.9,บ.ล.11/ค,บ.ล. 13,บ.ล.16 และบ.จธ.2

1.5 การต่อต้านการก่อการร้ายสากล กองทัพอากาศสามารถปฏิบัติการรองรับใน การกิจการบินขับไล่สกัดกั้นที่เป็นภารกิจของประเภทกลุ่มเครื่องบินรบ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ ภายในประเทศเพียงเท่านั้น ส่วนกิจที่สามารถจะปฏิบัติการร่วมได้เบื้องต้นในประชาคมอาเซียนนั้นจะ เป็นการใช้อำกำลังทางอากาศรูปแบบการลาดตระเวนและเฝ้าตรวจ (Surveillance and Reconnaissance)ซึ่ง ได้แก่ การบินลาดตระเวนทางอากาศด้วยสายตาและระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงในรูปแบบการปฏิบัติ เฉพาะพิเศษอื่นๆ เช่น การบินปฏิบัติการจิตวิทยา เป็นต้น ด้วยขีดความสามารถตามภารกิจของฝูงบิน402 ฝูงบิน 404 ฝูงบิน 702 ฝูงบิน 461และ ฝูงบิน 561 โดยการใช้อากาศยานแบบ บ.ล.9,บ.จธ.2,บ.ตล.7, บ.ตล.20 และ บร.ต.1

2. การปฏิบัติการทางอากาศสนับสนุนกิจกรรมเสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนรองรับ นโยบายของรัฐบาลเพื่อสนับสนุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้ในรูปแบบการลำเลียงทางอากาศ (Airlift) เช่น การลำเลียงทางอากาศสนับสนุนการลำเลียงสินค้าต่างๆ ด้วยขีดความสามารถตามภารกิจ ของ ฝูงบิน 601 ฝูงบิน 602 ใช้อากาศยานแบบ บ.ล.8 บ.ล.11/ค และ บ.ล.13

3. การปฏิบัติการทางอากาศสนับสนุนกิจกรรมเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนนั้น เป็นการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยปฏิบัติ ด้วยรูปแบบการลำเลียงทางอากาศ(Airlift) การบินค้นหาและช่วยชีวิต (Search and Rescue)รวมถึงการปฏิบัติ กิจเฉพาะพิเศษอื่นๆ ด้วยขีดความสามารถตามภารกิจของฝูงบิน 601 ฝูงบิน 602 ฝูงบิน 603 ฝูงบิน 461 ฝูงบิน 501 ฝูงบิน 201 และฝูงบิน 203ใช้อากาศยานแบบ บ.ล.2 ก,บ.ล.5,บ.ล.8,บ.ล.9,บ.ล.11/ค,บ.ล.13,บ.ล.16, บ.จธ.2 และ ฮ.6/ข/ค/ง

สรุปเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของภารกิจที่เกี่ยวข้องกับกำลังทางอากาศที่อากาศยาน กองทัพอากาศมีขีดความสามารถรองรับและพร้อมปฏิบัติได้ ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4 -1 : แสดงภารกิจที่อากาศยานกองทัพอากาศสามารถดำเนินการเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

เสาหลักประชาคมอาเซียน	กิจกรรมหลัก	สิ่งที่เกี่ยวข้อง	ภารกิจที่รองรับ
- ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC)	- ด้านความมั่นคงทางทะเล	- ข้อมูลข่าวสาร	- การลาดตระเวนทางอากาศ
	- การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ	- บุคคลสำคัญ - กำลังพล - ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือ อุปกรณ์ - สิ่งของอุปโภคบริโภค - ผู้ประสบภัย	- การบินลำเลียงทางอากาศ - การบินปฏิบัติกิจพิเศษอื่นๆ
	- การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ	- สิ่งของอุปโภคบริโภค - เครื่องมืออุปกรณ์ - กำลังพล แพทย์ พยาบาล ผู้ป่วย - เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ - ผู้ประสบภัย	- การบินลำเลียงทางอากาศ - การบินค้นหาและช่วยชีวิต - การบินปฏิบัติกิจพิเศษอื่นๆ
	- การแพทย์ทหาร	- กำลังพล แพทย์ พยาบาล และผู้ป่วย - เครื่องมือ อุปกรณ์	- การบินลำเลียงทางอากาศ

ตารางที่ 4 -1 : แสดงภารกิจที่อากาศยานกองทัพอากาศสามารถดำเนินการเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน (ต่อ)

เสาหลักประชาคมอาเซียน	กิจกรรมหลัก	สิ่งที่เกี่ยวข้อง	ภารกิจที่รองรับ
	- การต่อต้านการก่อการร้ายสากล	- ข้อมูลข่าวสาร - ปฏิบัติการอื่นๆในพื้นที่เป้าหมาย	- การบินลาดตระเวนทางอากาศ - การบินปฏิบัติการพิเศษ
- ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)	- กิจกรรมสนับสนุนทางเศรษฐกิจ	- สินค้าอุปโภค บริโภค ที่จำเป็นเร่งด่วน	- การบินลำเลียงทางอากาศ
เสาหลักประชาคมอาเซียน	กิจกรรมหลัก	สิ่งที่เกี่ยวข้อง	ภารกิจที่รองรับ
- ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC)	- การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ	- สิ่งของอุปโภค บริโภค - เครื่องมืออุปกรณ์แพทย์ พยาบาล ผู้ป่วย - เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ - ผู้ประสบภัย	- การบินลำเลียงทางอากาศ - การบินค้นหาและช่วยชีวิต - การบินปฏิบัติการพิเศษอื่นๆ

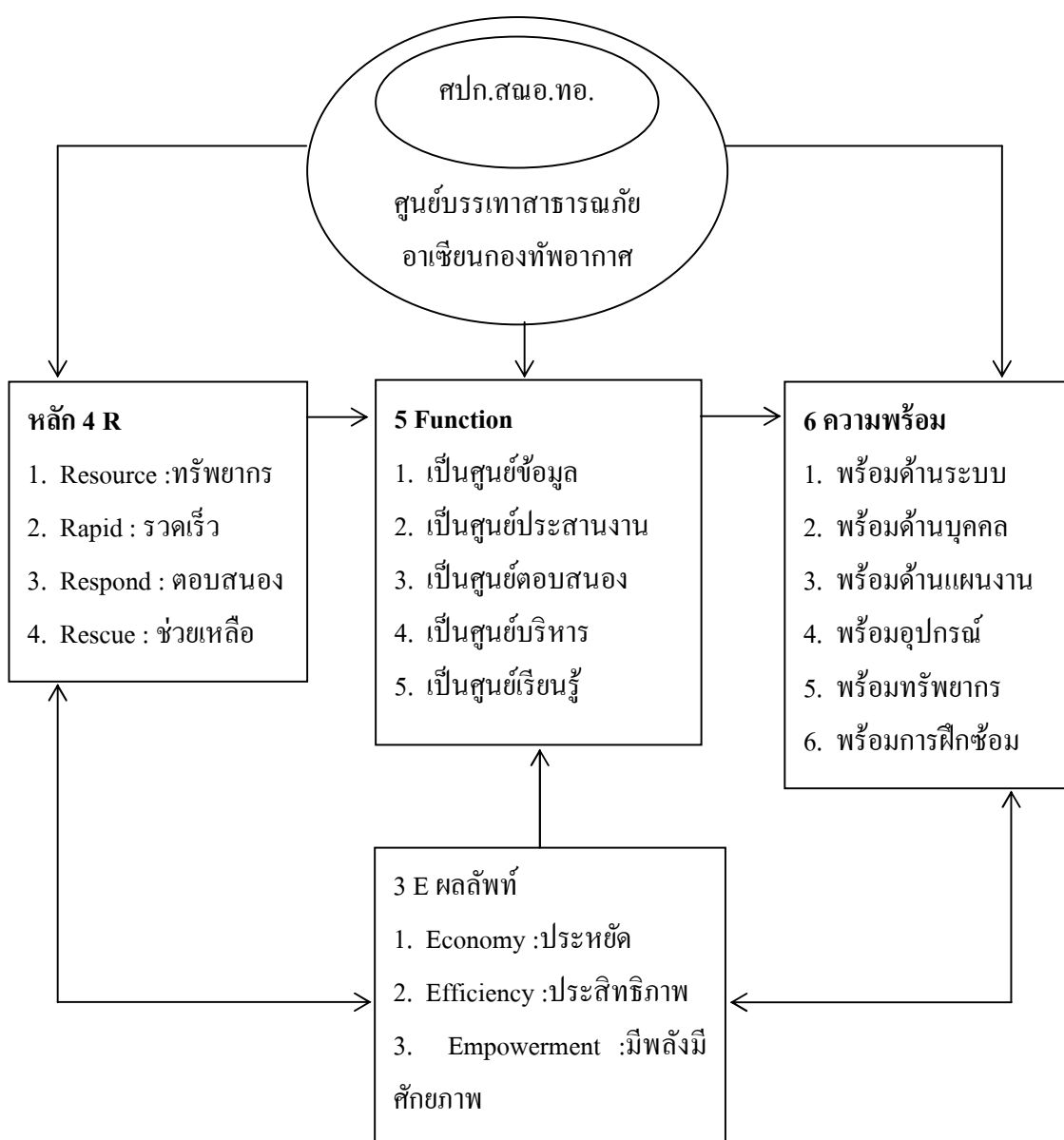
ในอดีตที่ผ่านมากองทัพอากาศได้ริเริ่มเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการทหารของภูมิภาคความร่วมมือด้านความมั่นคง (Strengthen Regional Defence and Security Cooperation) และเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาภูมิภาคการประสานงานเพื่อการมีส่วนร่วม พิจารณาดำเนินการฝึกอบรมร่วม การฝึกผสม การบรรเทาภัยพิบัติ การปฏิบัติการฉับพลัน อีกทั้งการดำเนินการใช้ทรัพยากรและขีดความสามารถของ ทอ. สนับสนุนในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ต้องมีการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติงานของกำลังทางอากาศไทยเข้ามาประกอบเพื่อพิจารณาใช้งานต่อไป ดังผลการเข้าร่วมการฝึกที่ผ่านมา เช่น ในการฝึกการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ ARF DIRex รวมถึงความร่วมมือตามกรอบ Joint Working Group : JW ไทย – มาเลเซีย ในการฝึก JCEX THAMAL หรือ ไทย – กัมพูชา ในการฝึก JCEX THAMAL เป็นต้นรายละเอียดตามภาคผนวก ก ตัวอย่างการฝึกหรือการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง

ระบบการบริหารจัดการเพื่อการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย

สปก.สธอ.ทอ. มีหลักการบริหารการปฏิบัติการช่วยเหลือภัยพิบัติอาเซียน ดังนี้

แผนภาพที่ 4 -3 : กรอบระบบการบริหารจัดการ สปก.สธอ.ทอ.: 3'E 4'R

5Function 6 ความพร้อม

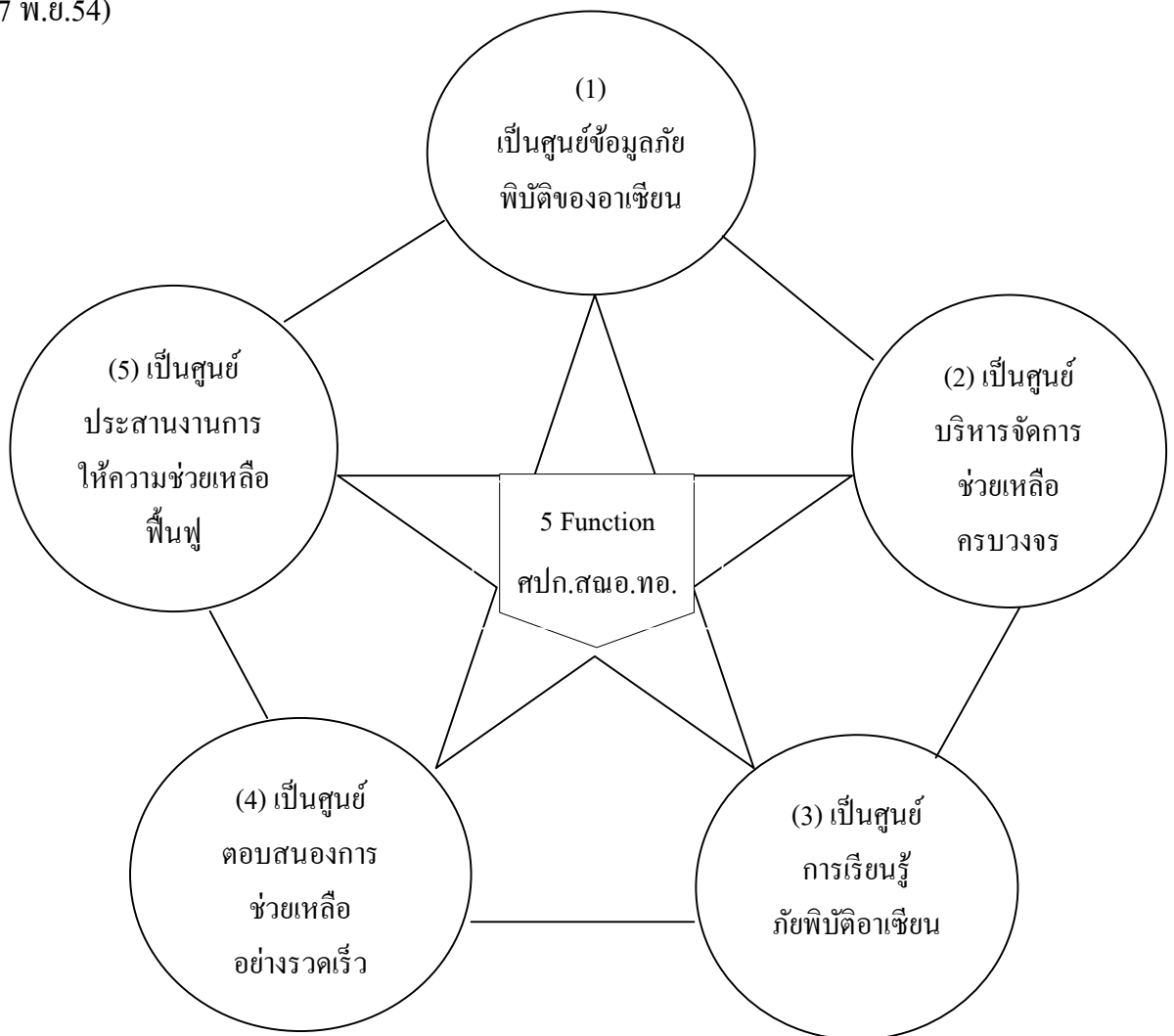

2. หลัก 5 Function :5 บทบาทหน้าที่

บทบาทหน้าที่ 5 ประการสำคัญ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 - 5 : Function ของ ศปก.สนอ.ทอ. ตามกรอบ AHA Center

(17 พ.ย.54)

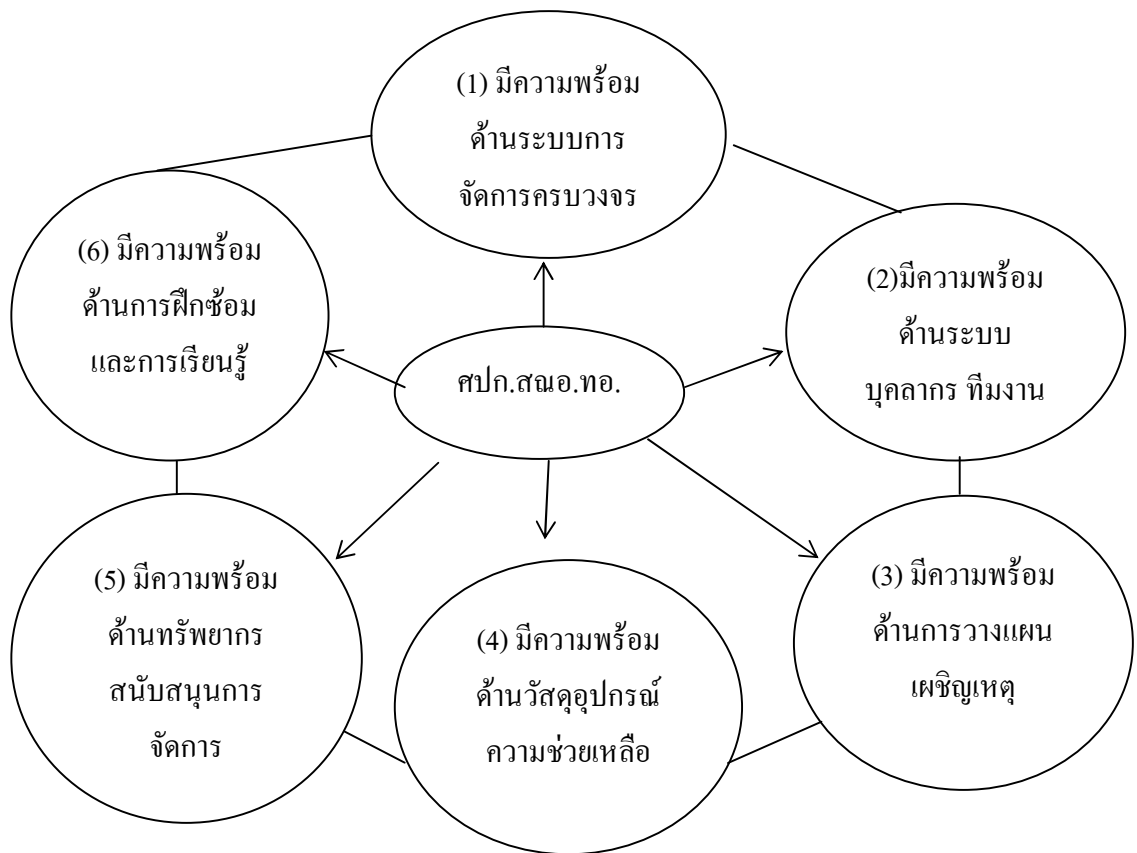
จากแผนภาพอธิบายได้ว่า บทบาทหน้าที่ของ ศปก.สนอ.ทอ. มีสาระสำคัญ 5 ประการ

1. เป็นศูนย์ข้อมูลภัยพิบัติของอาเซียน
2. เป็นศูนย์บริหารจัดการช่วยเหลือประชาชน
3. เป็นศูนย์การเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์
4. เป็นศูนย์ตอบสนองให้การช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว
5. เป็นศูนย์การประสานงานการช่วยเหลือทั้งหมด

3. หลัก 6 ความพร้อมของ สปก.สณอ.ทอ.

สปก.สณอ.ทอ. มีการบริหารจัดการให้เกิดความพร้อมต่อการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน 6 ประการ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 - 6 : ระบบความพร้อมการปฏิบัติงานความช่วยเหลือภัยพิบัติอาเซียน 6 ประการ

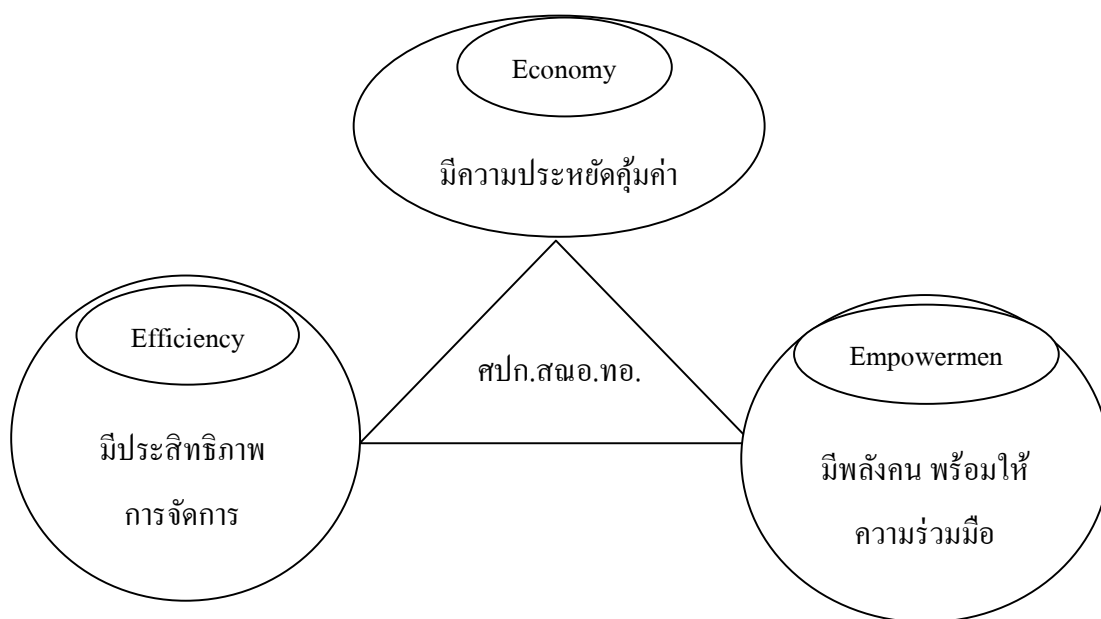

จากแผนภาพสรุปได้ว่า สปก.สณอ.ทอ.ต้องมีความพร้อม 6 ด้าน คือ

1. ด้านระบบการจัดการครบวงจร
2. ด้านระบบบุคลากร ทีมงาน
3. ด้านการวางแผนเผชิญเหตุ
4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ความช่วยเหลือ
5. ด้านทรัพยากรสนับสนุนการจัดการ
6. ด้านการฝึกซ้อมและการเรียนรู้

4. หลัก 3 E ผลลัพธ์การจัดการ

แผนภาพที่ 4 - 7: ระบบ 3'E ผลลัพธ์การจัดการ สปก.สนอ.ทอ.

จากแผนภาพกล่าวได้ว่า หลัก 3'E การจัดการ คือมีความประหยัด มีประสิทธิภาพ และคนมีพลังการแก้ไขปัญหา

กล่าวได้ว่า สปก.สนอ.ทอ. มีระบบการบริหารการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน บนหลักการสำคัญ 4 ประเด็น

1. หลัก 3 E ผลลัพธ์การทำงานของ สปก.สนอ.ทอ.
2. หลัก 4R :การจัดการความช่วยเหลือ
3. หลัก5 Function : บทบาท ของ สปก.สนอ.ทอ.
4. หลัก 6 ความพร้อมการปฏิบัติของ สปก.สนอ.ทอ.

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากกระบวนการศึกษา รวบรวมข้อมูลการวิจัยในรูปแบบของ Document Research ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียนในบทบาทของกองทัพอากาศ โดยมีข้อสรุปสำคัญดังนี้

สรุป

สภาพปัญหาในการปฏิบัติการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน

1. โครงสร้างการจัดหน่วยและการปฏิบัติการ

การจัดโครงสร้างการบริหารการปฏิบัติการด้านความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียนในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ มีสภาพปัญหาที่สามารถจัดการได้ที่สำคัญ 5 ประการ

1.1 การจัดโครงสร้างหน่วยงานรองรับมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนทั้งการ Command และ Control

1.2 เอกภาพการจัดการทั้งด้านการบริหารการประสานงานการจัดการความร่วมมือและการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

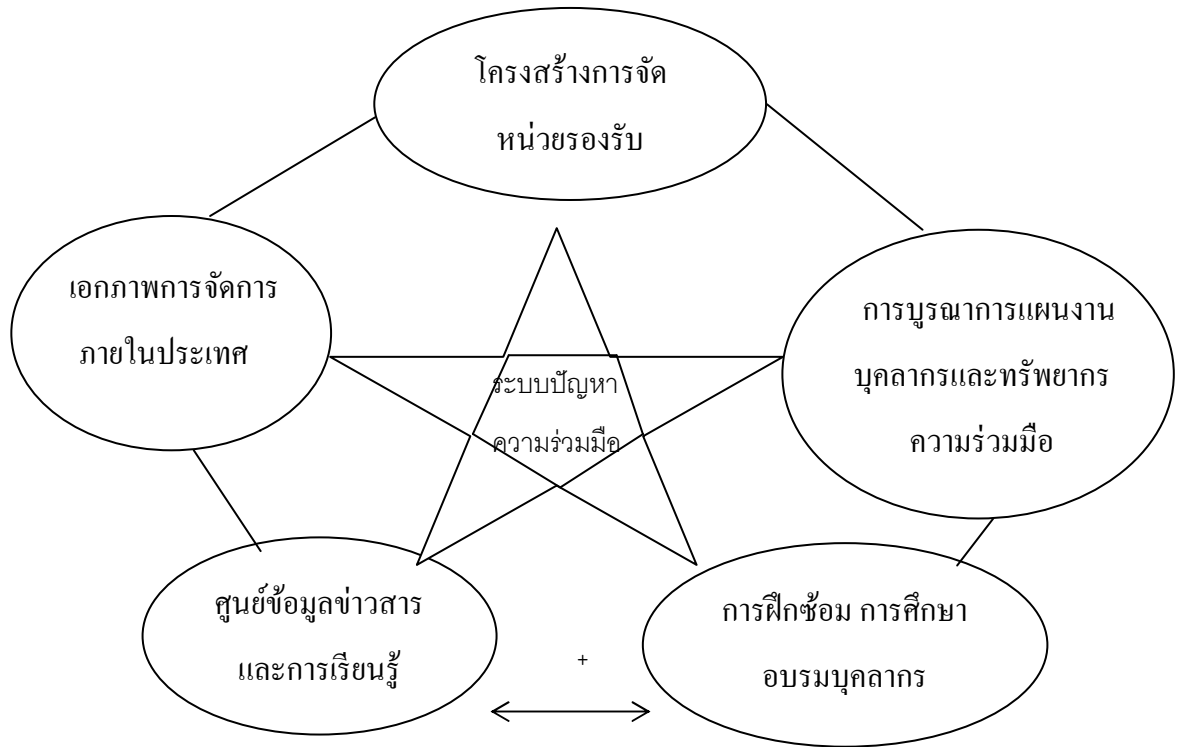
1.3 การบูรณาการการจัดการทั้งด้านบุคลากรและแผนงานทรัพยากรการจัดการให้มีความเป็นระบบมีความพร้อมใช้งานตลอดเวลา

1.4 การฝึกฝน ศึกษา เรียนรู้และฝึกซ้อมความเข้าใจภายในกลุ่มผู้มีบทบาทหน้าที่และการฝึกซ้อมความเข้าใจในความร่วมมือระหว่างประเทศ

1.5 การจัดทำศูนย์การรวบรวมข้อมูลการประชาสัมพันธ์และศูนย์การเรียนรู้ความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน

กล่าวได้ว่า ประเด็นปัญหาสำคัญข้างต้น เกิดจากประสบการณ์ ความร่วมมือ และการวิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อขัดข้องต่างๆในอดีตที่ผ่านมา ที่สามารถสรุปความสัมพันธ์ของแต่ละประเด็นปัญหาการจัดการ ดังนี้

แผนภาพที่ 5 - 1 : ระบบปัญหาความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน

2. ปัญหาระบบปฏิบัติการความร่วมมือ

ระบบปฏิบัติการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียนมีประเด็นปัญหาที่ต้องจัดระบบความคิดการวางแผนและการจัดการใน 3 ระดับ คือ

แผนภาพที่ 5 - 2 : 3 ระดับการจัดการระบบความร่วมมือบรรเทาสาธารณภัย

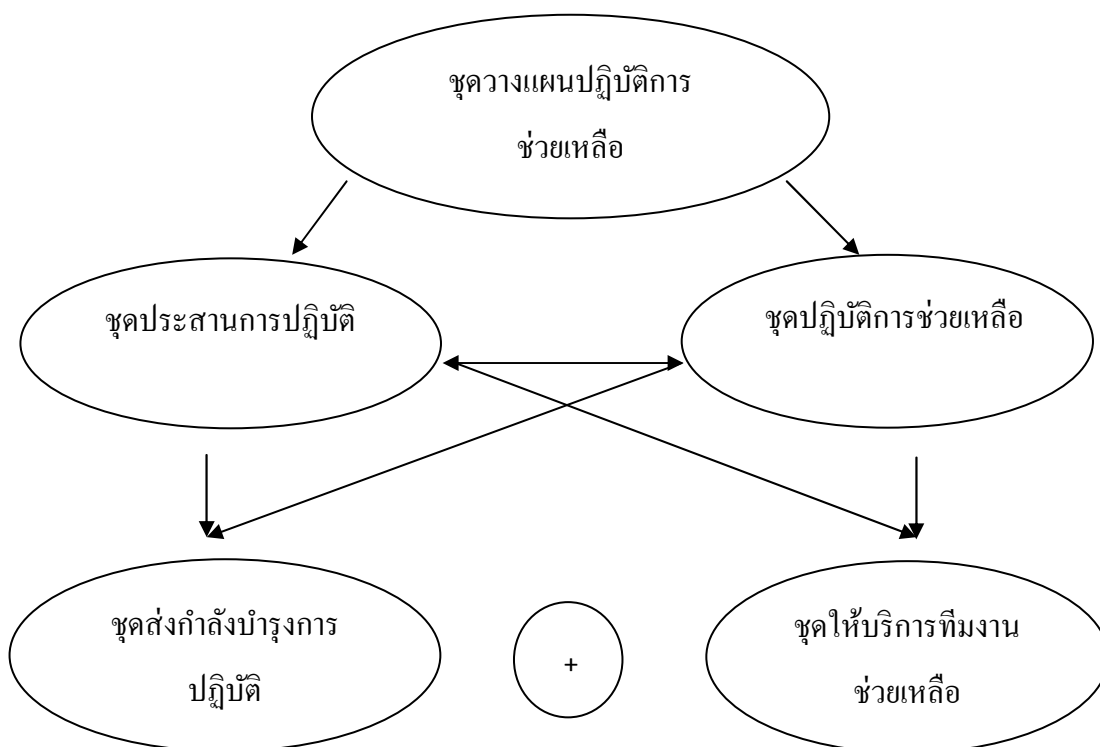
อธิบายได้ว่า ระบบปฏิบัติการความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกต้องมีแนวทางจัดการที่ชัดเจนและคล่องตัว และมีช่องทางพิเศษสำหรับการประสานงาน การอำนวยความสะดวกระหว่างประเทศของหน่วยงานและบุคลากรที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ที่ไม่ติดขัดด้านแบบแผน ข้อตกลงแบบธรรมเนียมการทูต การเข้าประเทศ การใช้ชีวิตและการอำนวยความสะดวกที่ต้องมีข้อตกลงอย่างเป็นระบบอย่างชัดเจนร่วมกัน ลำดับต่อมาเป็นระบบความร่วมมือภายในประเทศที่ต้องการความชัดเจน ความเป็นเอกภาพของแต่ละหน่วยงานสำคัญ เช่น

1. ศูนย์บรรเทาพิบัติภัยอาเซียนของชาติ
2. ศูนย์บรรเทาพิบัติภัยอาเซียนของกองทัพไทย
3. ศูนย์บรรเทาพิบัติภัยอาเซียนของเหล่าทัพ
4. หน่วยงานบรรเทาทุกข์ของสภากาชาดและหน่วยงานช่วยเหลือสากล

องค์กรและหน่วยงานเหล่านี้ต้องมีการระดมความคิดและฝึกซ้อมความเข้าใจพร้อมแนวทางการปฏิบัติการช่วยเหลือที่มีเอกภาพชัดเจน รวมถึงระบบปฏิบัติการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมที่ประสานสอดคล้องกันอย่างลงตัว มีคุณภาพ มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพของชุดปฏิบัติการช่วยเหลือสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ทั้งชุดการวางแผน ชุดประสานงาน ชุดปฏิบัติการ ชุดส่งกำลังบำรุง และชุดบริหารทีมงาน

แผนภาพที่ 5 - 3 : ระบบปฏิบัติการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัย

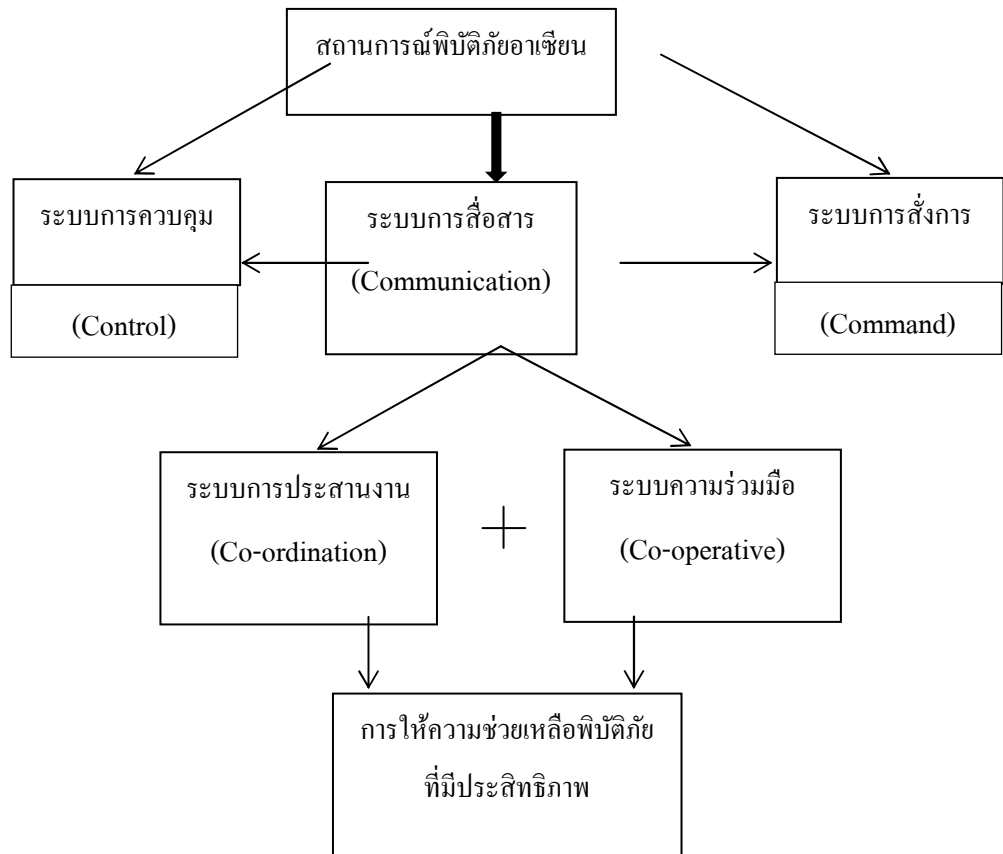
อาเซียน

3. ปัญหาระบบการติดต่อสื่อสาร

เมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ของอาเซียนที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน จะต้องมีการติดต่อสื่อสารในภาวะวิกฤติ (Crisis Communication) ที่ทุกองค์กรจะต้องออกแบบระบบสื่อสารทั้งตัวบุคคล ช่องทาง อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ไว้อย่างลงตัว ทั้งการสื่อสารในพื้นที่เกิดภัย การสื่อสารระหว่างประเทศ การสื่อสารระหว่างองค์กร และการสื่อสารกับชุดปฏิบัติการช่วยเหลือสาธารณภัย ซึ่งการสื่อสารที่ดีจะนำมาซึ่งการประสานงานที่บรรลุผล ทำให้ทุกคนทุกหน่วยให้ความร่วมมือการปฏิบัติการที่ดี ตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 5 - 4 : ระบบการสื่อสารในภาวะวิกฤติการเกิดสาธารณภัยอาเซียน (5'C)

สรุปได้ว่า สภาพปัญหาของระบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน มีประเด็นพื้นฐานของสภาพปัญหาการจัดการด้าน โครงสร้าง การจัดองค์กรความร่วมมือปัญหาด้าน ความชัดเจนในระบบปฏิบัติการแต่ละระดับและปัญหากระบวนการติดต่อสื่อสารในขณะเกิดวิกฤติ

แนวทางการกำหนดรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนใน บทบาทของกองทัพอากาศ

มีผลการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการจัดการ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การบริหารของกองทัพอากาศ

1.1 วิสัยทัศน์ของกองทัพอากาศ

“กองทัพอากาศที่มีศักยภาพและความสามารถครอบคลุมทุกมิติในประชาคมอาเซียน (Comprehensive Capacity and Capability Air Force in ASEAN Community)

1.2 กองทัพอากาศมียุทธศาสตร์การบริหารที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 ยุทธศาสตร์การสร้างสมรรถนะและความพร้อมของกองทัพอากาศในประชาคมอาเซียน

1.2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศในกลุ่มอาเซียน

1.2.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความสัมพันธ์ของกองทัพอากาศในกลุ่มประเทศอาเซียน

2. ศึกษาวิเคราะห์ผลการประชุมอาเซียน ครั้งที่ 19 ที่ได้มีการจัดตั้ง AHA Center โดยให้ศูนย์นี้มีบทบาท 5 ด้าน คือ

2.1 เป็นศูนย์ข้อมูลภัยพิบัติอาเซียน

2.2 เป็นศูนย์ประสานงานการปฏิบัติ รวมถึงการโต้ตอบสถานการณ์ฉุกเฉิน

2.3 เป็นศูนย์ประสานการปฏิบัติการเคลื่อนย้ายความช่วยเหลือสำหรับประเทศอาเซียน

2.4 เป็นศูนย์ประสานงานด้านธุรการ

2.5 เป็นศูนย์ประสานการเรียนรู้ด้านภัยพิบัติในอาเซียน

3. ศึกษาวิเคราะห์ประเภทของสาธารณภัยและภัยด้านความมั่นคงจากศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเพื่อกำหนดประเภทสาธารณภัยที่ควรได้เรียนรู้ เตรียมการวางแผนและสร้างความพร้อมการเผชิญเหตุและการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างถูกต้อง โดยมีประเภทของพิบัติภัยดังนี้

- 3.1 อุทกภัยและดินโคลนถล่ม
- 3.2 ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน
- 3.3 ภัยจากอัคคีภัย
- 3.4 ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
- 3.5 ภัยจากการคมนาคมและการขนส่ง
- 3.6 ภัยแล้ง
- 3.7 ภัยจากอากาศยาน
- 3.8 ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน
- 3.9 ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม
- 3.10 ภัยจากคลื่นสึนามิ
- 3.11 ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์
- 3.12 ภัยจากโรคแมลง สัตว์ และศัตรูพืช
- 3.13 ภัยจากโรคระบาด สัตว์ และสัตว์น้ำ
- 3.14 ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

นอกจากนี้ยังมีพิบัติภัยด้านความมั่นคง 4 ประการ คือ

1. การป้องกันและระงับการก่อวินาศกรรม
2. การป้องกันและบรรเทาภัยจากทุ่นระเบิด/กับระเบิด
3. การป้องกันและบรรเทาภัยทางอากาศ
4. การป้องกันและระงับการข่มขู่/ก่อจลาจล

กล่าวได้ว่า ประเภทของภัยพิบัติต่างๆข้างต้น สามารถนำมาพิจารณาหาข้อยุติเป็นชุดพิบัติภัยร่วมกันของอาเซียนที่จะกำหนดรูปแบบความร่วมมือได้ต่อไป

4. ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการบรรเทาพิบัติภัยของกองทัพไทย ซึ่งมีสาระสำคัญการดำเนินงาน ดังนี้

- 4.1 ให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย
- 4.2 ให้เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร (กร.ทหาร) เป็นเลขานุการ
- 4.3 ให้ศูนย์บรรเทาพิบัติภัย ๗ มีบทบาทหน้าที่สำคัญ คือ
 - 4.3.1 เสนอนโยบายและแผนดำเนินงาน รวมทั้งแผนปฏิบัติในการป้องกันแก้ไขและบรรเทาสาธารณภัย

4.3.2 อำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการและกำกับดูแลการปฏิบัติ การดำเนินการบรรเทา สาธารณภัยของเหล่าทัพเป็นศูนย์ประสานงานส่วนราชการทหาร หน่วยงานพลเรือน และภาคเอกชนในการ ให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติ

4.3.3 ติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

4.3.4 ให้นำหน่วยขึ้นตรง บก.ทท. สนับสนุนข้อมูลและกำลังพล

4.3.5 ให้มีการเตรียมความพร้อมในการเผชิญภัยพิบัติของอาเซียน ทั้งในด้าน อุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยี คุณภาพกำลังพล และการวางแผนแบ่งมอบภารกิจแต่ละเหล่าทัพ

5. ศึกษาวิเคราะห์หลักปฏิบัติมาตรฐานอาเซียน

5.1 ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

5.2 ให้มีการฝึกพร้อมด้านความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัย

5.2.1 การฝึกแก้ปัญหาในที่บังคับการ (CPX)

5.2.2 การฝึกภาคสนาม

5.3 ให้มีการจัดการความรู้และฝึกอบรมกำลังพลให้มีศักยภาพการบรรเทาสาธารณภัย

5.4 ศึกษาการจัดตั้งกองกำลังบรรเทาภัยพิบัติอาเซียน เพื่อเป็นองค์กรกลางด้านการ จัดการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยในภูมิภาคอาเซียน

6. ออกแบบระบบการจัด โครงสร้างการจัดการและระบบงานของศูนย์ป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยอาเซียนของ ทอ.

โครงสร้างการจัดหน่วย(แผนภาพโครงสร้างในบทที่ 4) และการจัดการระบบมี สารสำคัญ ดังนี้

6.1 โครงสร้างหน่วยและความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพ ไทย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ ศูนย์บรรเทาสาธารณ ภัยกองทัพอากาศ

6.2 การจัดตั้งหน่วยงานบริหารการปฏิบัติ

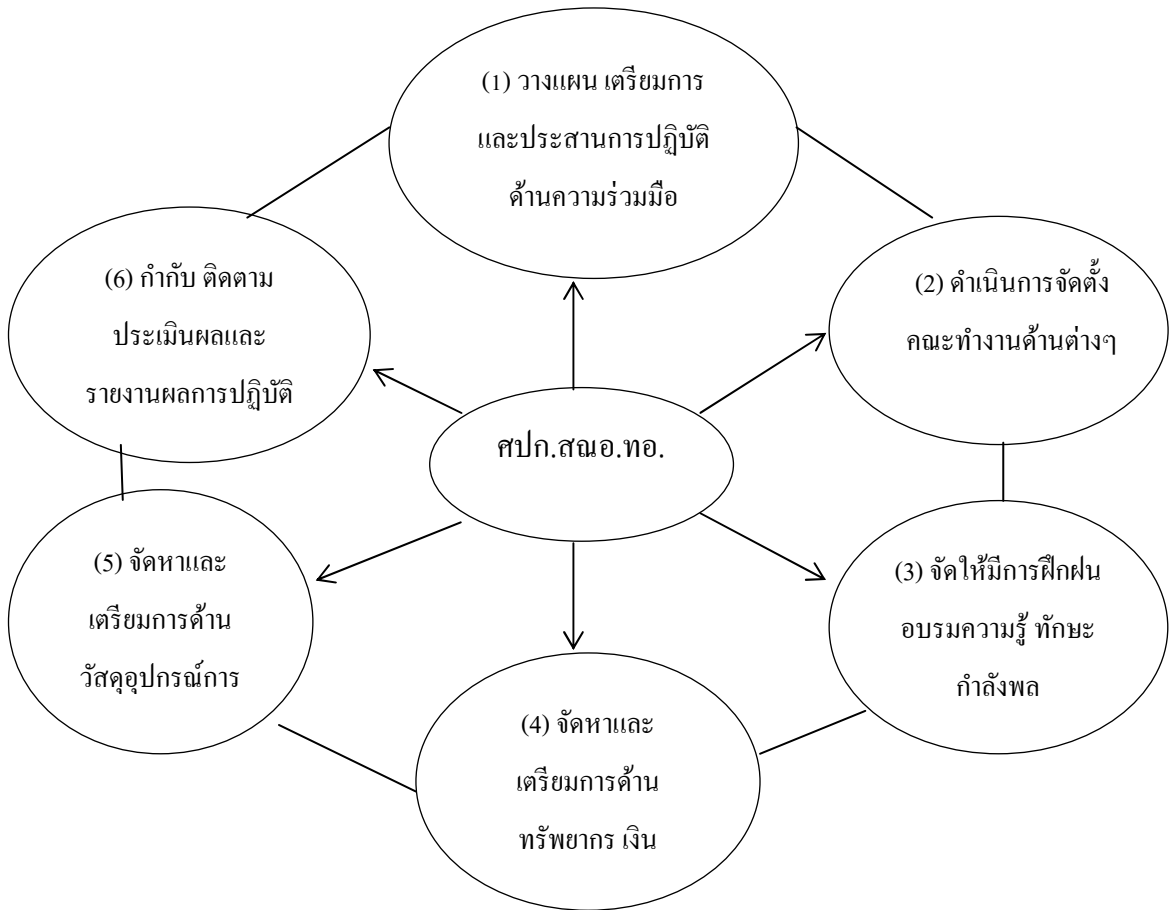
“สปก.สนอ.ทอ. คือศูนย์ปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ซึ่งศูนย์การ บริหารนี้จะมีโครงสร้างระบบงานสำคัญ คือ

6.2.1 ชุดคณะทำงาน ฝ่ายอำนวยการ ซึ่งประกอบด้วย กำลังพลจากงาน ยุทธการ งานการข่าว งานกำลังพล งานการส่งกำลังบำรุง และงานกิจการพลเรือน

6.2.2 ชุดคณะทำงานส่วนการปฏิบัติด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านกิจการ พลเรือน การส่งกำลังบำรุง งานกิจการสายแพทย์ทหาร และชุดปฏิบัติงานของหน่วยบิน

กำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ของ สปก.สธอ.ทอ. โดยให้ สปก.สธอ.ทอ. มีบทบาทหน้าที่สำคัญ คือ

แผนภาพที่ 5 – 5 : กรอบบทบาทหน้าที่งานสำคัญของ สปก.สธอ.ทอ.

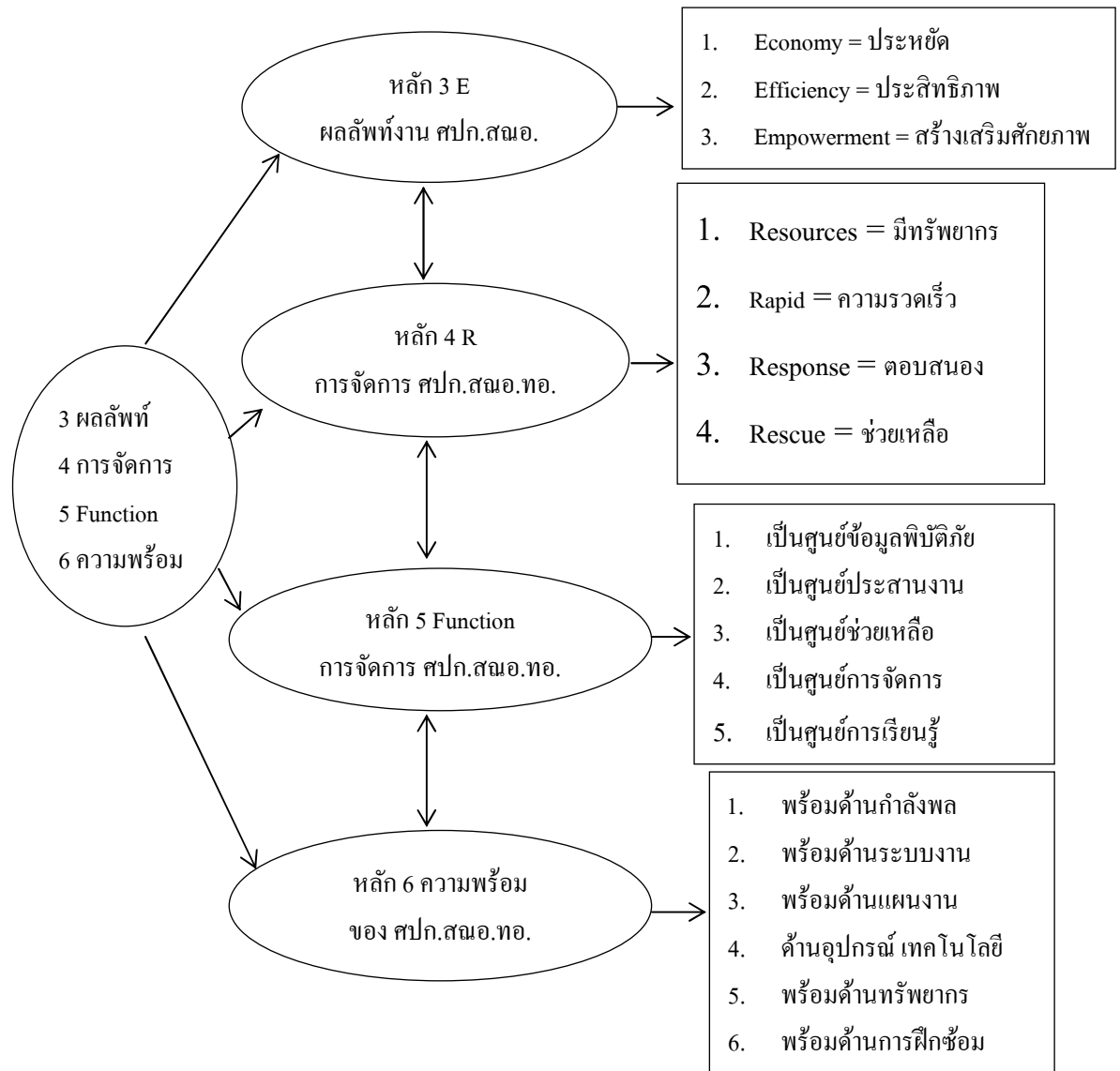

7. กำหนดแนวทางการใช้อากาศยานกองทัพอากาศในระบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยมีสาระสำคัญด้านภารกิจการใช้อากาศยานของกองทัพอากาศ เช่น

- 7.1 การลำเลียงทางอากาศ (Air Lift)
- 7.2 การลำเลียงสายแพทย์
- 7.3 การบินโปรยน้ำสลายหมอกควัน
- 7.4 การบินควบคุมไฟป่า
- 7.5 การบินกระจายเสียง/ประชาสัมพันธ์
- 7.6 การบินปฏิบัติการจิตวิทยา
- 7.7 การบินค้นหา/ช่วยชีวิต
- 7.8 การขนส่งเวชภัณฑ์และสิ่งของช่วยเหลือ
- 7.9 การลำเลียงส่งกลับกำลังพลในสถานการณ์วิกฤติต่างๆ ฯลฯ

8. กำหนดหลักการและระบบการบริหารจัดการ สปก.สนอ.ทอ.

แผนภาพที่ 5 - 6 : หลักการและระบบการบริหารจัดการ สปก.สนอ.ทอ.

จากแผนภาพ อธิบายได้ว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบงาน สปก.สนอ.ทอ. เพื่อให้เกิดความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน จะต้องมีหลักการและการจัดการที่ให้ความสำคัญกับการมีทรัพยากรการจัดการความช่วยเหลือที่เพียงพอ ทั้งทรัพยากร เงินงบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการจัดการความช่วยเหลือที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากพิบัติภัย ตอบสนองสิ่งจำเป็นตามความจำเป็นที่แท้จริง ในภาวะวิกฤตคืบขัน และเป็นการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบด้วยความจริงใจ โดยมีการจัดระบบการ-

บริหารงานของ สปก.สธอ.ทอ. ที่มีหน้าที่และการปฏิบัติการสำคัญ คือให้เป็นศูนย์ข้อมูลด้านพิบัติภัยของกองทัพอากาศ ที่เชื่อมโยงกับศูนย์ข้อมูลพิบัติภัยกองทัพไทย และศูนย์ข้อมูลของ AHA Center โดย สปก.สธอ.ทอ. เป็นศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือจากทุกภาคส่วน ทั้งความช่วยเหลือทางทหาร พลเรือนและภาคประชาชนจากประเทศสมาชิก รวมทั้งให้ สปก.สธอ.ทอ. เป็นศูนย์เรียนรู้ การจัดการความรู้ และศูนย์บริหารการฝึกซ้อม การประกอบกำลังในมิตินานต่างๆของ สปก.สธอ.ทอ.

การสร้างความพร้อมของ สปก.สธอ.ทอ. ทั้ง 6 ประการ คือ การบริหารองค์กรของหน่วยให้มีความพร้อมทั้งคุณภาพและปริมาณกำลังพล ความพร้อมด้านระบบงาน การจัดทำแผนงานการเผชิญเหตุพิบัติภัย การสร้างความพร้อมด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีการช่วยเหลือ ความพร้อมด้านทรัพยากรการจัดการสำนักงาน การฝึกซ้อมการให้ความช่วยเหลือสาธารณภัย เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการปฏิบัติงานของ สปก.สธอ.ทอ. ที่มีความประหยัด คุ่มค่า มีประสิทธิภาพการบริหารการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย เกิดศักยภาพขององค์กรที่มีพลังความสามารถในการสร้างความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างเหมาะสมและประสบผลสำเร็จ

ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) บุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับงานบรรเทาสาธารณภัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน (รายชื่อตามผนวก) เพื่อวิเคราะห์ประเมินรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียนในบทบาทของกองทัพอากาศ โดยมีการอภิปรายกลุ่มในประเด็นขององค์ประกอบสำคัญของรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน คือยุทธศาสตร์การบริหารกองทัพอากาศที่เกี่ยวข้อง

1. บทบาทของ AHA Center ต่อบทบาทหน้าที่ของ สปก.สธอ.ทอ.
2. ประเภทของสาธารณภัยที่สมาชิกอาเซียนควรร่วมกันกำหนดเป็นกรอบความร่วมมือ
3. แนวทางการปฏิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย
4. การปฏิบัติการด้านความร่วมมืออาเซียน
5. โครงสร้างการจัดหน่วย สปก.สธอ.ทอ.

6. บทบาทหน้าที่สำคัญของ สปก.สธอ.ทอ.
7. แนวทางการใช้อาคารของกองทัพอากาศเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน
8. หลักการและระบบการบริหารจัดการ สปก.สธอ.ทอ. : 3'E 4'R 5 Function

6 ความพร้อม

บทสรุปผลการสนทนากลุ่มย่อย ได้สาระสำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จการบริหารความร่วมมือ

- 1.1 การร่วมรับรู้ ร่วมเรียนรู้ และร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือสาธารณภัยของประเทศสมาชิก
- 1.2 มีการสัมมนาอบรม และฝึกซ้อมการประสานการปฏิบัติความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 มีระบบการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์การทำงานในขณะทำงานแต่ละประเภทสมาชิก
- 1.4 บริหารจัดการศูนย์กองกำลังบรรเทาภัยพิบัติอาเซียนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม
- 1.5 มีการจัดหาและเตรียมการนวัตกรรม และเทคโนโลยีร่วม ด้านการแจ้งเตือนภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การเผชิญเหตุ และการแก้ไขปัญหาวิกฤติเร่งด่วน

ผลการวิเคราะห์ประเมินระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบความร่วมมือ ฯ ด้วยเทคนิค IOC (Index of Consistency) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 5 -1 : ผลการวิเคราะห์ประเมินระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบความร่วมมือ ฯ ด้วยเทคนิค IOC (Index of Consistency)

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน/องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับ IOC
1	ยุทธศาสตร์การบริหารกองทัพอากาศที่เกี่ยวข้อง	0.9
2	บทบาทของ AHA Center ต่อบทบาทหน้าที่ของ สปก.สธอ.ทอ.	0.8
3	ประเภทของสาธารณภัยที่สมาชิกอาเซียนควรร่วมกันกำหนดเป็นกรอบความร่วมมือ	0.7
4	แนวทางการปฏิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย	0.9
5	การปฏิบัติการด้านความร่วมมืออาเซียน	0.8
6	โครงสร้างการจัดหน่วย สปก.สธอ.ทอ.	0.9
7	บทบาทหน้าที่สำคัญของ สปก.สธอ.ทอ.	0.9

**ตารางที่ 5 -1 : ผลการวิเคราะห์ประเมินระดับความเหมาะสมของ
องค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบความร่วมมือ ฯ ด้วยเทคนิค IOC (ต่อ)**

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน/องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับ IOC
8	แนวทางการใช้อากาศยานของ ทอ. เพื่อการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน	1.0
9	หลักการและระบบการบริหารจัดการ ศปก.สณอ.ทอ. : 4R : 5 Function : 6 ความพร้อม : 3 ผลลัพธ์	1.0
	ค่าเฉลี่ยรวม	0.87

จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องความเหมาะสมของรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนทุกประเด็น มีค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงว่า มีความเหมาะสมแล้ว และมีค่าเฉลี่ยรวมทุกองค์ประกอบ = 0.87 ซึ่งมีความหมายว่ามีความเหมาะสมระดับสูง

**กองทัพอากาศได้จัดให้มีการฝึกร่วมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของอาเซียน
เมื่อ 28 เม.ย. – 2 พ.ค.57 (ASEAN Humanitarian Assistance and Disaster Relief
Exercise)**

โดย น.อ.มานิต วงษ์วาทย์ รอง จก.ยก.ทอ. เป็นผู้อำนวยการกองการฝึกร่วมของกองทัพอากาศโดยมีสาระสำคัญของการฝึกซ้อมด้านการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนคือ

1. เป็นการฝึกทดสอบขีดความสามารถทางทหารและพลเรือน ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ภายใต้กรอบข้อตกลงร่วมมือของอาเซียน
2. ฝึกการตอบโต้กับสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกับภาคประชาสังคม
3. เป็นการเตรียมความพร้อมในเชิงบูรณาการ ด้านบุคลากร ทรัพยากร ให้สนับสนุนซึ่งกันและกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
4. สร้างประสบการณ์และความคุ้นเคยกับขั้นตอนการปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติต่างๆ
5. ฝึกการประสานงานการช่วยเหลือจากพิบัติภัยระหว่างประเทศ
6. มีเนื้อหาทางการฝึก ประกอบด้วย
 - 6.1 การฝึกแก้ปัญหาบนโต๊ะ
 - 6.2 การฝึกประกอบกำลัง
 - 6.3 การฝึกปัญหาที่บังคับการ
 - 6.4 การฝึกภาคสนาม

7. สารระงันการฝึก ประกอบด้วย(สารชาวฟ้า. ฉบับที่ 2093, พ.ศ.2557)

แผนภาพที่ 5 - 7 : สารระงันการฝึกซ้อมการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน

8. มิตรประเทศของอาเซียนที่ร่วมการฝึกซ้อม 10 ประเทศ คือ

- 8.1 ประเทศเนการาบรูไนดารุสซาลาม
- 8.2 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
- 8.3 สาธารณรัฐกัมพูชา
- 8.4 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 8.5 สหภาพเมียนมาร์
- 8.6 ประเทศมาเลเซีย
- 8.7 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์
- 8.8 สาธารณรัฐสิงคโปร์
- 8.9 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
- 8.10 ราชอาณาจักรไทย

และมีประเทศนอกกลุ่มอาเซียนร่วมการฝึกด้วย คือ จีน อเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และแคนาดา

9. หน่วยงานต่างๆของไทยที่เข้าร่วมการฝึก คือ
 - 9.1 กองบัญชาการกองทัพไทย
 - 9.2 กองทัพบก
 - 9.3 กองทัพเรือ
 - 9.4 กองทัพอากาศ
 - 9.5 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
 - 9.6 กระทรวงมหาดไทย
 - 9.7 กระทรวงสาธารณสุข
 - 9.8 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - 9.9 สภากาชาดไทย
 - 9.10 สมาคมวิทยุสมัครเล่นแห่งประเทศไทย
 - 9.11 สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย
 - 9.12 มูลนิธิกุ๊กภัยต่างๆ

จากระบบและการจัดการการฝึกซ้อมการให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียนข้างต้น กล่าวได้ว่า มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ขึ้น ทั้งในส่วนของโครงสร้างการจัดหน่วย ระบบการปฏิบัติงาน การประสานการปฏิบัติการสื่อสารการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนเนื้อหาสาระการฝึกซ้อมที่จำเป็นและภาคส่วนต่างทั้งในประเทศและมิตรประเทศอาเซียนมีส่วนร่วมฝึกซ้อมบรรเทาสาธารณภัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
 - 1.1 กองทัพอากาศ ควรกำหนดนโยบายในการจัดตั้งโครงสร้างหน่วยงานและชุดปฏิบัติการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียนในกรอบบทบาทของกองทัพอากาศ
 - 1.2 กองทัพอากาศควรให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมระบบงบประมาณ การให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียนอย่างเหมาะสมทันเวลา
 - 1.3 กองทัพอากาศควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีการช่วยเหลือกุ๊กภัยสาธารณภัยต่างๆ อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรรักษาวิจัย ออกแบบระบบปฏิบัติการ สร้างแบบจำลองรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยในอาเซียน แต่ละประเภทของภัยพิบัติ

2.2 ควรรักษาวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยพิบัติร่วมของอาเซียนอย่างเป็นระบบ

2.3 ควรรักษาวิจัยรูปแบบการจัดตั้งกองกำลังร่วมบรรเทาภัยพิบัติอาเซียนอย่างเป็นระบบ

บรรณานุกรม

กิจการพลเรือนทหารอากาศ,กรม. : คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ, เอกสารประกอบการประชุม.2557.

กำลังพลทหารอากาศ,กรม. : การเพิ่มศักยภาพกำลังพลกองทัพอากาศให้พร้อมสู่ประชาคมอาเซียน, เอกสารประกอบการสัมมนา.2556.

ปัญญา ศรีสิงห์. “ภาพอนาคตของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนด้านการบรรเทาภัยพิบัติ”, คุยมณีนิพนธ์, สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2556.

ยุทธการทหารอากาศ,กรม. : ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพ.ศ.2556 – 2565. , 2557.

เผด็จ วงษ์ปิ่นแก้ว,พล.อ.ท. : “ทอ.ร่วมฝึกช่วยเหลือผู้ประสบภัยของอาเซียน”, .สารข่าวฟ้า ปีที่ 57 (2093) 1 - 15 พ.ค.2557.

ศูนย์อาเซียนศึกษา สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ : สัมมนาทางวิชาการการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ, เอกสารประกอบการประชุม.2556.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. สรุปผลการประชุมสัมมนาทางวิชาการประจำปี, 2555.

ภาคผนวก

รายชื่อคณะผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย

Focus Groupเมื่อ 27 พ.ค.57 เวลา 10.00น. – 12.00น.

1. น.อ.นพดล บุญมั่น รอง จก.กร.ทอ.
2. น.อ.หญิง รศ.ดร.ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง ผอ.กองมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รร.นอ.
3. น.อ.รศ.ดร.ประสงค์ ปราณิตพลารัง กองวิศวกรรม รร.นอ.
4. น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนาค อาจารย์อาวุโส กกศ.วทอ.
5. น.อ.ดร.อัมพร เพ็ชรราช น.ยุทธศาสตร์ กกศ.วทอ.
6. น.อ.ประภาส สอนใจดี ผบ.กรม.นอ.รร.นอ.
7. น.อ.พงษ์ศักดิ์ เสมอชัย ผอ.กปส.กร.ทอ.
8. น.อ.ทศวรรษ รัตนแก้วกาญจน์ ผอ.กนผ.กร.ทอ.
9. น.อ.ฐานันต์ จันทร์อำไพ ผอ.กกร.กร.ทอ.
10. น.อ.วีรชน นรานนุด ทก.กบพ.กกร.กร.ทอ.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นาวาอากาศเอก สิทธิชัย แก้วบัวดี
วันเดือนปีเกิด	10 มีนาคม 2503
การศึกษา	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 26 พ.ศ.2557 วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ 42 พ.ศ.2551 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2550 โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ 37 พ.ศ.2536 นายทหารชั้นผู้บังคับฝูง โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ 67 พ.ศ.2533 วิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายเรืออากาศ รุ่นที่ 26 พ.ศ.2525
ประวัติการทำงาน	รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ พ.ศ.2555 - ปัจจุบัน นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำสำนักงานเลขานุการกองทัพอากาศ พ.ศ.2554 - 2555 ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ พ.ศ.2548 - 2554 รองผู้บังคับการ กองบิน 23 พ.ศ.2545-2546 นายทหารคนสนิท ประจำรองผู้บัญชาการทหารอากาศ พ.ศ.2537 ผู้บังคับการหมวดบิน 1 ฝ่ายยุทธการ ฝูงบิน 561 กองบิน 56 พ.ศ.2534 นักบิน ประจำหมวดบิน 4 ฝูงบิน 101 กองบิน 1พ.ศ. 2527-2528
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

ความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะการร่วมกันปฏิบัติการกิจด้วยความพร้อมที่จะดำเนินการได้ตามกรอบความร่วมมือ ตามรูปแบบการจัดการที่จะกำหนดขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่ารูปแบบหรือระบบการมีส่วนร่วมการบรรเทาสาธารณภัยของมิตรประเทศอาเซียน ควรมีโครงสร้างการดำเนินงาน มีปัจจัยประกอบการและยุทธศาสตร์การจัดการอย่างไร อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพการบริหารการจัดการที่ดีของการปฏิบัติพันธกิจการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน

ฉะนั้นประเด็นการวิจัยคือ การพัฒนารูปแบบ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียน โดยกองทัพอากาศของมิตรประเทศ ด้วยเหตุผล คือ ควรมีการออกแบบระบบและโครงสร้างการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดความเข้าใจและมีแนวทางความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบ ความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน
2. เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์จากเอกสาร นโยบายนงานวิจัยและปฏิญญาข้อตกลงอาเซียน และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมมนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยภายใต้กรอบข้อตกลงทางทหาร ในพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับกองทัพอากาศ และนำมาศึกษา วิเคราะห์ เพื่อให้ได้กรอบความคิดเป็นรูปแบบความร่วมมือบรรเทาสาธารณภัยของกลุ่มประเทศอาเซียน ในบทบาทของกองทัพอากาศ ซึ่งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ประเมินระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนในบทบาทของกองทัพอากาศ ด้วยเทคนิค IOC (Index of Consistency)

ลำดับ	เกณฑ์การประเมิน/องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับ IOC
1	ยุทธศาสตร์การบริหารกองทัพอากาศที่เกี่ยวข้อง	0.9
2	บทบาทของ AHA Center ต่อบทบาทหน้าที่ของ สปก.สผอ.ทอ.	0.8
3	ประเภทของสาธารณภัยที่สมาชิกอาเซียนควรร่วมกันกำหนดเป็นกรอบความร่วมมือ	0.7
4	แนวทางการปฏิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย	0.9
5	การปฏิบัติการด้านความร่วมมืออาเซียน	0.8
6	โครงสร้างการจัดหน่วย สปก.สผอ.ทอ.	0.9
7	บทบาทหน้าที่สำคัญของ สปก.สผอ.ทอ.	0.9
8	แนวทางการใช้อากาศยานของ ทอ. เพื่อการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียน	1.0
9	หลักการและระบบการบริหารจัดการ สปก.สผอ.ทอ. : 4R : 5 Function : 6 ความพร้อม : 3 ผลลัพธ์	1.0
	ค่าเฉลี่ยรวม	0.87

จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องความเหมาะสมของรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยอาเซียนทุกประเด็น มีค่า IOC สูงกว่า 0.5 แสดงว่า มีความเหมาะสมแล้ว และมีค่าเฉลี่ยรวมทุกองค์ประกอบ = 0.87 ซึ่งมีความหมายว่ามีความเหมาะสมระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 กองทัพอากาศ ควรกำหนดนโยบายในการจัดตั้งโครงสร้างหน่วยงานและชุดปฏิบัติการความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียนในกรอบบทบาทของกองทัพอากาศ
- 1.2 กองทัพอากาศควรให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมระบบงบประมาณ การให้ความช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยของอาเซียนอย่างเหมาะสมทันเวลา
- 1.3 กองทัพอากาศควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีการช่วยเหลือกู้ภัยสาธารณภัยต่างๆ อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัย ออกแบบระบบปฏิบัติการ สร้างแบบจำลองรูปแบบความร่วมมือการบรรเทาสาธารณภัยในอาเซียน แต่ละประเภทของภัยพิบัติ
- 2.2 ควรศึกษาวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยพิบัติร่วมของอาเซียนอย่างเป็นระบบ
- 2.3 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดตั้งกองกำลังร่วมบรรเทาภัยพิบัติอาเซียนอย่างเป็นระบบ